

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\H\Hrabal
Bohumil\Hrabal_Bohumil-Krasosmutneni.pdb

PDB Name: Hrabal bohumil-Krasosmutnění
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 18.5.2007
Modification Date: 18.5.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Bohumil Hrabal
Krasosmutnění

MOŘSKÁ PANNA

Ze školy jsem vyběhl rovnou na náplavku, kde stály šify s pískem, čluny, ze kterých po prkně a na kolečku vyvážel z břicha lodí písař písek. Písaři byli vždycky do půl těla opálení, ne tak jak se opalují naháči na plovárně, ale tak nějak jinak, při práci. Byli opálení jako nějaká reklama na opalovací krém. Jeden ten písař mi učaroval už dávno. Na prsou i rukou měl vytetované mořské panny, kotvy, plachetní lodě. Jedna ta vytetovaná plachetka se mi tak líbila, že jsem si přál mít ji vytetovanou na prsou taky. Už dopředu jsem cítil, jak na mých prsou se vzdouvá ta lodička.

Dodal jsem si dneska odvalu a povídám: Taková lodička, jakou máte vy, ta je nesmytelná, na celý život?

Písař se posadil na prkno, vytáhl cigaretu, zapálil si ji, a jak vdechoval a vydechoval, ta plachetka se vzdouvala a klesala, jako by plula na vlnách.

Tobě se líbí? optal se.

A jak, povídám.

A ty bys ji chtěl mít?

A jak, povídám, jenomže kolik taková lodička stojí?

Lahvičku rumu a vytetovali mi ji v Hamburku, řekl písař a ukázal na zlatý nápis na mé námořnické čepici.

To bych musel jet až do Hamburku? povídám zklamán.

Ale kde, zasmál se písař, tuhle kotvu a tohle probodené srdce mi vytetoval Lojza, kterej sedává támhle v hospodě Pod Mostem. Za velkou štamprli rumu.

To by mi ji vytetoval taky? zvedl jsem oči.

Za dvě veliký štamprlata, opravil se písař a dokouřil, tak nějak tím cigaretovým kouřem nabral sílu.

To vám to kouření tak chutná? povídám.

Lepší jedna cigareta než dobřej voběd, pravil a chopil se pevně oběma rukama prkna, které vedlo z břicha lodí na hromadu písku na břehu, vyhodil nohy a zvolna dělal stojku, až se narovnal nohama vzhůru, jako v řece se zrcadlí věž děkanského chrámu, a ty vytetované lodičky se obrátily dnem vzhůru. Viděl jsem písařovy podlité oči, jak mu do nich stekla krev, pak se najednou zlomil v pase a položil bosé nohy na prkno a zase obrátil ty lodičky stěžněm vzhůru a jeho lodičky byly schopny plout zase do Hamburku.

Děkuju, povídám.

A rozeběhl jsem se po náplavce, na zádech mi v brašně štěrchaly penály a učení a běžel jsem k mostu, tam furverk tažený dvěma koni se namáhal do kopečku vytáhnout plný vůz písku, koně zabírali, z podkov jim sršely jiskry, ale vůz plný mokrého písku byl tak těžký, že kočí marně stál před nimi a bičem jim hrozil a potom cukal opratěmi, koně znejistěli, zabírali už nikoliv současně, ale jeden po druhém, a to je ámen.

A tak kočí šlehal koně po nohách, potom obráceným bičům tlokl je přes nosy, lidé se opírali o zábradlí a dívali se na to docela lhostejně. A já jsem zrušil tou hanbou, protože kůň je pro mne svaté zvíře, zalily se mi oči krví a já jsem bral plné hrstě písku a házel jsem je po kočím, měl plné oči písku a hrozil mi bičem a já jsem házel a házel jako pomatený plné hrstě písku a kočí se za mnou rozeběhl a hrozil mi, že mne spráská bičem, ale já jsem už stál u zábradlí mostu a křičel jsem na něj.

Vy, vy surový člověče, vy za to umíte na nějakou ošklivou nemoc!

A utíkal jsem po mostě, tam na druhou stranu, v půli mostu jsem zůstal stát, opřel jsem se o zábradlí, oddychoval a počkal jsem, až se mi krev vrátila tam, kde byla dřív, až jsem se zklidnil. A vrátil jsem se nazpátek, tam, kde most přechází v Mosteckou ulici, zahrnul jsem dolů k Turecké věži a ke mlejně a potom Fortnou, kolem soudu jsem odpoledním sluncem šel kostelním náměstíčkem a vešel jsem do kostela.

V chrámu nikdo nebyl, bylo tady příjemně a chládek, chvíli jsem se rozhlížel a z celého vnitřku kostela jsem viděl jenom dvě pokladničky u klekátek. Zase se mi roztlouklo srdce. Abych se ztišil, klekl jsem si na klekátko pod sochu svatého Antoníčka a dělal jsem, že se modlím. A s hlavou sklopenou jsem šeptal:

Já chci mít na prsou vytetovanou lodičku, za dvě štamprlata, potřebuji peníze, já si na ně z kasičky vypůjčím, můj čestný slovo, já tam ty peníze zase vrátím.

Zvedl jsem oči a díval se do očí svatého Antoníčka, který se na mne usmíval, držel bílou lilii a nic proti tomu neměl,

jenom se usmíval. A já jsem zrudnul, rozhlížel se a pak jsem obrátil pokladničku a štěrchal jsem tak dlouho, až mi vypadla plná hrst mincí. Dal jsem je do kapsy, a zase jsem poklekl a hlavu dal do dlaní, abych se uklidnil. Slyšel jsem, jak v pavučinách na okně se třepal v průvanu uschlý list, kroky zaznívaly zvenku a vzdálený rachot vozů. Uvažoval jsem, zdali jsem si raději neměl vypůjčit peníze od pana děkana, ale věděl jsem, že by mi to rozmluvil, protože já jsem rozhoupával zvony, já jsem byl jako náhradník, ministrant. Nakonec peníze do kasičky stejně vrátím, tak co? Zvedl jsem se a zvedl jsem prst a přísahal jsem.

Mý čestný slovo, já ty peníze vrátím. I s úrokama.

A couval jsem, svatý Antonín se usmíval pořád laskavě a tak jsem vyběhl z kostela do slunce, které rozpouštělo zdi a střechy domečků tak, že jsem neviděl.

A když jsem vyplavil slzy z očí, tak jsem se polekal.

Proti mně krácel tlustý strážník, sám velitel policie pan Fidrmuc, rovnou šel ke mně, zastavil se, jeho stín se položil na mne, srdce se mi zase roztlouklo tak, že jsem sklopil oči a viděl, jak černá mašle na mé námořnické bundě se otrásá v rytmu srdce, napřáhl jsem ruce a zkřížil je v zápěstí. Velitel policie stál těsně u mne, hledal cosi po kapsách, já jsem dobře věděl, že hledá ocelová pouta. Když je nenašel v kapsách tmavomodré uniformy, hledal je v kapsách kalhot. Ted' je našel, spokojeně ale vytáhl cigártašku, dlouho vybíral viržinko, pak je prohmatal, vytáhl slámku a s chutí si zapálil a prošel s tím metrakovým břichem kolem mne. A já jsem otevřel víčka, chvíli jsem se díval na ty svoje zkřížené ruce a pak mi otrnulo a rozeběhl jsem se nazpátek na most. Kabely s penály a učením mi štěrchala na zádech, a já jsem přidržoval oběma palci řemeny tašky, a když jsem přeběhl most, mrskal jsem nohama po schodech, které vedly dolů, k řece. Tady, kde končil oblouk mostu, tady bylo vždycky ticho, sem nikdo sám od sebe nešel, a když, tak aby udělal malou nebo velkou potřebu. Tady jsem měl skrýš za viklavým kamenem, kde jsem měl inkoust a pero. Když ve škole jsem neměl napsaný úkol, a pan řídící učitel se mě ptal, tak jsem řekl, že jsem si zapomenul sešit doma. A pan učitel mne poslal domů pro ten úkol, abych získal čas, koupil jsem si v papírnictví sešit a tady pod mostem, v suchu a tichu, jsem na kolenou napsal úkol. Tady jsem se ted' posadil a přepočítal jsem, kolik mám peněz. Měl jsem ne na štamprlata dvě, ale na šest štamprlatu rumu...

V hostinci Pod Mostem bylo veselo.

Copak nám to sem přišlo za námořníčka? zvolal pan

Lojza.

A já jsem před ním stál v námořnické bundě a kulaté námořní čepici s černou portou, která se vzadu dvojila jako křídla vlaštovky, nad čelem se skvěla zlatá kotva a pod ní zlatý nápis Hamburk, pan Lojza mi sundal čepici a dal si ji na hlavu a dělal opičky, písaři se smáli a já jsem se usmíval a byl jsem šťastný, pan

Lojza chodil lokálem, salutoval a dělal takové ksichty, že jsem se smál zrovna tak jako ostatní hosté. Povídám si, až budu velký, tak budu taky takhle sedět Pod

Mostem a budu považovat za velkou čest sedět s tak příjemnými pány od vody. Panu Lojzovi chyběly přední zuby a spodní ret dovedl tak šikovně přehrnout přes horní ret, že spodním pyskem si olizoval špičku nosu.

A tak chodil v mé kulaté námořní čepici a písařský stůl pod oknem tleskal a hostinský roznášel čerstvá piva. Poručil jsem dva velké rumy.

Pane Lojza, povídám, to máte vode mne.

Hoho, kde jsi na to vzal prachy?

Vypůjčil jsem si je. Od samotného Boha. Povídám.

Oho. Ty jsi s ním mluvil?

Ne, nebyl doma. Půjčil mi je jeden z jeho party. Svatý

Antonín. Půjčil mi je, abyste mi vytetoval na prsa krásnou lodičku. Tu samou, jakou má na prsou písař, támhle pan Korecký.

Pan Lojza se zasmál a řekl, haha, když v tom mají prsty samotný nebesa, tak lodičku uděláme. A kdypak?

Hned ted'ky, proto jsem tady. Povídám.

Ale, synku, já nemám s sebou jehlu.

Tak si pro ni skočte. Povídám.

Sakra, zvolal pan Lojza, ten ale umí házet jitřnicí po

šunce. A vypil naráz skleničku rumu a dral se mezi kolena hostů od okna a ve dveřích dal rukou znamení, že si jde nejen pro jehlu, ale i tetovací barvu. A písaři si mne posadili mezi sebe, hostinský mi přinesl malinovou limonádu.

Tak váš pan děkan, kolik má kuchařek, dvě nebo tři? optal se mne písař pan Korecký.

Dvě, ale jsou obě docela mladičké. Povídám.

Mladičké? zvolali všichni písaři.

Mladičké. Povídám. Když má pan děkan dobrou náladu, pánové, tak si posadí jednu kuchařinku na židli, sehne se, podloží pod sedátko dlaň, zrovna tak, jako když nese pan hostinský táč plný piva, a najednou hup ho!, zvedne krásnou kuchařinku až ke stropu, sukně kuchařinky mu cuchají vlasy a on ji nosí na židli kuchyní.

Oho! zvolali písaři, sukně mu cuchají vlasy!

Jako svatozář, povídám, náš pan děkan, pánové, má sílu jako švýcarský býk. Je ze šesti dětí, a jeho tatínek měl tak velikou sílu, že mu děti dávaly na stůl ořech, tatínek zvedl prst a lup ho! prstem louskal ořechy líp než louskáčkem! Ale pan děkan, když byl dítě a potom kluk, tak byl z těch šesti dětí tak slabej, že se nehodil pro práci v lese, a tak rodiče si řekli, co s ním? A dali ho študovat na faráře. K večeri mívali velikánskou mísu brambor, rodina seděla kolem stolu, lžice připravený, a najednou maminka cvakla lžicí a všech osm lžicí dlabalo o závod z té mísy tak rychle a dlouho, až nezbyl ani jediný brambor. Vykládal jsem vážně a sám jsem si na souhlas přikyvoval, písaři se chtěli smát, ale smích je přešel. A vrátil se pan Lojza, třásl ve dveřích skleničkou a jehlou v otevřeném kufříčku, zrovna takovém, jaký nosí miškář pan

Salvet. A já jsem nedočkavě přetáhl bundu přes hlavu, pan Lojza položil otevřený kufřík na stůl.

Ted'ky, jakou ale lodičku si přeješ? Bárku, koráb, brigu, parník? ptal se pan Lojza a pohybem ruky říkal, aby písaři dali svoje piva na dřevěné futro okna.

Vy umíte malovat všechny lodě? spráskl jsem dlaně.

Můžeš si vybrat, řekl pan Lojza a rukou ukázal a jeden písař si sundal na nahém těle kabátek od montérek a natočil ke mně záda docela plná všelijakých tetování, obrazy mořských panen, stočených lan, srdcí, začátečních písmen, plachetních lodí. Oči mi přecházely od krásných obrazů a přál jsem si vypůjčit si z kostelní pokladničky všechny peníze, všechny mince, protože jsem si přál mít vytetované všechno, co jsem na zádech a prsou písaře viděl. Za všechny prachy.

Tak si vyber, řekl pan Lojza.

Ukázal jsem na maličkou plachetní loď, pan Lojza vystlal na stůl noviny, položil mne na záda.

Nebude to bolet? zvedl jsem se.

Pan Lojza mne zatlačil nazpátek, díval jsem se na strop a on řekl, že to jen trochu píchne.

Tak říkal jsi, chlapče, lodičku?

Lodičku, zrovna takovou, jakou se plavil Ježíš se svými učedníky po jezeře Genezaretském, povídám a díval jsem se vzhůru, slyšel jsem, jak židle se šoupají, jak písaři se nade mnou sklánějí, cítil jsem jejich dech, voněli ke mně, pan Lojza mi vpichoval jehlou namočenou do zelené barvy tečky, usínal jsem docela blažený. Písaři teplo na mne dýchali, měl jsem ten samý pocit, jako bych ležel v jesličkách a nakláněli se nade mnou pastýři a volak a oslík, jako bych byl malý

Ježíšek. A slyšel jsem hlasy.

Hele, ta lodička bude mít parádní kýl.

Lojzo, udělej jí pořádný plachty.

Co plachty, pořádný boky, ty jsou to hlavní.

Ta lodička musí mít hluboký járek, pořádný kormidlo...

A já jsem ležel na zádech, na stole v hospodě Pod Mostem, probouzel jsem se a chtěl jsem se zvednout, ale pan Lojza mne loktem něžně zatlačil nazpátek.

A když jsem usnul, pan Lojza mne vzbudil a skládal svoje nádobí tetovací.

Tak, mladej, lodička už je hotová, už ti ji nikdo nevezme, nesmaže. A když, tak v Praze to dělá jeden doktor, ten, co herečkám vytahuje kůži a odstraňuje vrásky a pihy, ale čtvereční centimetr stojí šedesát korun...

Vykládal pan Lojza, a písaři se tomu smáli, řehtali se tak, až plavali v slzách, seděl jsem na stole, a když jsem se už chtěl podívat na lodičku, pan Lojza mi hodil bundu a sám mi ji přetáhl přes hlavu a sám mi zapnul pruhořaný laclík. Pak mi pomohl se školní brašnou na záda, nasadil mi oválnou čepici a upravil mi kotvu a zlatý nápis Hamburk.

Pane hostinský, poručil jsem, ještě dva rumy, a platím. A usmíval jsem se na všechny písaře, ale oni se smáli nazpátek, ale ne tak jako dřív, tak nějak provinile, už se mi nedívali do očí. Zaplatil jsem, dal jsem zbytek mincí hostinskému, protože kdo má plachetní lodičku na prsou, tak musí být frajer.

To máte, pane hostinský, jako tuzér. Povídám a otočil jsem se ve veřejích, salutoval jsem a za velkého smíchu písařů jsem vyběhl do večera...

Na mostě jsem se ocitl v chumelenici uprostřed léta.

Z hlubiny řeky vzlétaly statisíce jepic, vzlétaly do světla plynových luceren a padaly na dláždění, u sloupů se tvořily závěje jepic. Tepaly mi do tváře, a když jsem se sehnul a vložil ruku do hromady jepic, pohybovaly se jako vařící vody. Lidé se klouzali po jepicích, jako by padala omrzlice. A já jsem kráčel, nikdo ještě neviděl a nevěděl, že na prsou mám vytetovanou lodičku, která bude se mnou odplouvat všude tam, kde budu já, když se budu koupat, když budu plavat na prsa, tak bude rozrážet její příď hladinu řeky, když mi bude smutno, roztrhnu košilku jako Ježíš na obrazech, Ježíš rozhrnující košili, aby lidem ukázal svoje hořící srdce, obtočené trnovým věncem. A na mostě mi napadlo, že první, komu musím ukázat svoji lodičku, bude pan děkan.

Od lucerny k plynové lucerně v průvanu vřeten jepic jsem vešel velikými vraty na faru, na dvorku stála lucerna, podle zeleninové zahrádky jsem šel až k osvětleným oknům fary. Podle zdi se pnula po latích réva, ručkoval jsem vzhůru, a když jsem se podržel jednou rukou latě a druhou jsem odhrnul úponky a listy, uviděl jsem nejdřív stůl potažený zeleným plyšem a tam stála láhev vermutu a sklenka upitá do půl.

A pak jsem uviděl něco, co jsem vidět asi neměl. Pan děkan svazoval dvě smějící se kuchařky ubrusem, nebo prostěradlem. Když je svázal, poklekl a číchal jim k břichu. Sklopil jsem oči, ale když jsem si dodal sílu, abych se podíval, uviděl jsem něco, co by jistě nadchlo i písaře v hostinci Pod Mostem. Pan děkan držel v zubech ten ubrus, roztáhl ruce jako artista a teď v zubech držel svázané kuchařky, které mrskaly černými střežičky, vyčesanýma vlasama čáraly po stropě a pan děkan je nosil pokojem kolem dokola a já jsem měl radost, že pan děkan má takovou sílu, že unese prostěradlem svázané dvě kuchařky, jako Ježíš.

A tak když obešel několikrát pokoj, zase se sklonil a postavil na zem ty svoje kuchařky: A svalil se do křesla a smál se, ženské si stahovaly sukně a pan děkan dopil víno a nalil si plný pohár. Opatrně jsem sestoupil po žebříku latí na zem, obešel jsem roh fary a zatůkal na dveře. Slyšel jsem kroky a otevřely se dveře a kuchařinka mne pozvala dál.

Co je? zeptal se pan děkan a držel sklenku v prstech.

Povídám, pane děkane, požehnejte mi.

A co tak pozdě, a co ti mám požehnat?

Pane děkane, podívejte se!

A odepnul jsem laclík modře pruhořaný jako mořské vlnky a rozhrnul jsem námořnickou bundu. Tak

jsem stál, na hlavě modrou námořní obroučku, jako svatý Alois má kolem hlavy svatozář, a zářil jsem štěstím. Ale kuchařky se polekaly a strčily si obě ruce do úst. Jepice ťukaly na okenní tabulky a padaly dolů do zrajících květů floxů. Pan děkan vstal, pohladil mne po rameni a díval se mi do očí.

Kdo ti to udělal?

Pan Lojza v hostinci Pod Mostem.

A co ti tam vytetoval?

Lodičku, takovou plachetku, kterou se plavíval pan

Ježíš.

Pan děkan poručil a dvě kuchařinky, každá z jedné strany, přinesly z předsíně veliké zrcadlo, pan děkan jim pokynul, a kuchařské slečny poklekly, držely přede mnou zrcadlo a já jsem se do něj díval. Za mnou se nakláněl obličej pana děkana a já jsem viděl, že na prsou mám vytetovanou zelenou mořskou pannu, pannu se šupinatým ocasem, pannu s nahatým tělem, pannu, která se usmívala zrovna tak, jako když pan děkan zvedal v zubech kuchařinky svázané velikým ubrusem. Zatmělo se mi v očích leknutím a úžasem.

S tímhle už mi nemůžeš dělat ministranta. Co tomu říkáš? Čtvereční centimetr za šedesát korun, zabreptal jsem a oběma rukama jsem přitisknul zelenou mořskou pannu.

Kuchařinky vyprskly v smích, ale pan děkan udělal pohyb rukou, jako by je zatratil.

Jsem rád, hovořil zvolna pan děkan a chodil pomalu pokojem, jsem rád, že jsi zrovna ke mně přišel. Nebudeš to mít v životě jednoduchý.

A pohladil mne po zádech.

ČTVEREČNÍ CENTIMETR

ZA ŠEDESÁT KORUN

Seděl jsem u malého stolečku a psal jsem domácí úkol z pilnosti, když dvorem pivovaru kráčel strýc Pepin. Ta jeho námořní čepice, kterou ušil na míru sám kloboučník a čepičář pan Šisler podle bílé čepice, kterou nosil Hans Albers, ta čepice plula jako lodička pivovarským dvorem. Pak se strýc zastavil, z kapsy vytáhl kartáček, sundal čepici a pečlivě ji čistil, tak něžně, jako by hladil malého ptáčka. Pak si ji nasadil a plný pýchy vešel k nám.

A večereli jsme mazané krajíce sádlem, matka přinesla kbelík a krájeli jsme chléb a jedli se strýcem krajíc za krajícem a zapíjeli to pivem.

Toto jídlo nejradši arcibiskup Khon, křičel strýc Pepin plnými ústy.

A jeho bílá čepice se zlatými šňůrami a velikou zlatou kotvou nad černým štítkem zářila na vystlané posteli. A přišel kocour

Celestýn, a když vyskočil na vystlanou postel, maminka si všimla, že tam září strýcova čepice, tak ji vzala a pověsila na věšák, protože na bílé posteli mohl ležet jedině kocour Celestýn, i když měl zablácené pracky.

Tatínek ale nesnášel sádlo, a tak si krájel suchý chléb kuchyňským nožem, stál v kuchyni u kamen a pil z hrnku vlažnou bílou kávu. A já i strýc jsme měli dnes takový hlad, že jsem poprosil matku, aby rozpustila do hrníčku kus sádla. A pak jsme se strýcem střídavě namáčeli skývečky chleba do sádla a solili a pepřili a hltali jsme večeri a zapíjeli pivem. Strýc Pepin, když dojedl, zářil. Tak jsem dneska zase slavně zvítězil, jako když na den Božího těla jsme já a obrst Zawada na hřebcích vtáhli do dobytého Přemyslu. Křičel strýc Pepin.

Otec obrátil oči v sloup a i s kuchyňským nožem se vdal za almaru, tam spíнал ruce a sípal.

Vždyť to není pravda, jak někde vystřelili, tak první ležel v příkopě.

Strýc Pepin ale křičel dál, nadšený sám sebou.

Nikdo si nikdy nemohl na mne nic dovolit! Hned jsem tasil revolver a prásk! a prásk! všechno se válelo v krvi a všichni dělali kotrmelce.

Otec dopíjel hrnek kávy a rozzlobil se tak, že si polil kalhoty. A hned se vdul za almaru a tam mi ukazoval a šeptal.

To není ale vůbec pravda, i když mu bylo osmnáct let, tak jsem mu musel chodit naproti, jak se večer bál.

Chlapče, křičel strýc Pepin, nej přednější krasavice se kvůli mně střílely, tehdejšího času jsem byl na Moravě krasavec číslo jedna!

Otec za almarou spíнал ruce a tiše volal .

To není pravda! Vždyť celý mládí byl samý vředy a na krku měl pořád tři vtevřené furunkle!

Ale strýc Pepin docela ponořený do starých zlatých časů křičel nadšením.

Když jsem přišel na urláb v uniformě kadeta, po boku malinkou šavlu, séblu, vedle šavle zlatá bambule, no, kdo mě viděl v té nejkrásnější uniformě na světě, tak byl celé ze mne paf! Když jsem se podíval na svoji sestru, tak sklopila oči a svalila se tou krásou a museli ju obkládat tvarohem, aby tou nádherou neumřela!

Otec se znovu vdul mezi zeď a almaru a obracel oči ke stropu a nařikal, žaloval skrz strop samému nebi.

V uniformě kadeta přišel, ale tu si vypůjčil, na vojně byl pořád jen obyčejnej voják!

Ale strýc Pepin dál se unášel a já jsem seděl proti němu a smál jsem se, sepnul jsem ruce a do dlaní dal koleno a tak jsem se houpal a smál, věděl jsem, že otec má pravdu, ale strýc Pepin se rozhodl, že tenkrát byl nejkrásnějším vojákem ve Střední Evropě, a tak se jím stal. A jak jsem se houpal, tak se mi rozevřela moje námořnická bunda, a strýc Pepin se mi díval na prsa a pak rozhrnul klopky té bundičky a zvolal nadšením bez sebe.

No né, to je krása!

A díval se docela zasažený zelenou mořskou pannou.

Že! řekl jsem a zavřel oči.

Tatínek si krájel chleba, s kuchyňským nožem teď stál přede mnou, přestal jsem se houpat a viděl jsem dva obličaje, strýcův plný upřímného obdivu, otcův plný zděšení.

Námořnická panna? Jseš mariňák. Jseš pašák! křičel strýc Pepin.

Otec mi ohmatl tu vytetovanou pannu a zvolal.

S tímhle chceš chodit po městě, do školy?

Matka vešla do kuchyně, s plotny vzala kbelíky s krmením pro prasata. Když se chtěla podívat tam, kam se díval otec a strýc, tatínek jí zaclonil oči.

Jak jsi se mohl opovážit! Křičel otec.

Chtěl jsem lodičku, ale pan Lojza mi vytetoval mořskou pannu, polykal jsem.

Ale ta panna je nahatá! řval otec a vystrčil matku s kbelíky na chodbu.

Ale je krásná, ten samý systém jako Vlasta, ta nová čišnice u Havrdů, volal s uznáním strýc.

Otec vzal kuchyňský nůž, ten, kterým krájel chléb, pak přinesl domácí lékárníčku, otevřel ji a vzal pevně nůž a vykročil až ke mně, zavřel jsem oči a hlavou mi bleskl ten příběh z biblické dějeprawy, jak Abrahám se chystá podříznout Izáka a obětovat jej Bohu. Sepnul jsem ruce.

Tatínku, proboha, tatínku, nedělejte to, nechte mne na světě, vyřízněte mi tu pannu z kůže, ale nechte mě žít!

Otec zastavil ostrou špicí těsně pod mým krkem a váhal. Až po chvíli se dlouhý nůž vzdálil, z lékárníčky otec vzal a rozvíjel flastry, nařezal je nožem na pásy a jako otrávenou studnu těmi proužky zalepil moji zelenou mořskou pannu. Strýc Pepin si oddychl, s věšáku vzal opatrně bílou námořnickou čepici, opatrně si ji nasadil, a zase se dětsky usmíval, jako by sám sebe viděl, jak mu to sluší. Pak tiše vyšel kuchyní na chodbu, tiše za sebou zavřel dveře. Pod oknem teď plula soumrakem ta jeho bílá čepice a strýc odcházel do městečka za krásnými slečnami, aby než došel do hostinců a barů, přijímal od lidí vyklánějících se z okna pozdravy. A protože bylo léto, ze všech oken se vykláněli občané, takový zvyk byl v našem městečku, že vpodvečer, v neděli dopoledne, lidé se pěkně oblékli a položili se do oken, celé ulice byly plné vyklánějících se lidí, kteří s ohromným zájmem sledovali, kdo jde ulicí, co se kde děje, navzájem se zdravili, a tvořily se hloučky u každého okna. Na náměstí byla všechna patra obsazena vyklánějícími se lidmi jako při nějaké slavnosti, jako by městečkem šla vojenská hudba nebo průvod maškar. Ale on byl jen večer a lidé se jen tak vykláněli z okna, protože na to měli čas. A každý zdravil strýce, a každý z okna chtěl vědět, kde jsou nejkrásnější slečny v baru, a každý obdivoval strýcovu námořní čepici. A strýc Pepin to věděl a tím žil. Teď jsem seděl u stolečku a psal jsem domácí úkol z pilnosti, psal jsem jen proto, abych psaním odváděl pozornost od zelené mořské panny. dával jsem si záležet, byl jsem docela soustředěný na písanku, aby na mne už otec nekřičel a matka neplakala. Tak jsem psal, maminka i otec se strojili do biografu a já jsem psal úkol. Čím bych chtěl být? Pan řídící učitel řekl, že každý žák má být tím nejvyšším, že musí chtít se v životě stát prezidentem, a Baťou, a vrchním soudcem, a ředitelem pošt, ale já jsem psal domácí úkol z pilnosti, že bych chtěl být nezaměstnaným. Takový nezaměstnaný nechodí do práce, tak jako já chodím nerad do školy, každý večer je náměstí plné nezaměstnaných, kteří jsou veselí a pokřikují na sebe, plné hostince, kde hrají karty, když prší, nezaměstnaní jsou vždycky v našem městečku opálení, protože mají čas se koupat a ležet na slunci celý den, když přijde zima, tak hrají pěší hokej, a to je volání a křiku na zamrzlé řece, tak nezaměstnaní našeho městečka jsou bez starostí, protože ráno vstávají, až se probudí, a tak nezaměstnaní v našem městečku vypadají daleko líp než ti lidé, kteří chodí do práce a jsou plni obav, že je vyhodí z práce... A otec si vázal kravatu, vázal si ji tak, jako by se chtěl oběsit, vyplazoval na sebe do zrcadla jazyk, docela si prsty obou rukou propletl jak housku, nakonec ale udělal si takový uzel, jaký si asi přál, nakláněl se a přes rameno četl můj domácí úkol z pilnosti, a když se začel, cítil jsem jeho pohled do týlu své hlavy, pohled ostrý jako kuchyňský nůž, tenký jak drát z deštníku. Drapl mne, div mi nerozdrtil ramena a otočil si mne a vzal kuchyňský nůž a rovnou mi špicí šel pod krk. Vdul jsem se do židličky a věděl jsem, že teď je se mnou ámen, protože otec byl z domácího úkolu z pilnosti ještě rozzlobenější než z té mořské panny. Díval se na mne nenávisně, zrovna tak jako loni, když mi nařídil, abych vyplel zahrádku, pět záhonů zeleniny, když jsem to vyplel, tak otec mne pohladil po vlasech a šel se mnou nazpátek do zahrady, ale když uviděl, že jsem vyplel všechn salát a zeleninu, a nechal jsem na záhonech plevel a bejlí, tak zrovna tak jeho oči sršely nenávist ke mně, nějakou bolest, co komu udělal, že jej nebesa trestají tak a moc... Tak se na mne díval teď, nůž mi čáral po prsou, nemrkal jsem, otec nemrkal, jen se díval až na dno mé duše. A pak zabodl, ale lehce, a odlepoval nožem jeden flastr za druhým a tiše říkal sám sobě.

Je to zbytečné, ať ta mořská panna je na tobě jako

Kainovo znamení... tak nezaměstnaným bys chtěl být? Skončíš v polepšovně, a až tě z ní pustějí, budeš zralej pro kriminál a v kriminále pro šibenici.

A matka vyšla z pokoje už v kostýmu a kloboučku, podívala se na moje tetování a řekla.

Ještě že má ta panna šupinatý nohy a nahatý prsa, obráceně by to bylo horší. Jdeme, ať nezmeškáme, hraje Garry Cooper. Ale flastry se srolovaly a otec třepal prstama a celou rukou, ale všechny ty pásy se mu stáčely do dlaně jako pouťová frkačka. Nakonec je musel stáhnout ručníkem.

A zahrozil mi, a rodiče šli do biografu na Úžasnou událost.

Seděl jsem pak na lavičce před pivovarskou kanceláří, rorejsi už přestali čárat po nebi křídly a hvízdát, zdálky bylo slyšet vlaky a k pivovaru se blížilo cinkání, a do branky vešel noční hlídač pan Vaňátko. Jeho obličej jako nějaká maska byl potažen potem. Noční hlídač ověšený baterkami a pišťalami a packající o věrného psíčka Trička, když přišel k lavičce, srazil kramfleky a hlásil se do služby. Bandaska s kávou mu visela na prsou, přes záda měl mexikánku, vojenskou ručnici, ze které se už raději nedalo střílet, protože pan Vaňátko každý večer měl dojem, že bude přepaden jako strýc Pepin, rakouský voják. A tak pan Vaňátko hned střílel, vyplašil a zděsil milence, a srazil výstřelem klobouk člověku, který dělal velkou potřebu u pivovarského plotu, proto otec raději poškodil závěr mexikánky, aby se z ní nedalo střílet. Když sundal bandalír, který hned rozvinul pod jeřábem u kanceláře na trávník, pan

Vaňátko zapackal o psíčka a div se nesvalil.

Vzal pejska a udeřil s ním o cementový chodník, psíček nařikal, a tak zase noční hlídač bral Trička do náruče, líbal jej celým mokrým obličejem, a prosil věrné zvíře za odpuštění. Pak seděl na lavičce, uši nastražené, mexikánku vedle sebe a pot se z něj lil. Otec říkal, že pan Vaňátko chytil ve válce malárii. Seděla voněl česnečkou, takovým divným zápachem cibulové omáčky. Najednou si vzpomenu, že zapomněl se hlásit panu správci. Povídám, tatínek šel do biografu. Ale pan Vaňátko vojenským krokem s mexikánkou na rameni kráčet k oknu, salutoval a tmavému oknu hlásil.

Noční hlídač Vaňátko se hlásí ve službě!

A udělal čelem vzad, a zase se div nesvalil o věrného psíčka Trička. Zvedl jej, a když už s ním chtěl udeřit o cementový chodníček, malárie polevila a noční hlídač se vzpamatoval a zulíbal psíčka, a umazal jej vůní cibulové a česnekové omáčky, psíček by jistě byl radši, kdyby s ním pan Vaňátko praštil o chodník, protože ta vůně byla tak nepříjemná, že se odtahoval, jak mohl nejdál, od líbajících vousů se odstrkoval, ale noční hlídač se potřeboval vykoupat. A když pustil psíčka na zem, kráčet k lavičce, viděl jsem jeho siluetu, nosil takové vinařské kalhoty, které měly mezi nohama ještě jednu menší nohavici. Ale to bylo tím, že noční hlídač měl tříselnáka, jak říkal strýc Pepin, můdy. Posadil se a naslouchal večeru.

Pane Vaňátko, povídám, čím byste tak chtěl být, kdybyste vyšel školu?

Epileptikem, řekl noční hlídač bez rozmyšlení.

Epileptikem, co je to za zaměstnání? povídám.

Takovej epileptik je to nejvyšší, kam to člověk může dotáhnout. Nejvíce epileptiků je v Indii. Takovej epileptik umí lidem najít studnu, jsou to hledači pramenů, vody. Umějí ale taky filozofii. Zatímco ostatní lidé chodějí za holkama nebo po hospodách, epileptik píše básničky, dokonce když epileptik dosáhne dokonalosti, píše romány tak jako Dostojevskij nebo Gogol. Největší epileptik byl ale Mohamed, ten když mu to začalo myslet, tak v noci nožem se odřízl od společného prostěradla, a opustil ženu a děti, aby hledal pro lidi zeleným proutkem duchovní vodu, pramen, který pak sepsal do učení. Strýc Pepin je taky epileptik. Největší epileptik na východ od Alp. Kdybych začínal znovu, tak bych nechtěl být ničím jiným než epileptikem.

Opravdu? povídám.

Opravdu, řekl pan Vaňátko a oběma dlaněma se opíral o kolena, seděl na lavičce pod okny kanceláře a naslouchal noci. Vzduchem litali tiše netopýři, na římsách sladovny houkali kuliši a sýčkové. V lesíčku u vrat vrkaly ze spaní hrdličky a já jsem si umíňoval, že půjdu domů a přepíši domácí úkol z pilnosti. Kým bych chtěl být. A vstal jsem, noční hlídač měl skleněné oči a lil se z něj pot, psíček Triček se stočil do klubička na bandalír pod jeřábem, díval jsem se zblízka do obličeje pana Vaňátka, seděl dál jako socha s otevřenýma očima, dotkl jsem se jeho pěstí zaťatých do kolen, ale pan Vaňátko naslouchal celým tělem noci. Byl strnulý a ztuhlý úžasem nad nočním nebem plným hvězd.

Vzdálil jsem se k deputátním bytům. Ze šalandy v druhém patře z okna do okna scházela rozsvícená lampa, sladák šel asi vydrovat ječmen na humna, asi to byl sám pan Mára, sladovník, který když dovydroval, seděl zrovna tak jako noční hlídač s otevřenýma nemrkajícíma očima u okna šalandy, díval se shora na krajinu u řeky, na pole, pořád se jen díval, vedle sebe měl soudek piva a každou čtvrt hodinu si natočil do plecháče pivo, a pil, pivo mu kapalo ze svislých vousů, seděl v podvlíkačkách, a díval se z druhého patra do polabské krajiny. Říkal o něm strýc Pepin, který měl kavalce vedle sladáka pana Máry, že ten znásilnil svoji nezletilou dceru, že seděl rok v kriminále, a teď jen sedí, když nevydruje, pije pivo, sedí u okna a dívá se do krajiny. Často jsem se na něj šel podívat, jak tak seděl u okna na židli, jednu ruku na pípě u soudku, ve druhé plecháč a z vousů mu kapalo smutné pivo. A já jsem věděl, že znásilnil svoji dceru, ale nevěděl jsem, co to je, znásilnil? Povalil ji, zbil ji, vytrhal vlasy? Nebo si na ni něco dovolil, co dělají dospělí lidé? Ale podle obrázku v biografu na to musejí být takoví lidé jako dneska v Úžasné události Garry Cooper, a ne pan Mára, v podvlíkačkách, docela špinavý, s mokkými vousy a pořád pijící pivo a k jídlu nic než slanečky? Seděl jsem častokrát na lavici v šalandě, hlavu opřenou v dlaních a lokty na špinavém stole, který pořád voněl herinky, díval jsem se na pana Máru a nemohl jsem pochopit, že tenhle sladák by mohl znásilnit svoji nezletilou dceru, protože i já jsem nezletilý...

Tak jsem stál na prahu tmavého našeho bytu a díval jsem se, jak okénky u samé země svítí z humen lampy stojící na trojnožce, a podle pohybu těla a vousů jsem viděl, že to vydruje ječmen pan Mára, ten který znásilnil svoji dceru. Vešel jsem na chodbu a tápal jsem do kuchyně, chvíli jsem stál s rukou na vypínači, zda bych měl znovu napsat domácí úkol. Čím bych chtěl být? Ale pak jsem šel raději spát. Když jsem ulehl, založil jsem ruce za hlavu, a dobře jsem cítil, tak jak oddychuji, jak se zdvihá a nočním pokojem pluje ta moje lodička, i když je tam místo ní mořská panna. Díval jsem se na strop osvětlovaný letní světlou nocí a myslil jsem na našeho kočího pana Kopeckého, který rozváží volama po městě a do blízkých vesnic sudy piva, jak pan Kopecký vždycky je už v poledne v pivovaru, jak u chlivů čeká, pak ale jde kolem močůvky ke zdi a vrací se vždycky s kabelou přikrytou bílým ubrouskem. Viděl jsem vždycky, jak usedá, jak na klín z kabely vytahuje hrnec s polívkou, ubrousek přes zástěru na kolenu, zvolna jí, pak vytahuje z kabely kastrůlek a lžící jí knedlíky a omáčku, někdy zelí. A pak složí hrneček a kastrol s ubrouskem do kabely, jde kolem močůvky a hnoje ke zdi, postaví kabelu na vysokou zeď mezi zacementované skelné střeby, a někdo z uličky podle pivovaru vezme tu kabelu, která pak zmizí. Dneska v poledne, když pan Kopecký jedl polívku, vyběhl jsem z pivovaru, a pak zahrnul za roh, maštal pivovaru stály těsně u zdi, už z dálky jsem viděl opřené dámské kolo, a u něho stála holka, dívka starší o něco než já.

Zastavil jsem se a díval jsem se tak dlouho z dálky, až na zdi mezi střepiny lahví a ostatný drát kdosi z pivovaru postavil kabelu s bílým ubrouskem. A dívka stoupla na šlapku, zdvihla ruku a já jsem běžel, a když jsem míjel tu holku, tak ona zvolala. Na shledanou večer, tatíčku... A já jsem stál na rohu pivovaru, na kole jela ta dívka, měla hnědé veliké oči, byla

bledá, jen ty veliké oči, a vlasy měla, jako by vylezla právě z vody, stáhnuté dozadu a svázané mašlí, na řídítkách ji visela ta kabelka... A pan Kopecký, pivovarský kočí, se mi dneska zjevil jako prorok, jako svatý muž v holínách, režných kalhotách, surovém kabátě, který když kráčet, tak se kolíbal ze strany na stranu a díval se na svět pořád přivřenýma očima, ale měl dceru, která mu každý den přivezla oběd, vystoupila na rám kola a postavila vysoko kabelu na vysokou zeď a čekala, až se nají, aby opět stáhla kabelu z vysoké zdi a jen tak přes ostatný drát zavolala na neviditelného otce, na shledanou večer, tatíčku...

Probudil mne naléhavý hlas otcův.

Mlč, mlč, proboha mlč, já jsem viděl, jak jsi se dívala na Garryho Coopera, takhle slušná ženská se nedívá, jediné takhle se má dívat na svého muže!

Matka se vztyčenýma rukama si vysvlékala kombiné, tak zamotaná do hedvábí se bránila.

Ale vždyť je to biograf, a pak ten Garry, vždyť po něm všechny ženy touží... krasavec a přitom tak chlapecký. Cože, zakřičel otec, tak ty se přiznávaš, že po něm toužíš? Na kolena, a přiznej se! kdybys ho někde potkala, že bys byla jeho, příznej se!

Matka vklouzla pod peřinu a řekla.

Těžko bych se asi ubránila, ten Garry je silnější než všechny předsudky.

Tak ty takhle! zakřičel otec a vzal matku za ruku a stáhnul ji s postele. Tak kdyby to bylo možné, tak by jsi byla jeho!

Ale já to tak nenechám, moje čest!

Křičel tatínek a viděl jsem, jak z nočního stolku, ze šuplíčku rval revolver. Otočil jsem se na břicho, a zakryl jsem si tvář, ležel jsem uprostřed dvou postelí, mezi pelestmi byla deka, a já jsem najednou nemohl chodit, ani vstát, chtělo se mi čůrat, tak hrozně, a tak zatímco otec nabíjel revolver a maminka klečela a spínala ruce a prosila, aby ji nechal na živu, odhrnul jsem deku a čůral jsem mezi postele, všechno to pivo, co jsme se strýcem Pepinem vypili, ležel na břiše na škvíře mezi manželskými postelemi a čůral.

Otec ztichnul a naslouchal. Pak i matka.

Ten prasák, vona je mu málo ta mořská panna, vono je mu málo, že chce bejt nezaměstnaněj, on ještě znesvěcuje naše lože! Položil revolver na noční stolek, a smejknul ohromnou silou postelí, až jsem spadl do veliké louže, nade mnou stál otec s vyvalenýma očima a křičel.

Zraješ pro šibenici!

Vypotácel jsem se a matka rozevřela ruce a já jsem po dlouhé době se objímal s maminkou, tiskli jsme se k sobě a plakali jsme, já plakal hlasitě a s matkou jsme se ujišťovali, že se nikdy neopustíme. Tatínek chvíli stál, pak uložil revolver, z kuchyně přinesl kbelík a hadr, poklekl a utíral velikou louži a ždímal do kbelíku a pak suchým hadrem opět zas a zas, až ždímáním se uklidnil, zrovna tak jako matka přestala plakat, a já jsem odešel do kuchyně, abych si utlal na skládací posteli. Otec pak vyšel z chodby na dvůr a mocným šplíchnutím vylil kbelík na louku v ovocné zahradě.

Když srazil postele dohromady, maminka vklouzla pod peřinu a řekla plna úlevy.

Moje postýlka, moje postýlka!

Otec zhasil, slyšel jsem šramot jeho bosých nohou, pak sténání matrací, chvíli sebou mrskal, nakonec se ztišil. Ten Garry Cooper, řekl tatínek něžně, je nejen

výborný herec, ale krásnej člověk... Tam, jak hrál na trombón, nebo jak stavěl svůj dům, jak mezi trámy seděl a už přijímal hosty... nebo když mu řekla, že ho má ráda, jak utíkal, jak porazil kbelíky... Jak říkám, ta Úžasná událost je opravdu úžasná... Zejtra to hrají ještě, půjdeme se na to podívat znovu, ano?

KAŽDÝ DEN ZÁZRAK

V neděli bylo v pivovare ticho. Koně odpočívali v maštali, na slámě dva páry volů, na dvoře stály vozy s trčící vojí, u bednární spočívaly vyrovnané štosy dubových dýh, ze kterých bednáři dělali čtvrtňata, takzvaná štěňata, půlky, hektolitrové sudy, tupláky, a pak ty veliké padesátihektolitrové sudy do spilek, ve kterých zrál pivo. A všechny stroje na važhauze a všechna kola ve strojovně, a všechny kotle ve varně, všechno odpočívalo zrovna tak, jako na půdách sladovny spal zralý ječmen. Za bednárnou byla velká třešňová štěpnice, stromy dosahovaly větvemi až na plechovou střechu, některé větve ležely na tomplechu, a když zrály chrupky, napoleonky, byly skoro černé, šplhal jsem z větve na větev, až z koruny jsem přešel na střechu a trhal jsem plnými hrstmi a jedl jsem ty sladké plody, jedl jsem pomalu a tak jsem mohl jíst chrupky celé hodiny, jako by ty třešně někdo do mne dával a zase vyndával, s takovou chutí jsem mlsal ty napoleonky, které když přšelo, tak napraskly a byly ještě chutnější.

Seděl jsem v korunách stromů, jednou rukou jsem se držel kmene a druhou jsem skoro vleže natahoval jen pro ty nejzralejší, kolem mne klovali do třešní kosi a hltaví špačci, kteří na mne křičeli, jako by nebylo třešní pro všechny dost. Třpytili se v korunách ti špačci jako drahokamy, byli krásně zelenomodří, hrdýlka zdobená zlatými střípinky, leskli se jak navoskování, potažení tukem, jako by právě vyletěli z vody jako ledňáčci. Tak jsem ty všechny stromy znal, když jsem zavřel oči, dovedl jsem si představit všechny kmeny a všechny větve, mezi tisíci stromů bych je byl poznal, každý strom měl svůj obličej, svoji tvář, protože já jsem v těch stromech žil, nejen když zrály třešně, ale když bylo pěkně, namazal jsem si krajíc chleba se sádlem, zakousl se do něj a volnýma rukama jsem závratnou rychlostí z větve na větev vyšplhal až nahoru, až do samé koruny. Tam jsem se opřel o kmen, natáhl nohy na rozdvojené větve a jedl jsem chleba, ukrytý v listí, vítr mírně houpal celým stromem a skrz listí byl pivovar sestavený jen ze samých skvrn a flekanců. Veliká lednice na pět pater, bez oken, jen velká stěna natočená ke mně, z vnitřku stromu viděná, byla plná zeleného listí a skvrn slunce, a protože jsem viděl, skrz tu zeď a stěnu jsem viděl tisíc fůr ledu, když jsem se podíval na sladovnu, viděl jsem všechna patra, od půd a valečky, o patro níž na svini, kde se horkem a děravým stropem zastavovalo vzkličení ječmene a tak se z něj dělal slad, o patro níž v šalandách seděli slaďáci u stolu, přikládali do kamen, leželi na kavalcích, viděl jsem, jak sladovnou probíhá schodiště cikcak dolů, až na humna. Kam jsem se ze třešňových stromů podíval, všechny zdi a stěny byly pro mne zasklené. I do tmavých spilek jsem skrz zdi viděl, protože jsem všechno znal zvnitřku,

kolikrát a mockrát jsem prošel útroby pivovaru, protože já jsem se rád bál. A ve spilkách, a na chodbách varny, a na nejvyšším místě pivovaru, na štokách, kde nad celou lednicí byla veliká pánev, tak veliká jako kluziště, tam se pumpovala mladinka, horké pivo ještě bez kvasnic a kysličníku, a žaluziemi se drala pára všemi škvírami a zavírala se nad pivovarem zrovna tak, jako když ženské si vyčesávají hřebenem vzhůru světlé vlasy, které prsty nad hlavou pořád chňapají. Na těch chodbách stoupajících z patra do patra, až nahoru na štoky jsem vždycky proletěl s velkým strachem, ze schodu na schod mne vynášela hrůza, že z tmavého kouta, z pořád pootevřených dveří, najednou na mne se vztáhne ruka, která mne strhne.

Tak jsem stoupal z patra do patra každou neděli, kdy v pivovare bylo hrobové ticho, běžel jsem, jen jsem pleskal botkou o schod, nevážil jsem víc než pět kilo, tak jsem se dovedl strachem vylehčit, jako na jaře, kdy se hnuly ledy, když řeka se zvedla a rozlomila ledový strop a kry ledu se draly a narážely na sebe a skřípaly hranami jedna o druhou, dovedl jsem stát na břehu a sledovat ten deroucí se led. Vždycky jsem čekal, až jsem našel sílu a odvalu, a potom jsem se rozeběhl, celou pozornost jsem dal do očí a nohou a celého těla, a pak jsem skákal z jedné kry na druhou, srdce mi tlouklo, a já jsem věděl, na kterou křičku mám skočit a jen plesknout, byla tak malá, že by se se mnou potopila, a dostat se mezi plující ledové kry bylo to samé jak padnout mezi prchající stádo krav, když se zjankovatí zvukem střechů. Tak jsem každý rok přeběhl z jedné plující kry na druhou, pořád jsem nesměl ztratit rychlost, až jsem vyskočil z té poslední na břeh a díval jsem se do očí diváků, nikdo si to netroufnil, ruce jsem měl v pase, oddychoval jsem, abych zase nabral sílu, a z jednoho plujícího ledu na druhý jsem se vrátil tam, odkud jsem vyběhl. Zrovna tak jsem probíhal tichým nedělním pivovarem. Ale nejraději jsem zvedl závoru do chlívků. Koně jsem neměl tak rád, měli pořád ustrašené oči, každému koni z očí trčela hrůza, asi jim lidé tuze ubližovali, než je naučili tahat ty těžké pivovarské vozy. Nejraději jsem chodil v neděli do maštale, oddělené od koní, tam, kde ležely dva páry volů. Ti na mne čekali, otočili hlavy a dívali se na mne, měli tak krásné oči, pořád něco žvýkali a dívali se líp než člověk.

Chodil jsem a poklekal si před každým, hladil jsem je a oni vždycky zavřeli oči, vždycky je zavřel ten, u kterého jsem klečel, a ti ostatní volí se na mne dívali.

A když jsem hladil a potěškával tu krásnou a jemnou kůži pod volským krkem, měl jsem v prstech dojem, že mnou matčinu jelenicovou rukavičku. Ale to by bylo málo. Když jsem skoro celým tělem ležel na té šíji a hlavě vola, cítil jsem, že se celý ke mně přitisknul, tak z něj do mne proudila taková něžná síla, a já zase jsem se přitiskl zamilovaně do jeho krku tak, že i já jsem musel zavřít oči, tak najednou byla v chlívě tma, ale ta tma bylo veliké teplé světlo, které vycházelo ze mne do vola a z vola do mne. A ti, na které se nedostalo, dívali se, vztyčili hlavy a tvářili se, že jsou důstojní tak jako králové. Když jsem se tak polaskal a potěšil s těmi zvířaty, věděl jsem vždycky docela přesně, proč svatý Lukáš, jak jsem se učil v biblické dějepřavě, proč měl ve znaku vola...

Dneska jsem dlouho trhal veliký koš chrupek, trhal jsem ale jen ty nejmenší, když jsem utrl pěknu chrupku, snědl jsem ji. Navečer jsem vlekl koš třešní panu vrchnímu oficiálovi Novotnému, který radil otci, jak má sestavit daně. V zimě jsem tam nosil zabijačku, na podzim koroptve a zajíce. Vždycky, když jsem tam přišel, tak vrchní oficiál mi dal dvacet halířů od cesty a dlouho mi kladl na srdce, abych ty peníze hned nepromlsal. Pak mne pozval ke stolu, kde jeho synáček a dcera seděli a psali úkoly, pan Novotný jim kladl otázky z mluvnice a počtů a děti odpovídaly, jako když bičem mrská. A pan oficiál měl z toho velikou radost, ale já jsem viděl, jak děti mají strach a ani se neodvážejí si jen pomyslet, že by mohly jít za školu, že by si někde mohly hrát, lajdat a vztekat se. Paní Novotná ukládala dlouho vždycky ten otcův dar, tu pozornost, jakoby naschvál. Snad byla ráda, že jsem tam byl, snad proto, aby její manžel se mohl pochlubit, jaké

má učenlivé a vzdělané děti. Ten chlapec byl teprve ve druhé třídě, a už věděl, že jednou z něj bude prezident soudu, ta holka hrála prvním rokem na klavír, ale už říkala, že z ní bude klavírní virtuóška, která bude uvádět v úžas celý svět. A já jsem seděl docela opášený, díval jsem se na šněrování mých zkřížených botek, hrozně mě zajímalo dívat se na ty háčky a křížem krážem šněrování, které mi nikdy nevyšlo, vždycky jsem tak pospíchal do školy, že horní háček byl volný, trčel jak zoubek z dásní, vždycky mi jedna dírka na tkaničku nevyšla, a tak jsem to zavázal, jak se to dalo, protože na tom vůbec nezáleželo. A když pan oficiál zvolal,

Jirku, co jsi měl z počtů?, věděl jsem hned že jedničku, že potom ze všeho bude mít jedničku, že i z mravů má jedničku, samou jedničku, zrovna tak jako ta holka byla celá jedničková. Věděl jsem, že možná tatínek navedl pana oficiála Novotného od daňového úřadu, aby mi taky domlouval, protože já od druhé třídy jsem měl trojky vždycky z počtů a mluvnice a vždycky dvojku z mravů. A já jsem věděl svoje, myslel jsem vždycky u Novotných na psíčky, co lajdají městečkem, nemají kde spát, tak leží pod mostem, někde pod stromem, najedí se, kde jim kdo dá, nebo kde si co vezmou, ale jinak skotačí na slunci, nebo se choulí před deštěm, ale každý tak, jak se mu zachce. Myslel jsem u Novotných ale taky na ty psy, co mají rodokmen a samé jedničky, ale co jsou u boudy, co chodí na procházku jenom na řemeni nebo na ostonáči, myslel jsem na honící psy, kteří jsou uvazováni za obojek na strom tak dlouho, až omdlí, protože nepřinesli postřelenou kachnu z rybníka, myslel jsem na těch čtyřicet tisíc psů uvázaných na vesnicích na doživotí u boudy na krátkém řetízku, jak jim, aby byli ostražitější, nedávají v létě vodu, jak nikdy ti psíci uvázaní u boudy nemohou jít ani na procházku a když, tak že se urvou i s kolíkem a pak pobíhají a řinčí krajinou, vyhýbají se lidem tak dlouho, až za ten řetěz uvážnou za křoví, a pak se pomatou a vzteknou, že je musejí zastřelit... A pan oficiál

Novotný, když jsem dnes přinesl veliký koš malých třešní, se mi pořád díval na modrými čarami zdobený laclík, až jsem si rozepl háčky a rozhrnul jsem límec bundy a nastavil jsem tu zelenou mořskou pannu, tu, kterou mi vytetoval pan Lojza v hostinci Pod Mostem.

A oficiál zrudnul a oběma děčkám dlaní zastínil oči, a odvedl je k druhému stolečku. A paní Novotná vybírala z koše třešně a sklopila oči. Viděl jsem, že chlapec šel na záchod, viděl jsem, že záclonky jsou zvenčí, že pan oficiál tiše kráčel, stoupl si na špičky a díval se do záchodu, jestli tam jeho syn něco nedělá, co by mu mohlo uškodit, co by chlapec mohlo narušit. A uskočil, když se otevřely dveře a chlapec se vrátil, vykládal a držel mi prst u očí.

Já jsem se tak dobře učil, že mi sám inspektor doporučil, abych ze čtvrté třídy obecné školy přeskočil rovnou do první měšťanky! Je to tak?

Otočil se a děti kývaly a byly celé ztuhlé, samé přímky dělaly jim ruce a nohy, a oči měly ustrašené, usmívaly se, ale to byl ten samý smích a lísání, jako když myslivci zmlátějí honičiho psa za to, že nepřinesl zajíce, a pes pak líže myslivci ruce a tulí se mu k strašným botám.

Víte, povídám, když jsem si zapnul mořskou pannu do mariňácké bundy a vzal prázdný koš za ucho.

Poslouchám, poslouchajte, děti, taky, řekl pan oficiál a přiložil dlaň k uchu.

Víte, povídám s rukou na klíce, to, že nemáte pátou třídu obecné školy, víte, že to je na vás vidět?

A vyšel jsem ze dveří na chodbu a pak po schodech do zahrádky, na prvním schodě stál pan Novotný a křičel.

Ty, ty jeden, ty mi budeš rozvracet rodinu? Ty mi budeš do domu vnášet nihilistický poznámky? Ty budeš ohrožovat morálku všech dětí v našem městě? Ty nepatříš do školy, ale do polepšovny! A zapráskl za sebou dveře a já jsem si dal obrácený košík na hlavu a ramena, protože začalo pršet...

Za několik dní přišla i do pivovaru zpráva, že vrchní oficiál je v nemocnici a je to s ním špatný. Vylezl jsem do korun třešní a trhal jsem jen ty nejlepší napoleonky, a pak jsem nesl koš přes celé město, až na konec

Habeše. Když mi otevřela paní Novotná, usmála se na mne, poprvé se usmála a vlídně mě pozvala dál. Když jsem se posadil, najednou jsem se polekal. Z kuchyně vyběhla ta holka a křičela a měla napřažené ruce a vlasy za ní vlály a řvala a běžela v hrůze přes pokoj, vběhla do dalšího pokoje, ale za ní zrovna tak rychle letěl ten kluk, ruce měl napřažené a chňapal po těch holčičích vlasech, ale vždycky mimo, tak vběhl za ní a tam jsem slyšel, jak ji dopadl, jak holka křičela a smála se, a on se smál, pak za vlasy přitáhl tu svoji jedničkovou sestru do pokoje, povalil ji na kanape a tak se kočkovaly ty děti. Pak se tišily, vzlykaly, nohama honkaly, jako by koupaly nohy z lavičky nad potokem. Pak ten kluk otevřel okno a řekl, abych se podíval, jak zapadá slunce za městečkem. Když jsme se pak opírali lokty a dívali, ta holka se odula k nám, protáhla mezi námi, tulila se nám k ramenům. A pak najednou se celá obrátila tváří ke mně, oči měla skoro na mých, dotýkali jsme se nosem, položila dlaně na moji námořnickou bundu, viděl jsem, že přes moje rameno se dívá do očí svého bráchy, nabírala v nich posilu, vyvalila oči, jako jestli se má odvážit? Za sebou jsem cítil, jak ten kluk kývá celým tělem, tak ta holka mi tedy rozepla modropruhovaný laclík pod krkem, odsunula jej z háček a pak oběma rukama rozhrnula klopý námořnické bundy, a tak zůstala stát s vyvalenýma očima, hrozně veliké oči měla jak houpací kůň.

Tak stála, dívala se, za námi vlály do pokoje záclony, ta holka mě držela za klopý námořnické bundy a měla oči jak houpací kůň.

Jů! řekla a sešpulila rty zrovna tak veliké jako ty oči.

A kluk za mnou to nevydržel, rukou zafickal do záclony, když mne obcházel. A tak zamotaný do záclon skrz vyšívání díval se se sestrou na tu zelenou mořskou pannu. Oba ji ohmatali a divili se ještě víc.

To máš na věčný časy? optal se.

Jo, je to nesmytelný a když, tak to dělá v Praze jeden doktor, čtvereční centimetr za šedesát korun.

Já bych se s tebou chtěla koupat, řekla holka.

Ale z pokoje, zase oběma rukama jako chycený motýl, namotávala na ruce a pak na sebe vzdouvající se dlouhé řidké záclony paní Novotná. Odhrnula si pouze obličej a dívala se na moje prsa.

Je to krásný, řekla a zvedla ruku a skrz záclonu mi ohmatávala mořskou pannu. Pak dodala. Ty jsi ale chtěl lodičku!

Díval jsem se do obličejů té holky, byla trochu zklamaná.

Ne, povídám, pan Lojza v hostinci Pod Mostem, ten chtěl tetovat lodičku, ale já jsem řekl, Mořskou pannu!

A ta holka mi padla kolem krku, a tak jsme se vymotali ze záclon, které teď průvan usrkával do pokoje.

Slunce zapadlo, ten kluk se rozeběhl a hodil sebou, letěl vzduchem tak šikovně, že padl zády na kanape, ta holka měla hlavu na ubrusu, ruce pod bradou a dívala se na mě. Paní Novotná s rukama složenýma na klíně byla smutná. Bylo dlouho ticho.

Proletěl andělíček, řekla paní.

Chtěl vytetovat lodičku, ale vytetovali mořskou pannu, řekla holka.

Chlapec ležel na zádech, botou čáral, kam až dosáhl po zdi, a řekl. Mířil na lišku, trefil Maryšku.

Proletěl andělíček, pravila káravě paní Novotná.

Nebo se narodil další člen městské policie, řekl jsem

a vzal košík a šel ke dveřím, ale ta holka a kluk se vymrštili a dávali mi přátelské herdy do zad, ta holka do mne tloukla, bušila pěstičkou, bila mne a při tom se na mne sladce usmívala.

Musíš zase k nám přijít, řekla, anebo my přijdem za tebou, když tatínek není doma, ne?

Ale tatínek nebyl nejen doma, ale odcházel tam, odkud se nikdo nevrátil. Umřel. Druhý den, když jsem šel do školy, ten kluk a holka Novotných běželi hlavní třídou, drželi se za ruce a poskakovali a křičeli radostí a všem lidem oznamovali, až se jich nikdo neptal, protože každý už to věděl.

Tatínek nám umřel! Tatínek umřel!

ROZDĚLENÝ BYT

Doma jsme měli dvě kočky. Matka měla svého kocoura Celestýna,

Celdu, otec svoji kočenu Militku. Celda, ten si mohl dovolit skoro všechno. Když spal na stole v kuchyni a zrovna byl čas k obědu, maminka prostřela v pokoji. Když spal na stole v pokoji a Militka na stole v kuchyni, tak jsme seděli na stoličkách a jídlo jsme měli v talířích na kolenou. Když ráno obě kočky se vrátily ze svých nočních cest docela promáčené rosou nebo zablácené od deště, tak rovnou vyskočily na vystlanou postel. Matka jim v tom nebránila, ale když přišel někdo na návštěvu a dal si klobouk na postel, matka vzala ten klobouk a pověsila jej na věšák. Když maminka šla večer do divadla na zkoušku, tak Celestýn ji doprovázel až na most, tam se schoval v křoví pod trafikou, a

když se matka vracela, vyskočil a zase ji doprovázel nazpátek domů, do pivovaru. Otec zase měl svoji Militku, která za ním chodila i do kanceláře, dokonce i montovat Oriona. A když tatínek nikoho nepřemluvil, aby s ním montoval, tak vždycky Militka seděla na ponku, otec tak, jak rozmontovával motor, vyjmenovával a ukazoval Militce všechny součástky a kočka přivírala oči a potřásala v mozku obrazem tatínka, protože byla do něj zamilovaná. Celda měl otce taky rád, ale jen tak, že tatínek má rád maminku, do které se Celda zamiloval až po uši. A aby se otci zavděčil a ukázal mu, že v domě není nadarmo, tak každé ráno, když se otec probudil a díval se, jaké je venku počasí, pokaždé na okně byly vyrovnané Celdou nachytané myši, někdy i krysy. A otec je musel hákem od kamen dávat na lopatku a házet v zimě do rozpálených musgrávek číslo čtrnáct. V létě pak v kbelíku na uhlí je nosit až ke chlívům, vidlema nadzvednout hnůj a tam je pohřbít. Celda vážil čtyři a půl kilogramu.

Nejdřív jsem zvážil sebe, a potom jsem vzal Celdu do náručí a zvážil kocoura. Když Celestýn byl zamilovaný, tak nepřišel domů někdy i čtrnáct dní. Matka často vstávala, v noci otevírala okno, pak dveře a volala do noci. Celestýne, Celdo!

A naslouchala, ale Celestýn se nevracel. Jednou se nevrátil, ač zamilovaný nebyl. Matka marně volala do noci, marně vstávala za úsvitu a z prahu volala a pak naslouchala, ale Celestýn nepřišel. A pak chodila ke sladovně a volala do sopouchů a větracích kanálů, až jednou se jí zdálo, že v jednom tom větráku je slyšet mňoukání. Musel jsem se celý vsoukat do toho otvoru nad humny a volat Celestýna. A i já jsem uslyšel tenké mňoukání, spíš žalostný nářek. A otec vzal všechny klíče a otevírali jsme sklady ječmene a sladu, ale Celestýn nebyl. Až poslední dveře, které vedly na půdu, kde byla veliká nastírací kád', takový obrovský trychtýř, který na dně měl uzávěr a kterým se mokřý

ječmen pouštěl rovnou na humna, tam ze dna bylo slyšet mňoukání a žbluňkání. A když otec posvítíl, tam ve vodě ležel Celestýn, hladký plech a pětimetrová hloubka mu zabránila, aby se vyškrábal nahoru, dokud měl ještě síly. Otec přinesl žebřík a sestoupil dolů, a když se vrátil s Celdou, visel pak šťastné matce přes ruku jako ručník. A matka zatopila a dala kocoura do trouby, a pak kapátkem na borovou vodu mu kapala mléko do tlamíčky, a Celestýn ležel přes troubu jak utěrka, docela zbědovaný tím čtrnáctidenním půstem a zoufalostí. Druhý den se už posadil, ale pořád se kácel, třetí den už chlemtal mléko sám, pil ho pořád tolik, že se musel rozkročit, tak veliké měl břicho. Když se jen trochu naklonil, tak z něj vytékalo mlíko. Zvážil jsem se s ním a potom sám, a Celda ztratil dva kilogramy váhy. Pak seděl jen u zrcadla a díval se pořád jen na matku, tak ji pořád potěškával ve svých očích, a když maminka k němu přišla, zavřel oči a dal jí hubičku rovnou doprostřed čela. Tak zase přibíral na váze, ale nikam se mu nechtělo jít, jen hrozně pořád jedl z misky u kamen, pořád pil mlíko, a pokaždé když vychlemtával poslední kapky, tak vždycky zapomněl, že váží o půl kila víc, a když chtěl vyskočit na prádelník k zrcadlu, tak vyskočil jen do polovičky a spadl na zem. A jako vždycky, když se Celestýnovi něco nepovedlo, tak přiběhl ke mně a lehce mě kousl do kotníku.

Když ležel na zahradě a spadlo na něj jablko, tak rovnou přiběhl domů a kousl mě do kotníku, protože Celestýn, cokoliv se mu stalo, vždycky myslel, že jsem mu to udělal já. A já jsem mu jen odstavil židli, když na ni chtěl vyskočit, já jsem jej jen trochu polil, když jsem zalíval květiny, já jsem jen trochu přivřel okno, když

Celestýn už letěl vzduchem do zahrady. Tak Militka a Celda s námi žili, dokonce ty naše kočky se staly domácími skřítky a bůžky, kteří nás pojí. Když matka chtěla něco vytknout tatínkovi, tak to říkala nahlas

Celdovi, když otec chtěl matce říct, že ji má rád, tak to šeptal tak nahlas Militce, aby to uslyšela matka.

A když oba měli něco proti mně, tak to říkali tak hlasitě svým kočkám, že já jsem se styděl a byl nešťastný.

A obě ty kočky to věděly, věděly, že jsou v rodině nepostradatelné, a proto skoro každého čtvrt roku něco vyvedly.

Stalo se to vždycky v noci. Najednou se zpod postele ozval takový hrůzný zvuk, jako když se trhá staré plátno. A pak ještě jednou. A to už otec seděl na posteli a matka taky, jen já jsem se probudil a usmíval jsem se, protože mne se ten zvuk netýkal, to nebyla moje věc, protože Militka patřila otci a Celestýn mamince. Pak se ložnici začal šířit tak hrozný zápach, že za chvíli jako mlha přitáhl až ke mně, do kuchyně.

Otec vyskočil z postele, protože vždycky ten děsný zvuk začal tam. Obtékal tatínkovu postel a spojoval se u stropu, odkud zase padal nazpátek, kde se mísil s puchem, který pořád vyvěral z jednoho místa pod otcovou postelí.

Tatínek rozsvítil a běžel do kuchyně, ale

Celestýn a Militka už seděli před zrcadlem a předstírali, že hluboce spí. Nikdy otec nevypátral, která z koček to udělala pod jeho postelí. A pak otec vzal kbelík a staré noviny, matka mu svítila a radila, otec se zasoukal pod postel a teď tatínek vydával vždy ten samý nářek a plival a křičel, fuj, fuj, fuj! A když se trochu vzpomatoval, tak namočil Národní politiku do kbelíku s vodou a nejdřív zhruba stáhnul ten kočičí průjem.

Ale jako vždycky se Národní politika protrhla a otec hrábnul do mokřých kočičinců a klel a prskal pod postelí, snažil se někdy zvednout, ale že zapomenul, že je pod postelí, udeřil se do prkýnek a do matrací, a tak zase padl na podlahu, ležel tam jako želva, v krunýři a musel stahovat novinami ten kočičí děs. A pak teprve utíral podlahu hadrem, maminka mu svítila a dodávala odvalu, říkala mu, že tohle je jednou za čtvrt roku, ale podstata mateřství je denně čtyřicet plínek, ale otec sebou mrskal zlostí a hnusem, tepal bosými chodidly, které vyčuhovaly zpod postele. Když skončil úklid pod postelí, zase se tak směšně vyškrabal nazpátek, a když vylezl, posadil se, ruce mu visely přes kolena a oddychoval, vedle sebe měl kbelík plný Národní politiky a močůvky z vyždímaných hadrů. A matka otevřela okno, ale otec sebou až do rána tloukl a namotával na sebe prostěradlo, protože takový zápach rozbolavěl otci jeho jemnou duši. Ležel jsem v kuchyni v posteli, předstíral jsem, že spím, ale usmíval jsem se tomu, co jsem viděl, a přál jsem si, aby to kočky opakovaly každý týden. Celý den byl otec bledý, plival a šklebil se a tvrdil pokaždé, že to je smrad, jako když přetrhne děkana. Tak tatínek čtyřikrát do roka prožíval tu zkoušku kočičí lásky.

Dvakrát do roka měla Militka koťata a vždycky tatínkovi v nohách a v noci. Otec, když chodila za ním s břichem, tak před Militkou se schovával, ale Militka jako by měla dojem, že ta koťata bude mít s tatínkem, tak vytrvale za ním chodila, dívala se mu zamilovaně do očí. A otec prosil matku, aby se ujala toho porodu sama, že ženské si v těch

věcech líp rozumí, že si poradí. Ale pokaždé, dvakrát do roka, v noci se ozval teskný nářek otce, nohy měl stažené u brady, celý se tiskl na přední pelest a volal o pomoc.

Proboha, ta bréca má v mý posteli koťata!

A matka rozsvítila, a opravdu. V nohách postele, na prostěradle, ležela Militka v mokré láku a docela mokré koťátko jí viselo u zadku, Militka se otočila a překousla růžovou šňůrku a maminka koťátko vzala a Militka je lízala, a zatím z ní vyšlo druhé koťátko a otec vyplazoval jazyk a dělal... bééé! a začal se dávit. A tak šlo jedno koťátko za druhým, vystupovaly z Militky jak z autobusu. Militka se dívala na otce, jakože tatínek ji do té situace připravil. Ráno už koťátka byla suchá, matka přinesla veliký proutěný koš a přenesla do něj koťata, a pak každý večer, než tatínek šel spát, tak matka dala koš s koťaty k jeho nočnímu stolku, a otec než usnul, tak držel kočku za packu, ležela na zádech, a na všech cecíčkách cucala koťata a v domácnosti vládlo štěstí rodinného života. Celestýn, když přišel z venku, tak s Militkou si pokaždé dali upřímnou hubičku. A otec se usmál na matku, a matka mu ten úsměv vrátila. Ale Celestýn nebyl otcem koťat.

Za Militkou chodil zdivočelý kocour, kterému jsme říkali

Tatínek. Celestýn chodil na námluvy na druhé Zálábí, dokonce byl viděný až v Pístech. Tak za Militkou chodil Tatínek, ze kterého měl strach i Celestýn. Když přišel Tatínek, tak to nad pivovarem zahřmělo. Ten jistě vážil šest kilogramů. Byl celý jako z lesního medu. Měl jantarové obroučky v černých očích, pod krkem světlý jak luční med. Uši měl vroubkované od rvaček, a když se na mne podíval, tak jsem se začal bát, že kdyby mne přepadl, že by mne zakousl. Ale on mě měl trochu rád, protože byl zamilovaný do naší Militky.

Celestýn jak jenom cítil tu jeho vůni kocouří, tak utekl, protože jednou se potkal s Tatínkem u sladovny, oba vyšli a setkali se na samém rohu. A Tatínek tak dorval Celestýna a tak jej hrozně počural, že maminka dva dny umývala Celdu v kolínské vodě, a pořád smrděl, jako by spadl do močůvky za maštallemi. Ten Tatínek ostříkoval a tak značkoval svůj rajón půlkou zahrady, do jeho rajónu patřila bednárna a celá třešňová štěpnice až k fece. Ostatní si zase svými střikanci označovali Celestýn. Jednou jsem seděl ve větvích třešně, jen tak jsem jedl mazaný chléb a ležel jsem v koruně napoleonky, Militka už měla břicho plné koťat, docela se tam daly nahmatat jako články baterie.

Ležela pod třešní na slunci a vyhřívala si kožíšek, když od bednární se plížil Tatínek. Každou chvíli se zastavil a naslouchal, pak přišel až k Militce, dal jí hubičku a Militka sladce vzdychla a ležela dál. Tatínek si lehl k ní, tak napříč. Položil jí hlavu na břicho, já myslel, že si dal Militku pod hlavu jako polštářek, jako mufika, ale viděl jsem, že Tatínek naslouchá, jak v břiše

Militky se pohybují jeho koťata. Viděl jsem docela přesně, jak Tatínek měl otevřené oči a jak naslouchá, jako na telegrafní štangli. Pak zavřel oči a taky sladce vzdychnul, ležel s Militkou vzadu za bedárnou mezi lopuchovými listy a lebedou, já jsem se díval shora na ty zvířata a byl jsem rád, že Tatínek má Militku tak rád, docela jsem se usmíval nad jejich štěstím.

Tak Militka a Celestýn jako čtvero ročních počasí, jaro, léto, podzim, zima, žili s námi v deputátním bytě pivovaru, tatínek každý večer hladil svoji Militku a šeptal jí něžná slova tak, aby to slyšela i matka, maminka zase jednou za den, ale vždycky tak, aby to slyšel otec, hladila Celestýnka a do ucha mu říkala sladké hlouposti, které si říkají jen tuze zamilovaní lidé ve filmu nebo v románech. Čtyřikrát do roka tatínek musel se vsoukat za noci pod postel a vlastníma rukama čistit kočičí kotanec, který zaplnil byt hrozným zápachem. Ale jen jednou do roka jsme měli všichni krásné vánoce. Tatínek strojí stromek s Militkou a matka strojíla stromek s Celestýnem, já jsem se díval na to a nevěřil jsem očím. Každou ozdobu a každé cukroví a každou svíčku a každou prskavku, všechny andělské vlasy a hvězdy a nakonec i z barevného skla třpytící se špici na vrcholku smrku, to všechno se strojilo s kočkami a pro kočky, které tomu rozuměly, dívaly se s větším zájmem než já, bavily se tím vánočním stromkem víc než já, dokonce v tom vánočním stromku i bydlely.

Někdy, když byla koťata tak jako letos, tak i ta koťata se nestačila divit, co je to za krásu, když se strojí takový vánoční stromek. A otec i matka, v prstech vánoční ozdoby, každou ukázali každému kotěti. A když zavěšovali rodiče ty ozdoby, brali pak každé kotě zvlášť, aby pacičkou si zacinkalo s třpytivou hvězdou, čokoládovým beránkem, pantoflíčkem.

A já jsem seděl na obrácené židli, hlavu opřenou v dlaních o opěradlo, a díval jsem se a usmíval jsem se, měl jsem pocit, že já jsem otcem svých rodičů, že to, co vidím, je hra malých dětí. A když byl stromek ustrojený, tak Celestýn se stočil do klubička na prvním patře smrkových větví, nad něj se stočila Militka, a koťata si vylezla ještě do vyšších pater, do větvíček smrku nasedajících na jehličnatý kmen. A matka rozsvítila svíčky, pak klečela, z druhé strany klečel otec a každý z jedné strany vánočního stromčku se dívali skrz ty větve na sebe, ty kočky a koťata je pojily, ta zvířátka udělala z mé matky a otce malé děti a já jsem se cítil vyhoštěný, protože já jsem si už nedovedl ani hrát. A hráli si za mne mí rodiče.

Na Štědrý den, než jsme zasedli ke štědrovečerní večeři, Celestýn jedl rybu a kostečka mu zaskočila a začal krcetat. A rovnou běžel ke mně a kousl mě lehce do kotníku. Otevřel jsem mu dveře, aby se šel vydávat ven. Militka byla stočená v prvním patře vánočního stromku, tři koťata nad ní, vždy každé o patro výš, svíčky hořely, v rádiu hráli Tichá noc, svatá noc.

Matka v kuchyni dosmažila rybu a odvázala zástěru.

Otec se díval na vánoční stromček a usmíval se.

Jdi pro Celestýna, a budeme večerět, řekla maminka.

Otevřel jsem dveře na dvůr, hvězdy se třpytily nad pivovarem. A přes zasněženou zahradu letěl Celestýn a řval, za ním běžel zdivočelý kocour Tatínek. Než jsem stačil přivítat dveře, nejdřív vletěl Celda, těsně za ním Tatínek, který srazil na chodbě Celdu a hrozně jej postříkal.

A vletěli do kuchyně a Tatínek prackou srazil znovu

Celestýna a zase jej pomohl. Tak Celda se chtěl zachránit v pokoji a běžel tam, ale Tatínek letěl za ním a tak, jak běžel, značkoval si svůj nový rajón, který rozšířil o chodbu a půlku kuchyně, a teď jak letěl pokojem, rozdělil i náš pokoj stříkanci své děsně smrdící voňavky. Z rádia hráli a zpívali Heilige Nacht, stille

Nacht, když Celestýn vběhl na stromeček, ale Tatínek za ním. Tak pokáceli stromek i s koťaty. Dvě koťata zalezla pod skříň v hrůze, a to koťátko, které odhadlo, že nedostihne pod skříň a ani pod kanape, převrátilo se na záda a dělalo, že je mrtvé. Otec rychle otevřel okno, a tím vyskočil do štedrovečerní noci Celestýn a za ním Tatínek. Jen ty jejich ocasy vztyčené jak pohrabáč se zasunuly do tmy. A vánoční stromeček zapálil záclony, a otec když strhl ty velebné hořící záclony, na které matka uháčkovala obrazy z andlíků tvořících

Jaro, Léto, Podzim, Zima, garnýž uhodila otce do hlavy.

Ale otec udupal a matka ulila kouřící a doutnající zbytky záclon. A když jsme postavili stromeček, koťata se vzpamatovala a opět se uhnízдила ve svých patrech smrkových větví, Militka ulehla pod stromek a dál sladce vzdychala a spala. Prostředkem našeho bytu se táhla kocouří vůně, kterou zdivočelý kocour označkoval a tak zaokrouhlil a vnitřně scelil oblast svého kocouřího práva.

Otec zavřel okno a znovu rozsvítil svíčky. Matka nesla na stůl rybí polévku s houbovými nočky.

Chudák Celestýn, řekla matka.

ZNESVĚCENÝ ROZDĚLOVÁČ

Otec měl rád technický pokrok a každý měsíc, když se vrátil z Prahy, kam jezdil do pivovarského domu, vždycky přinesl nějaký vynález. Jednou přivezl speciální vařič kávy, takovou spirálu na zástrčku do elektrického proudu, podruhé horské slunce. Potřetí hermetický hrnek na vaření vajec, počtvrté elektrický mlýnek na kávu. Pak zase Papinův hrnek, pošesté kufřík plný přístrojů na fulgurační léčivé proudy, příměch nosu. Ale každý ten vynález měl svoje vady. Když se úvařila káva ve vařiči odě rozžhavenou spirálou, ta spirála natáhla tolik cizích vůní z kuchyně, že ta káva nebyla dobrá, horské slunce opálilo tělo tak, že se tatínek loupal jako kremrole. Hermetický hrneček na vaření vajec musel být vypnutý ne na přesnou minutu, ale vteřinu. A tak se stalo, že praskl a tlak vystříkl pět vajec na strop a na stropě vytvořil dekoraci, která se nedala seškrábat, a tak ta schnoucí vajíčka vydávala hroznou vůni, jako když pod postelí jednou za čtvrt roku jedna z koček se vydělala. Elektrický mlýnek zase připálil mletou kávu, že to nebyla ta káva, kterou mlela matka na obyčejném mlýnku, který svírala mezi stehny a mlela pomalu, ale dobře. Nejhorší byl Papinův hrnek.

Jednak maso z něj pořád vonělo kostmi, ale hlavně ten hrnek hrozil, že vyletí do stropu zrovna tak jako patentní hrneček na vaření vajec. Matka, když vařila v tom hrnci, velice byla nešťastná. Když hrnek začal pískat, tak se s námi loučila a řekla, na kterém hřbitově ji máme pochovat a jakou píseň ji máme nechat zahrát při posledním rozloučení.

Příměch nosu si dával tatínek na nos, protože si přál podle návodu, mít řecký nos. Proto na noc utahoval šroubky do žádaného tvaru, až si v posteli kýchnul tak, že o polštář si zarazil tři šroubečky do nosu. A když si otec koupil motocykl značky Orion, českou motorku, na kterou jej hned ve fabrice ve Slaném upozornili, že to je motocykl hrozně náchylný na změnu počasí, při kterém zlobí zapalování, otec jej přesto koupil, protože chtěl podporovat českou firmu. Ale otec každou chvíli přitlačil Oriona domů, docela zpocení a zničený, někdy jej přitáhli i kravským potahem. A tatínek usoudil, že ta vada musí někde v motoru být znát. Tak každou sobotu rozmontoval motor do posledního šroubku, a pak pečlivě zase dával ten motor do kupy. Ale Orion byl dál náchylný na počasí, a otec, než někam jel, napřed si přečetl v novinách a poslouchal zprávy v rádiu, jaké bude počasí, a nejráději jezdil, když byl vysoký barometrický tlak.

V kanceláři psal do knih tatínek nejráději navečer a v noci.

Často jsem viděl otce, jak pod stahovací lampou má rozevřené veliké knihy, vyhrnuté rukávy a tam píše ty svoje zprávy. Každé počáteční písmenko v odstavci napřed psal perem do vzduchu a pak ho máznu na stránku a tiše psal, pero skřípalo a jedno písmenko a číslice tekly mu z pera tak přesně a tak krásně, že jeho písmo sloužilo za vzor všem. Já jsem ve škole psal tak, jak jezdil Orion. Taky podle počasí a nálady, jednou zprava doleva, jindy se mi písmenka kácela do protisměru. Někdy jsem dělal kudrlinky, jindy zase mi šlo písmo jen do kolmic, někdy písmenka sedala na linky písanky jako vlaštovky na drátech, jindy zase se slovíčka vznášela milimetr nad linkou.

Ale otec psal pořád tak, jako staří písmáci psali do knih, jako královští písaři, když psali na pergameny zlaté buly sicilské. A otec měl jemné ruce, protože na takový způsob psaní do pivovarských knih musí mít písař ruku jemnou jak klavírista nebo houslista. Proto otec, když každý týden montoval Oriona, aby se dopátral tajemství, proč má jeho motor takové rozmazy jako počasí, proto otec pracoval jen s kladívkem a majzlíkem. Lehce povoloval matky, zatímco když pracoval klíčem, každou chvíli se mu smekl klíč, a pořád měl ukoptěné klouby a prsty plné šrámů. Tak rozebrával Oriona kladívkem a majzlíkem, jak ho to naučil ruský emigrant, který si dělal generálku na bicyklu taky jen majzlíkem a kladivem. Tak dílna v pivovaře, v sobotu večer a v noci, byla pořád plná krásného ťukání, otec pracoval jako datel, jako nějaký sochař, když z balvanu mramoru odsekává tak dlouho to, co tam nepatří, až zvolna zůstane jen socha. Jen otec potřeboval někoho, kdo by mu přidržel klíčem kontramatku, a tak chodil v týdně městečkem a kladl občanům takovou nevinou otázku. Co děláte v sobotu odpoledne?

A když občan řekl, že nic, tatínek jej poprosil, aby mu přišel na hodinku, na dvě, přidržet kontramatku.

Ale jak lidé drželi tu kontramatku, tatínek dovedl tak krásně mluvit o motoru, tak krásně se dovedl nadchnout pro tu cestu, která se dopátrá tajemství, proč ten motor Oriona je vadný, že lidé zapomenuli na čas, a tloukla půlnoc a svítalo, ale otec, docela svěží, dával už zase dohromady motor Oriona, a lidé čekali, až přidrží tu poslední kontramatku, aby pak ráno, když lidé chodili na ranní velkou mši, blédli se vraceli domů a trnuli, co řeknou manželce, kde byli, protože většina manželek si myslela, že celou noc byl tatínkův pomocník u slečen v hostincích našeho městečka, v hospodách, kde byla dámská obsluha někdy až do rána. Tak otec vystřídal skoro všechny dospělé muže našeho městečka, takže když od pondělka do pátku tatínek jel na bicyklu do města, všichni ti, kteří už montovali, prchali před otcem, vbíhali do cizích stavení a ukrývali se na dvoře nebo raději ve sklepě. Kdo nemohl, tak rychle vešel do krámu a nakupoval si věci, které

nepotřeboval, nejraději lidé běželi první ulicí do polí a pak se opatrně vraceli, pořád plni nejistoty, že někde se objeví tatínek. Pan Kocourek, který už montoval dvakrát, když uviděl tatínka a nemohl nikam utéci, dal si ránu pěstí do nosu, a zakrvácený šel otcí vstříc a tatínek, když viděl ten nos, řekl.

Já vidím, až přistě.

A jel dál do prázdných ulic, do prázdného náměstí, protože všichni prchli, a zůstali jen lidé z venkova nebo malé děti a ženské. Rád jsem postával na náměstí v podloubí, za mnou otevřený tmavý krám pana Rehra, který kupoval všechny kůže a kožky, rád jsem

tam stál, protože lidé raději obcházeli ten krám, dokonce i korzo bylo na druhé straně náměstí. Tady jsem stál opřený o tlustý sloup a díval jsem se na trh, na sem tam chodící občany, nikdo sem ke krámu pana

Rehra nepřišel, protože ty kožky a kůže, plné sklady smradlavých a hnilobných kůží tak sladce a hnilobně páchly, že sem přišel jen ten, kdo přinesl na prodej ty kožky. A viděl jsem jednou odtud, jak lidé prchali, jako před deštěm z náměstí, i když svítilo slunce, viděl jsem, jak dva občané vběhli do krámu pana Rehra a vyptávali se, kolik stojí kůže ze srnce a kolik ze sobola a kolik z jelena. Pan Rehr se podíval otevřenými dveřmi na náměstí, viděl otce, jak jede na bicyklu a jak ti, kteří už montovali, utíkali uličkami, jak vstupovali do drogerie U bílého anděla. Když otec mizel v Palackého třídě, pan Rehr řekl občanům.

Už můžete jít, já jsem už taky jednou montoval.

A náměstí se zase zalidnilo, z drogerie U bílého anděla vycházeli lidé, a protože drogista pan Hladík uměl prodávat i to, co nikdo nikdy nemohl potřebovat, jeden občan si koupil irigátor a druhý jed na krysy značky

Morol, třetí Tancolín na parkety, každý ale spokojený, že nemusí jít v sobotu přidržet kontramatku do pivovaru na dvě hodinky. Stál jsem pod podloubím před krámem pana Rehra, obklopen tou samou vůní jako doma, zápachem kočičinců a vajíček tlakem mrsknutých do stropu a tíše sem tam padajících jak zaschlé květy odkvetlých třešní. Viděl jsem, jak z krámu kloboučníka pana Šislera vyšel občan, v pytlíku si nesl další klobouk, rozhlížel se opatrně na všechny strany a pak šel raději domů. A z Mostecké ulice na náměstí připlula bílá námořní čepice strýce Pepina, lidé se kolem strýce sbíhali, nastavovali mu ruce a on všem potřásl pravice, lidé se na strýce smáli, popleskávali jej po zádech, strýc salutoval na černý štítek a občané mu kladli otázky.

Tak kampak dneska jdete zkontrolovat krasavice?

Která slečna má podle vás nejhezčí nohy?

Tak kdy budeme hrát Veselou vdovu?

Je to pravda, že slečna z lékárny se chtěla kvůli vám střilet?

Víte to, že v Avionu mají dvě nové krasavice?

Co je na tom pravdy, že vás slečna Vlasta u Havrdů praštila z žárlivosti lahví?

A nadšený strýc vykládal a z dálky jsem viděl, jak je šťastný, jak mu to všechno dělá dobře, jak bez toho nemohl by žít.

A lidé jej zvali do bytů, představovali mu svoje dcery a manželky, protože každý občan si potřeboval zabláznit, ale nedovedl to, tak za každého to dělal strýc Pepin, a lidé mu za to byli vděční.

Tuhle sobotu tatínek nikoho nesehnal a tak jsem musel jít přidržet kontramatku. Já jsem nesnášel ten ostrý ťukot kladívka do majzlíku, já jsem nesnášel ten cvakot ostré hrany majzlíku do povolované matky, já jsem měl pořád dojem, že tatínek tím majzlíkem osekává ze mne všechno to, co on si myslel, že do mne nepatří. A tak jsem svítil žárovkou, která měla na sobě drátěný košík, jaký se dává kousavým kravám, a otec vyndával jednu součástku za druhou, a já jsem se šklebil představou, že otec ze mne vyndává plíce a játra, a žaludek a ledviny, a nadledvinku, a otec, jako by to věděl, tak mne poučoval, že takový karburátor, že má v sobě tak jemný součástky jako střední ucho, jako kovadlinka a tímínek. A pak mne poučoval, jak vzniká sání, jak dobré sání musí mít dobrý vejfuk. A když vytáhl rozdělovač se čtyřmi kabely, udělalo se mi na umření, měl jsem dojem, že ze mne vytáhl srdce. A otec se zaradoval, že přišel na to, že ta základní vada, proč motor Oriona tak fixluje, bude rozdělovač. A položil tu součástku na ponk, tam všechny součástky ležely vedle sebe zrovna tak, jako když matka zabila prase, tak na prknech měla rozložené kýty a srdce a játra a nožky a plecko a jitrnice a tlačenkou. Otec si rozeplnul kalhoty a spustil je, pak zvedl košili, udělal z ní takové kornoutky, jako by si chtěl čistit uši, a pak vzal ten rozdělovač a pečlivě čistil jeden otvor za druhým, tak jemně a něžně jak dětský nosánek.

Tady to asi bude, šeptal mi, ty kontakty musejí být asi absolutně suchý... A podrž ten rozdělovač!

A když jsem držel tu součástku a čtyři kabely mi visely ke kolenům, najednou se mi zatmělo před očima a zdvihl žaludek a celou večeri jsem vydával do toho rozdělovače. A zbytky večere tekly po kabelech na černou zem.

Otec vyvalil oči, tak stál se spuštěnými kalhotami, které mu bránily, aby přiskočil včas, vytáhl si je a zapnul na kšandy a vzal kladívko a majzlík, a to, čeho jsem se bál, bylo tady. Chtěl mi osekát uši a vysekat oči. Ale to bylo málo, odhodil nástroje a rozhlížel se, celý se třásl a vzal ocelový kartáč na čištění svíček, musel jsem nastavit ruce a tatínek mi nasekal do hřbetu rukou desítky, stovky dírek, vytetoval mi na hřbety otisky ocelového kartáče. A pak ještě jednou a dvakrát, ale i to bylo málo, protože ta nejháklivější součástka Oriona byla znesvěcena, a otec byl přesvědčen, že jsem to udělal schválně. A tak běhal, pak vyklepával z rozdělovače to, co tam vrchovatě bylo, a představa, že rozdělovač musí být suchý, jinak je s montováním ámen, otce tak znovu roztesknila, že vytáhl kapesní hodinky, položil je na kovadlinu, vzal kladivo a jednou ranou roztříštil ty omegy. Otevřel jsem ústa a zavřel oči, měl jsem dojem, že mi otec roztříštil obličej, rozbil hlavu. Tak jsem zděšený se díval na kovadlinu, vzal kladivo a jednou ranou roztříštil ty omegy, veliké, docela se rozmázly, jako přejatá zába, jako roztekly sýr. Teď se vyvalila kolečka a péra, ale všechno to pořád drželo pohromadě. Až teď ukápl šroubek, vypadla minutová ručička. A pak jsem myslel, že se tatínek pomátá, díval se na mne, díval se mi na prsa, a začal se usmívat, pak udeřil pěstí levé ruky do pravé dlaně, vzal mne za ruku a vedl mne pivovarem, teď jsem myslel, že zase se mnou je ámen, že mne otec vede a utopí v hnoji, ale kráčeli jsme dál. Vyšli jsme z brány a šli k řece, myslel jsem, že mne tatínek chce utopit, ale i to mu bylo málo, vedl mne až k mostu, myslel jsem, že mne tatínek chce

shodit z mostu, jako byl shozen Jan Nepomucký, ale i to bylo tatínkovi málo. Zavedl mni do osvětleného hostince Pod Mostem. A tam stál pan Lojza rozjařený a držel v ruce plný půllitr piva a zpíval. Písaři seděli pod oknem u svého stolu. Tatínek pozdravil a pan Lojza mu dal sklenici, aby se napil na jeho zdraví. Ale tatínek se posadil, mne vedle sebe, a optal se.

Pane Lojza, máte mne rád?

A pan Lojza řekl, že má, že pana správce ctí, protože umí rozmontovat a dát zase dohromady motocykl značky Orion. Tak když mě máte rád, potřeboval bych něco vytetovat! řekl tatínek a pan Lojza pohybem ruky naznačil hostinskému, kam má postavit veliký pohár červeného vína.

Na to jsem tady já, řekl pan Lojza, napijte se na moje zdraví.

Ale já bych to chtěl vytetovat hned teď, řekl otec.

Božíčku, to je maličkost, bydlím hned kousek, já si pro to skočím! Bude veselo, ne? řekl pan Lojza a vytáhl spodní ret a přetáhl jej vzhůru až na svůj nos. A vyšel, a tak brzo se vrátil, jako by bydlel na mostě. Přinesl kufříček, jaký nosí zvěrokleštič, pan Salvet. Budete si přát mořskou pannu, nebo lodičku? optal se a vytáhl lahvičku s barvou a tetovací jehlu. Tatínek se usmál.

Uvidíme, řekl.

A pan Lojza dal znamení rukou a písař pan Korecký si sundal bundu od montérek. Nahé opálené tělo bylo tetované krásnými slečnami, kotvami, iniciálkami, lodičkami s plachtami i bez. A mořskou pannou.

Zvedl jsem na otce oči a usmál jsem se, zaradoval jsem se, že tatínek bude mít taky tetování, a přál jsem si, aby si z žalu nad tím znesvěceným rozdělovačem vybral mořskou pannu.

Tak co jste si vybral? optal se pan Lojza.

Mořskou pannu, řekl tatínek a já jsem vstal a smál jsem se do stropu.

Ale tatínek mne stáhl, rozepnul mi námořní bundu, odhalil tu moji krásnou Nannu a ukázal na ni.

Já vím, zrovna takovom, řekl pan Lojza.

Tak uděláte mi, o co vás poprosím, vytetujete mi to, co budu chtít? zeptal se otec.

Jak jsem slíbil, řekl pan Lojza.

Tak tuhle mořskou pannu, ťukal mi otec na prsa, tak na tuhleto mořskou pannu mi vytetujte blůzičku, košilku, ty prsa oblíknete tetovanou bundou.

Pravil otec a stáhl mi bundu a položil mne na lavici a já jsem měl pocit, že jsem Izák a že mne můj otec

Abrahám klade na zem a kleká mi na hrdlo a zvedá nůž, aby mne podřízl a obětoval Bohu. A ani jsem nešpitnul a ani jsem nehlesl, protože jsem věděl, že i to bude otci málo, že mi vezme moji zelenou mořskou pannu, že mi ji obleče na mých prsou za to, že jsem znesvětil tu jeho hostii, ten jeho rozdělovač.

Avšak najednou jsem uslyšel hlas volající shůry.

Pan Lojza zvolal.

Pane správče, právě se mi zlomila tetovací jehla!

A novou si koupím, až pojedu do Hamburku.

A zvedl jsem se a byl jsem zachráněn.

ÚMRTÍ V RODINĚ

Posledního haflingra, Bobíka, ostříhali dohola, hřivu a ohon, a kočí pan Ulrich dostal poslední úkol, aby odvedl koně na jatka. Bobík za těch osmnáct let, co rozvážel pivovarské sudy po městě a okolních vesnicích, znal všechny hospody, věděl, kde má zastavit, a za to jej odvedli na jatka, protože šel do penze. Kočí pan Ulrich byl už taky starý. Než přišel do pivovaru, tak dělal Bosňáka, dvacet let nosil v krosničce zaháknuté na řemeni přes prsa a záda patnáct kilo břitev a pásků a šlí a nití a jehel a pomád a tkaniček do botek a řemínků a pásků na vousy, celý byl ověšený tím svým malým krámkem. Tak chodil od vesnice k vesnici, od stavení ke stavení, nosil s sebou hůl, kterou vždycky opřel pod tu krosnu, aby si odpočinul, aby měl volné ruce, když nabízel to svoje zboží. Za ta léta, tak jako starý pošťák od brašny, měl trup tak trochu shrbený, jak pořád s sebou tahal tu malou a plnou výkladní skříň. Dokonce když spal v maštálích, měl u sebe těsně tu krosnu, tak jako klokan svoji kapsu. Za ta léta, co nosil celý svůj obchod v krosně, měl taky takovou chůzi, jako měli všichni Bosňáci, lehce se klátil, a tak i když se stal pivovarským kočím, kráčel vždycky v hlavách koní a vykládal si s nimi, pořád se tak klátil, jako by stále nesl ten svůj krám. A teď přišel čas, aby odvedl Bobíka na jatka. Otec, když mu o tom podal zprávu, dal mu tři dny volna, protože tatínek byl za

Rakouska u hulánů a věděl, co to je kůň. Pan Ulrich dostal tři dny volna, tak jako na úmrtí v rodině. Navečer odvedl Bobíka na jatka a pak seděl v hospodě a pil a držel si hlavu v dlaních.

Ten večer otec zastihl Pepina v dobré náladě a tak pozval strýce, aby nešel přidržet kontramatku, ale pomohl narazit nová ložiska do hřídele, protože otec přišel na to, že motor Orionu se hřeje jen proto, že se mu hřejí a přehřívají hřídele.

Tak strýc v bílé námořní

čepici pomáhal otci. Ale strýc myslel na to, že v barech a hostincích městečka kelnerky a číšnice už na něj čekají, dívají se na dveře a jsou zklamány, když nevejde bílá námořní čepice, taková, jakou nosil Hans Albers v La Palomě.

Už bylo devět hodin, a strýc Pepin držel velkou dubovou palici, otec u břicha držel klikovou hřídel a dával znamení, aby strýc palicí narážel ta ložiska, že jediné teď, až smontují Orionu, stroj přestane vydávat ten suchý cinkot, jako by se v motoru olej proplachovaly malé kávové lžičky. A tak Pepin mocnými údery bil dubovou palicí do ložiska, tatínek držel a mezi nohama u břicha svíral hřídel, na kterou zvolna se naráželo a zasouvalo, centimetr po centimetru, bronzové ložisko, ta krásná směs kovů, ve které se nejlíp otáčeji hřídele. A když si strýc vzpomněl, že krasavice jsou už docela zklamané, že Pepin nevchází do jejich lokálů, marně dávají jeden střep za druhým do gramofonu, udeřil palicí ze všech sil, protože myslel, že už to skončí. A tak narazil ložisko na hřídel přesně, akorát. Ale tatínek zapomenul dát znamení, že už je těch ran akorát, strýc Pepin se znovu rozpráhl a otec v zoufalství, aby ložisko nebylo naraženo víc, než má být,

odtáhl hřidel i s ložiskem a strýc Pepin mocnou ranou dal dubovou palicí tatínkovi ránu na žaludek jako slavný boxer Pepa Hampacher. A otec byl odmrštěn a spadl na zem. Strýc Pepin se polekal, stavěl bratra na nohy, ale ten pořád padal, a tak jej Pepin omýval, pleskal po tvářích, volal křestním jménem, až se tatínek vzpamatoval, poklesával v kolenou, ale pak vzal kladívko a majzlík, ale to bylo málo, tak poručil, aby strýc nastavil ruce, vzal ocelový kartáč, aby potrestal strýce za tu ránu dubovou palicí, ale i to se zdálo málo. A rozhlížel se dílnou, ale nic nenašel, co by se mu hodilo k potrestání. A strýc Pepin sám od sebe vytáhl svoje staré rakouské hodinky, ty které měly na ciferníku napsáno Patent Roskopf, a pod středem byla vyrytá krásná loď o třech stěžních a plachtách, sám od sebe je strýc položil na tu kovadlinu, a otec vzal tu dubovou palici a jednou ranou roztrhl ty rakouské hodinky. Strýc Pepin stál, jako by dostal palicí do hlavy, oba se dívali, jak z kovadliny začaly na černou zem odkapávat kolečka. Otec zvedl palici a hodinky byly jednou tak veliké, přes celou kovadlinu jako placka.

Strýc Pepin je vzal a díval se na ciferník, ze kterého upadly ručičky, a ta trojstěžňová rakouská loď odprýskávala jako email od roztržitého smaltového hrnce.

Přiložil je k uchu, ale hodinky značky Patent Roskopf už nešly. Strýc se tak roztrásl, že se vysypávaly šroubečky a zlámané hřidle a pera, jako by padali mravenci, nějaké sviňky, hmyz. A tatínek byl z toho tak nešťastný, že podal strýci ocelový kartáč, a sám nastavil hřbety rukou, aby teď strýc Pepin mu posekal kůži za ty zohavené hodinky. Ale strýc odhodil kartáč, teď zase do něj vstoupila ta vzpoura, teď nadešel strýcův čas, protože jednou za rok se strýc Pepin vzbouřil, už toho všeho u nás měl dost. Ne, ne a ne! Řekl a hlas mu přeskakoval.

Já mám taky svou čest, to jediný, co rakouské vojáky má!

Je konec, já už k vám nebudu chodit ani na obědy, ani na večeře, a vůbec! Já si budu zase hospodařit sám.

Peníze jsou moje, dostanu je, a to hned!

Otec pohlídl Pepina po zádech, ale ten se s odporem odtáhl.

Panská láska po zádech jezdí! Já jsem dělník a ty jseš pán! Řekl hořce strýc Pepin a zúžil oči a stáhl nazad uši jak kousavý kůň.

A tatínek zhasil lampy v garáži, zamkl a tak kráčeli tichým pivovarským dvorem.

Ležel jsem v posteli, četl jsem si kuchařku, kuchařku na celý rok, ten večer jsem byl tak mlsný, že jsem četl jenom jídla na neděli a velké svátky, ty recepty,

kteří v kuchařce byly napsány červenými písmenky.

Tak vešel otec, za ním strýc Pepin, a já jsem už věděl, že zase strýc Pepin udělal vzpouru, že už nechce, aby mu tatínek vedl peníze. Tatínek vytáhl dětský zápisníček na slovíčka, kam trpělivě každý týden zapisoval sto třicet korun, které strýc týdně bral za svoji práci, a potom tam celý týden zapisoval všechny peníze, které si strýc vybíral, pět korun na útratu denně, a pak příležitostná vydání, protože strýc každý týden chodil ještě pro peníze na organizaci a na prádlo. A potom otec každý týden strhl z platu pětatřicet korun, to byly obědy a večeře za týden, a zbytek dával otec strýci na spořitelni knížku. Teď strýc seděl a díval se cize, ani se neusmál. Tatínek počítal a pak podal strýci spořitelni knížku, na které bylo tři sta padesát korun, a zbytek peněz za týden.

Když, Jožko, myslíš, že umíš hospodařit, tak tady máš. A já jsem už nečetl, už jsem nemohl číst, matka, která ležela v posteli, si přetáhla peřinu přes hlavu.

Cítili jsme se vždycky pokořeni, vždycky, když strýc udělal vzpouru, vždycky nás v rodině bylo méně, protože strýc Pepin vždycky stál jako vítěz, jako oběť. Teď držel ruku na klíce a lál a chrstl do kuchyně a pokoje svoji zlost. Lidi to říkají sami, že mě vokrádáte, že já jsem hloupáček hloupé. A to, co mi dáváte k obědu a k večeři, to jsou zbytky, co jste nemohli sníst sami!

Matka odhrnula peřinu a zanaříkala.

Ale dneska jsme měli husu...

O husu nende, jde o to, že vy jste páni, a já jsem obyčejný dělník. A jedno to bude obráceně!

Vykřikl strýc Pepin a zahrozil.

Ta husa že vám nechutnala? Čtvrtku jste jí snědl!

Zvolala matka a zakryla si peřinou tvář.

Jedině to zeličko!

Připustil strýc a pořád držel kliku a díval se střídavě na nás nenávistně, otec seděl a oddychoval a dirky u nosu se mu vzdouvaly, matka vytáhla ruce z peřiny, jako by se topila, celá se natáhla a obličej přikrytý, jen ty vztyčené paže pohybovaly dlaněma, já jsem měl pokrčené nohy v peřině, kuchařka ležela otevřená na mém klíně a já jsem věděl, že strýc má pravdu, ne vůbec, ale tu svoji, ne tu svoji, ale vůbec, i kdyby šetřil, tak nemohl si našetřit ani na domek, ani na auto, ani na to všechno, v čem jsme žili my, tři pokoje a krásné záclony a krásný nábytek. Jistě se u nás cítil hostem, cizincem, protože od nás se vždycky vracel do šalandy, kde měl jeden kavalec, jednu skříň. Měl pravdu, i když ji neměl, patřil jsem k pánům zrovna tak, jako strýc do konce svého života, nebo až do penze bude pořád dělník, zatímco otec nejdřív byl účetním, teď je správcem a určitě bude i ředitelem pivovaru. Jenomže já jsem taky věděl, že strýc Pepin žije jen ze dne na den, a to bylo v mých očích krásné, věděl jsem, že strýc Pepin je celý den promočený na važhauze, ale pořád je plný nadšení z toho, že je na světě, že má nějakou velkou radost, která se podobá bláznovství. Věděl jsem, že strýc Pepin prochází městečkem jako císař. V bílé námořní čepici zdobené zlatými šňůrami a velkou kotvou salutuje a uklání se, jako by přehlížel čestnou stráž, jako když přijede anglický král někam lodí a přijímá čestná hlášení. Zatím tatínek je od rána plný starostí a zlostí nad tím, že mu dělají ve správní radě protivnosti, pořád otec musel se spíš pokořovat, aby nenarazil, pořád aby si někoho nerozžněval. A tak otec se lekal přítomnosti, pořád trnul nad tím, co bylo, jedině doufal pořád, že se všechno zlepší v budoucnosti, ta budoucnost, to byl jeho sen, tam že teprve všechno bude krásné. A zatímco strýc Pepin držel kliku a díval se nenávistně na otce a na mne a na matku, která raději měla zakrytý obličej peřinou, já jsem si teprve v tu chvíli uvědomil, jak otec skoro všechny peníze, co mu zbyly, ukládal do

pojistek, že jednou, až budou staří, až bude s matkou v penzi, dostanou čtvrt miliónu a pak si budou žít. Ale já jsem rád četl v novinách a ukazoval jsem to mamince, že lepší než pojistka že by bylo v létě o dovolené odjet jednou z Hamburku na cestu kolem Středozemního moře, druhé prázdniny cestu do Švédska a na Špicberky a další prázdniny projet se Německem a Francií, a další cestu do Alp a do Itálie, že kolik by ty cesty stály pro nás tři, tak tolik zrovna se platí každý rok za to, aby za dvacet let dostali mí rodiče čtvrt miliónu. Ale maminka byla zrovna taková jako otec, milovala budoucnost víc než přítomnost, kterou nabízela cestovní kancelář Hapag, i Hamburk, každý rok se těšit na nějakou krásnou cestu do ciziny a do zámoří. A strýc Pepin cestoval každý den, každý den obešel všechny hostince s dámskou obsluhou, bary s krásnými slečnami, vracel se k ránu, aby v šest hodin už v mokrých botách a hábech stál s bajlaufem u bednářny a hajloval mokré sudy.

Každýho pána patří drapnót a látnót s nim vo zem!

Zvedl prst a tím prstem strýc Pepin píchl do vzduchu, ale ve skutečnosti píchl nás do srdce a vyšel na chodbu a zapráskl za sebou dveře tak, až se celý byt zatřásl. Tu noc noční hlídač pan Vaňátko, docela obtažený potem, ležel před kanceláří pod jeřábem na rozvinutém bandalíru, věrný psiček Trik mu ležel v nohách. Noční hlídač se díval na hvězdy, kuliši a sýčkové teskně volali na vysokých budovách pivovaru, pan Vaňátko se díval na hvězdy a věděl, že dneska nebude spát, protože sýčkové houkali a ten teskný sbor kulichů mu naháněl hrůzu. Tak snil o tom, jak by to dopadlo, kdyby mu někdo chtěl vyloupit kancelář a kasu.

Když zdálky uslyšel, jak po kamenném mostě cvakají podkovy těžkého koně, zvuk kopyt se blížil k pivovaru, noční hlídač, kdyby nevěděl, že Bobík je už na jatkách, kde zejtra bude poražen, tak by přísahal, že to kráčí on, osmnáctiletý haflinger Bobi. Ale zvuk podkov se blížil. Tak noční hlídač vstal a trnul, přál si, aby podle pivovarské zdi a pak podle zamčené brány ta kopyta kráčela dál, přes trať dál do polí. Ale kopyta se zastavila u brány a z čeho měl pan Vaňátko strach, to se stalo skutkem, u vrat zařehotal Bobík. A nočního hlídače obešla hrůza, a tak vzbudil tatínka a celý pivovar, že všichni mysleli, že pan Vaňátko má dopadeného zločince, tak křičel a mával rukama a rozsvítil všechny baterky, kterými byl ověšen, tak běhal a svolával všechny na pomoc. Když jsme doběhli, mužští v podvlíkačkách s holemi a lopatami k bráně, tak tam stál Bobík, který přišel domů, vrátil se do pivovaru. Otec otevřel bránu, popleskal koně po šiji, a sladáci a strojník a bednářský otráveně šli zase spát, bílé dlouhé podvlíkačky se vzdalovaly a odcházely do tmy. Otec otevřel maštal, nalil vody, pak přinesl náruč sena. A haflinger

Bobi zařehotal, bez ohlávky, docela nahý se asi vyvlíkl a vrátil se tam, kde byl rád, do maštale, bez které už asi nedovedl žít. Otec byl smutný, znovu popleskal haflingra po ostříhané šiji, zavřel maštal a zůstal s rukama na závorách, s hlavou u dveří stát, skoro tam visel, rozpražený jako Ježíš na kříži, já jsem běžel domů a vklouzl pod peřinu, protože jsem slyšel dobře, tam u maštale, jak tatínek zavzlykal.

ŘIDIČ PRAŽSKÝCH

TRAMVAJÍ

Odpoledne u řeky stál kluk a nevěděl, kde je tady nejlepší koupání. Povídám mu, aby šel se mnou, že se jdu koupat taky, že se vyrácháme spolu. Hned za pivovarem, tam loučka přechází zvolna do vody, tam jsou vrbičky a samý písek. Tak ten chlapec šel za mnou, když jsem se vysvíkl, tak on taky, když jsem si natáhl plavky, on si je natáhl taky. Nemluvili jsme, jen jsme se koupali, pak leželi na loučce hlavama a tělo jsme měli na horkém písku a jednu nohu v mělké vodě. A najednou ten kluk sám od sebe mi řekl, že je až z Prahy, že je tady v městečku na léčení, že jeho tatínek má právo jezdit všemi tramvajemi po celé Praze. A já jsem si nepřál nic jiného než vidět řidiče pražských tramvají, protože už jednou jsem se dozvěděl, že v Pístech je na letním bytě řidič, který má právo jezdit tramvají po celé Praze, a tak jsem se vydal pěšky přes lesíky, abych uviděl takového vzácného člověka, protože takový muž je to samé, jako vidět strojevedoucího rychlíku. Ale když jsem přišel do Píst a hledal jsem řidiče, byl už zase v Praze, už zase řídil tramvaje po celém městě. A ten chlapec mi to řekl jen tak, pak ležel dál na zádech, ruku na břicho, usmíval se, a já jsem věděl, že kdo se usmívá, nosí v sobě jistě tajemství, proto nepotřebuje moc mluvit, stačí se usmívat sám do sebe, hovořit sám se sebou, a hlavně, kdo se usmívá, tak to každý vidí, a proto ten úsměv nepotřebuje nikomu vysvětlovat, nepotřebuje mít taky z něčeho strach. A pak jsme plavali na ouško a zase na znak, chvíli jsme se potápěli a jen rukou nad hladinou hrozili, ale pak jsme se začervenali, protože tohle dělají jen malé děti nebo dospělí, aby hrou na vodníka pobavili svoje malá děcka. Tak jsme stáli v proudu do pasu, já jsem se pořád natáčel tak, aby si všiml té mé mořské panny, chlapec se na ni díval, ale nehnulo to s ním, byl tichý, dívali jsme se, jak v proudu řeky se zrcadlí z druhého břehu topoly, jak ten obraz v řece je nakulmovaný, jako by tekł celý přes roletu, přes vlnitý plech, když jsme tak stáli, jen jsem se podíval na toho chlapce a hned jsem věděl, že se usmívá proto, že jemu zrovna tak jako mně zobají do prstů drobné rybky. Řezáči, povídám, a on přikývl.

A pak mi tiše vykládal a zasvěceně se usmíval, že tady u řeky asi to bude nejlepší lázeňské léčení, doktor v Praze mu předepsal venkov, aby si na zdravém vzduchu vyléčil psotníček, že někdy dostává takové záchvaty svatého Víta, jako by mu někdo zatáhl prudec za míchu, že do všerejška bydleli v Lázních Poděbradech v jednom léčebném hostinci, kde byly krásné slečny, které večer dělaly čišnice v tom léčebném hostinci, tatínek že potřebuje taky zdravý vzduch, že má astma, a tak každý večer se slečnami v tom léčebném hostinci tatínek hrál na trubku až do rána. Jednou si vyjeli za Poděbrady a vypůjčili si koníka, ale ten koníček chlapce shodil a dostal z toho psotníček, ten tanec svatého Víta, tak tatínek, aby chlapec přišel na jiné myšlenky, vzal jej v neděli na závody motocyklů, ale na náměstí na mokřém dláždění dostaly dva motocykly smyk, srazily se a dokulili se dva motocyklisté jim k nohám a byli oba dva mrtví, a tak chlapec dostal zase nový psotníček a tak všechno sbalili a jsou ode dneška tady v hostinci na Žofině, kde tatínek už od božího poledne hraje na trubku s krásnými slečnami a léčí si astma, aby se mu uvolnila prsa...

Chlapec tiše hovořil, jeho hlas se táhl nad hladinou řeky do dálky, jistě to, co říkal, bylo slyšet až v Komárně, na zeleném ostrově, tak průvan nad hladinou odnáší i šepot do velké dálky, usmíval se, já jsem se nadechnul, aby si konečně všiml té mé krásné vytetované mořské panny, já jsem chtěl taky být slavný, ale on se usmíval a měl blond

vlasý, a když hovořil, tak pořád jako by natahoval uzdu. Pak tlouklo šest hodin na děkanské věži, vybrouzdali jsme se z vody, leželi dál na sluncem vyhřátém písku. Pak chlapec si stahoval zaschlý písek s těla a řekl, že půjde na večeri, a já jsem jej poprosil, že už jsem viděl strojevedoucí rychlíků, ale že bych si přál vidět, jak vypadá řidič tramvají, který má právo jezdit po celé Praze.

Když jsme přišli do vrat Žofína a pak na zahrádku

před restaurací, zvnitřku byla slyšet trubka, elektrický klavír bříňkal do rytmu té trumpetě, pak zpíval hrozným hlasem strýc Pepin a nato se ozval ječivý ženský smích, takový nepřirozený smích, při kterém vstávají vlasý a tuhne krev. Trubka přestala a z lokálu vyběhl kudrnatý blondatý pán a držel v prstech mosaznou blyštivou trumpetu, byl rudý smíchem a rty měl docela červené jako maliny.

Hele, večeri budeš mít v kuchyni, já se ještě chvíli budu léčit. Řekl chlapci a já jsem se díval plný obdivu, protože takhle jsem si představoval dokonalého řidiče, který má právo jezdit celou Prahou. Měl modré oči a tak kudrnaté světlé vlasý jako blondatý negr. Teď nasadil trubku a zahrál na ni ani ne písničku, ale jen tak troubil na nějakou radost, kterou měl v prsou, vytruboval a vracel se, a že měl plné ruce trumpetě, zvedl nohu a otevřel si kliku podrážkou boty a já jsem teprve teď věděl, že vidím skutečného pražského řidiče tramvaje, řidiče první kategorie. A umínil jsem si, až budu psát další domácí úkol z pilnosti, tak nebudu chtít být nikým jiným než tím, kým je tatínek chlapce, který má psotníček. Tak jsme vešli do kuchyně, u plotny stála paní hostinská, měla docela mastnou zástěru a mastné ruce. Když mne viděla, řekla.

To jsou k nám hosti, co si dáš, ty nezbedo?

Povídám, limonádu, ale paní Buriánková, já jsem přišel tady s tím chlapcem, my jsme kamarádi.

Jen abys ho nezavedl do hospody Pod Mostem a nenechal mu vytetovat nějakou nahatou holku!

Povídám, co to povídáte, paní Buriánková!

A rozhrnul jsem košilkou a nastavil jsem mořskou pannu, paní Buriánková držela nůž, naklonila se, dívala se a pak, rozzlobená, řekla.

Co ty lidi toho nakecaj, prej úplně nahatou mořskou holku! A jak držela kuchyňský nůž, tak jí táhla dlouze, jako by hrála tesknou píseň na housle, táhla nožem těsně pod krkem a špulila mastná ústa a přivírala spiklenecky oči. Chlapec seděl zády u zdi, ve které bylo okénko do lokálu, teď se o prkénko opřela číšnice, naklonila se a zlaté obroučky brýlí se zablyštěly a oči slečny byly nepřirozeně velké, přes skla větší, než mají pivovarští volové.

Čtyři malý sagavíry, řekla.

Paní hostinská opatrně nalévala do kalíšků medový likér, dala je na tácek, vzala čtyři korálky a dlouhá ženská ruka vnesla do tmavého lokálu čtyři kalíšky, které se třpytily jako dva páry brýlí. A zazněl gramofon a ze světlé kuchyně bylo vidět tmavým okénkem ve zdi, jak lokálem sem a tam se prochází mosazná trumpetka a hraje veselou písničku, dva ženské hlasy na sebe hulákaly, ale já jsem podle barvy hlasů věděl, že ty hlasy jen hádku představují, že si dělají legraci, že se baví, tak jak se baví dospělí skoro napořád.

Ty květiny dal Pepinek mně!

Ne, ty kytky dal mně!

A tak proti sobě stály, okýnkem bylo vidět číšnici v modrých šatech a druhou se zlatými brejlemi, které se třpytily tmavým lokálem jako dvě buclaté rybky v akváriu, stály proti sobě a předstíraly, že se na sebe zlobí, docela falešně na sebe házely urážky a nadávky a dokonce zvedly ruce a chtěly si vyškrábat oči. Díval jsem se na chlapce, seděl opřený o zeď, docela se nezajímal, dokonce jistě ani neslyšel, co se děje v lokále, hrál si se slámkou a nasliněným prstem olizoval pepř.

A kdyby mi to neřekl, nikdy bych nevěřil, že má psotníček psotník.

Strýc Pepin řval nadšením a jeho hlas s kouřem proudil do kuchyně.

To je rakouská disciplína, to je ten samý systém, jako měl nebožtík císař František, které byl dvorné k baronce, své milence, herečce Šratové!

Paní Buriánková si otřela ruce a rozlila z lahve do

čtyř sklenic červeného vína, vzala korálky a číšnice sklonila obroučky zlatých brýlí, odnášela sklenice do lokálu a volala. Místře, já se vůbec nedivím, když vy upřete na ženu ty svoje černá kukadla, tak padám na záda zrovna tak jako baronka Šratová a krový dávám

Nore! Kdy ale budeme mít my dva svatbu? Hostinská nalila malinovou limonádu a postavila sklenku i láhev přede mne. Máš zrovna takový oči jako tvoje maminka, řekla, ale na dně tvých očí je něco syčáckého. Dodala.

To mi říká matka každý ráno, paní Buriánková.

Kývala mastným drdolem, prstem si odhrnula mastnou kadeř, která jí padala do očí, když uviděla ženské ruce, které vysypaly na prkénko šest barevných korálků, otočila se a proti světlu nalévala pozorně sagavír, likér barvy lučního medu, ženské ruce pak zvedly táč se sklenkami a odrazy ze dna sklenek rozsvítily tmavý lokál a zapadly kamsi na politý ubrus. Paní Buriánková podala talíř a přibory, chlapec se usmíval, vzal do jedné ruky vidličku, do druhé nůž a ostřil je obrátil vzhůru, tak lačný očekával svoji večeri vyhládlý říčním koupáním.

Tak kdy budeme mít svatbu? zvolala číšnice v brýlích.

Cože, vždyť sliboval lásku mně! Křičela ta v modrých šatech a zvedla ruce, okénkem bylo vidět její bílé nahé ruce, pak ruce číšnice v brýlích, bílé ruce a třpytivé čočky brýlí, křik ženských, falešný křik a nadávky, číšnice zápasily, vjížděly si opatrně do vlasů a strýcova bílá námořní čepice rozrážela kouř lokálu a trumpetka poplašeně troubila a řidič pražských tramvají poskakoval kolem bílých chňapajících paží.

To je dobře, řekl chlapec, že se tatínek léčí, kdyby to tak viděla maminka, ta by měla radost, že se tatínek tak pěkně baví. Mladost, radost, rozumu nemá, řekla hostinská a krájela kolečka uherského salámu a každou chvíli zvedla nůž a dělala ostrým nožem znamení, že by nejraději někoho podržla...

Koho?

Tak číšnice přestaly předstírat, že se perou o svatbu se strýcem Pepinem, teď stály nad strýcovou námožní čepicí, modrá měla založené ruce v bok a z druhé strany se nakláněly nad strýce zlaté obroučky třpytivých brýlí a falešné hlasy předstíraly dál.

Kdybych se dozvěděla, křičela brýlatá, že jste mi nevěrný, tak vezmu nůž a šmik! A bude Pepánek bez nádobíčka, bez nádobí!

Cože? Mýho miláčka zbavit parády do polívky? hrozila číšnice bílyma nahýma rukama.

Děti, zvolal řidič tramvají, vzpamatujte se, nejlepší je otrávit se sagavírem! A strejček Pepin ať si dá skleničky dvě! A sám vypil sklenku, která se zablýskla v kouři, a další sklenky se třpytily vzduchem lokálu, zůstaly stát, nakláněly se a do úst tekli světlý likér, jedna sklenička se dotkla obroučky zlatých brýlí. A řidič tramvají zvedl trubku a troubil, tak vesele troubil, jen samou veselost, žádnou písničku, jen veselé troubení, tak jako se blýská na lepší časy na modrém nebi.

Paní Buriánková ukázala nožem na okénko.

Povedenej tatínek, řekla.

Že? zaradoval se chlapec plnými ústy knedlíků s vajíčky, kdyby tatínek nebyl tak nemocnej na prsa, tak by byl ještě povedenější, tak jak bejval dřív. To kolikrát, aby mamince udělal radost, tak i s trumpetou přivedl domů dvě krásný slečny.

Z lokálu se ozýval falešný tón ženských hlasů.

A co tomu všemu, mistře, říká spisek páně Batisty?

Co tam pan Batista píše o pohlavní zdravotě?

A strýc upřímně řval hlasem plným nadšení.

Že záruka blaha manželského jest urostlý tělo!

A celý lokál byl plný jásotu, zmatené hlasy opakovaly to, co řekl strýc Pepin, a všichni se smáli, až křechali, a nemohli se nasytit... Čeho?

Hostinská myla v dřezu šálky od kávy a docela se zasnila.

Víš, řekla mi, když jsem byla ve čtvrtý měšťance, tak jeden mladík, krásnej mladík mi troubil za soumraku ze starýho Zálabí na křídlovku, krmila jsem vpozdvečer králíci, jen jsem otevřela dvířka, a on to věděl a sladce mi přes baráky a řeku troubil, ta křídlovka mi každé večer zarazila nůž do srdce... řekla teskně a stavěla čisté hrníčky na stůl.

Hostinská skloněná nad dřezem vykládala hrníčkům od kávy. Já jsem schválně krmila pomalu, abych mohla poslouchat, jak krásně ten mladík troubil, tam někde na mezi troubil, jen pro mne, protože jsem byla hezká, bylo mi příjemné slyšet, jak někdo mě má rád,

Í že sedí na mezi a do podvečera jen pro mne troubí...

Paní hostinská okřála troubením krásného mladíka, teď zase krájela salám, otvírala z konzervy očka, vyhnula si rukáv a až po loket ve sklenici lovila ze dna hladké okurky.

Už se stmívá, půjdeš už domů? Nebudou tě hledat?

Budou, povídám, ale chlapec říká, že tatínek se bude ještě léčit, že někdy se léčí až do půlnoci, tak že by šel se mnou.

Nebojte se, já vám ho zase vrátím.

Ať se zeptá tatínka, rozhodla hostinská a kladla okurky na talíř. Pak se posadila, hmátla za sebe a mezi stehna si dala láhev, zavrtala vývrtku, pak do ní lehce udeřila, celá se zkroutila, zvedla i nohy, jak zabrala, jako by ji chytal psotníček, a mocným trhnutím vytáhla zátku, která i s rukou vyletěla vzhůru, zatímco její nohy pleskly na zem. A pak rozlívala víno do sklenek.

Já si vezmu svetřík, řekl chlapec a zvedl se.

Můžu jít nahoru s ním? povídám, a co jsem dlužen?

Mávla rukou a vzala kuchyňský nůž, usmála se a zahrozila mi tím fašerákem jak šavlí.

Výšli jsme na chodbu, pak šikmými schody jsme stoupali vzhůru jak na kruchtu, chlapec otevřel dveře a ty vedly na balkónek, který se táhl nad celým lokálem. Kouře u stropu bylo tolik, že stoly a hosté dole byli v mlhách. Chlapec otevřel jedny ze dveří, rozsvítil.

A já jsem se díval dolů, otevřeným okýnkem jsem viděl do kuchyně, viděl jsem tlusté paže paní hostinské, podávala talíře se salámem a sklenice vína, shora jsem viděl číšnici, jak brýle jí svítí zlatými obloučky na tváři jako střepey ze dna láhve. Postavila celý táč před řidiče pražských tramvají, jeho vlasy zářily žlutým světlem, vlasy tak kadeřavé jako krtiny, jako záhyby mozku, držel pořád trumpetu na klíně jako zlaté dítě a celým tělem se smál.

Nebudeme kupovat zajíce v pytli, rozhodla číšnice v modrých šatech.

Ano, dodala druhá číšnice, sedla si vedle řidiče, položila mu dlouhou ruku na rameno až k obličejí, a řidič tramvaje, ten, který měl právo jezdit po celé Praze, voněl k té ruce a ponořil celý nos do ženské dlaně.

A jdeme tančit, dejte tam něco od podlahy, zvesela!

Zvolal řidič a ruce mu vyrazily ke stropu a řidič se protáhl, až sladce zavyl. A vyskočil a strýc Pepin vyskočil, dal ruku do pasu, gramofon hrál foxtrot a strýc nečekal, ale tančil sám, poskakoval a házel nohou tak vysoko, že kramflekem zavadil o vysoká kamna, číšnice v modrém zaútočila na strýce oběma bílými rukama, strýc proti ní píchal do vzduchu, a pak se chytili a házeli sem a střídavě tam nohama, aby si nepřekopli kotníky nebo koleno. A řidič běhal sem a tam a nakláněl se, poklesal v kolenou a ometal rukama kolem kolen, jako postřelený bažant, pak i to mu bylo málo, vzal trubku a troubil a hned bylo poznat shora, jaký je hudebník, protože hned vklouznul do rytmu gramofonu.

Teď uděláme takzvanou trilogii! zařval strýc Pepin

a brýlatá slečna si nasadila pořádné brýle a teď tančili ve třech, vyhazovali nohama a řinčeli smíchem.

Ty můj kluku, volala slečna v modrých šatech.

A chlapec na mne zavolal, otočil jsem se, nemohl jsem se odtrhnout od toho, co jsem viděl, opřen lehce o zábradlí. Otočil jsem se a viděl jsem osvětlený lázeňský pokojík, ve kterém byla postel, a kanape, a potom veliké oválné zrcadlo, kolem kterého byly zastrkané pohlednice, kokardy, uschlé květiny a z pouti vystřílené růže a opičky, okna byla zavřená a stažená roleta asi byla stažená napořád, protože šňůra byla pevně přivázaná na hřebík. Chlapec se usmíval, stál ve svetříku, zpod kanape byl vyplazený pootevřený kufřík.

A chlapec se usmíval, vzduch pokojíčku voněl šminkami a zatuchlými květinami a nevylitou vodou z umyvadla. Pak chlapec zhasil, tiše jsme vyšli na balkónek, ruce jsme položili na zábradlí a dívali jsme se dolů, na tančící společnost. Tady je zdravý vzduch, řekl chlapec, to jsem rád, že se tatínkovi ulevilo na prsou, je tady docela jinačí než doma, veselý člověk, kdyby to tak věděla maminka, ta by měla radost...

Číšnice se nakláněly a zvedaly ruce a třepaly jimi a křičely smíchy, zacpávaly si dlaní ústa, hrozily, že omdlí, že umřou smíchy, paní Buriánková, hostinská, se zahýbala a nakláněla smíchem, jako strom za letní vichřice, pak se plácala do stehů, docela zmáčená slzami nad tím, jak se dospělí lidé dovedou bavit v jejím podniku. Řidič tramvají, který má právo jezdit po celé

Praze, nahmatl trubku a odtroubil večerku, tesknou večerku, hlas trubky sestupoval po schodech až k řece, aby poslední tón se utopil na dně lokálu, ve kterém kraluje zábava a smích. Půjdem? povídám a nastavil jsem ruku.

VEŘEJNÉ OSVĚTLENÍ

Našemu městečku nejvíc sluší ten čas, kdy se stmívá.

Ten čas, kdy jsou osvětlené výklady všech krámů a obchodů, kdy se začnou stahovat rolety, kdy lidé pracující v obchodech tak nějak zkrásní tím, že před sebou mají volný večer a kus noci. Na každém prodáváči a prodavačce jsem viděl, jak prodávají, ale už se jejich oči sunou k hodinám a usmějí se na ciferník, který jim říká, ještě chvilku, a už bude po práci, jen maličkou chvíli. A potom se hákem stáhne roleta, podrážkou přidrží u země otvor pro hák a kolenem se přitiskne roleta, aby se rychleji uzamkl zámek. A kostelní hodiny odbíjejí hodiny z tmavého podzemního nebe a všichni lidé se vyhrnou z obchodů a krámů a všichni jsou soumrakem krásní. Mám rád městečko, kde se rozsvěcují plynové lampy, rád chodím po ulicích za panem Rambousekem, který docela bez zájmu zvedá u každého kandelábru bambusovou nastavenou hůl, zatáhne, a tak jak se nad městečkem snáší noc, tak pan Rambousek rozsvěcuje plynové lampy, tak nějak pomalu, plynový hořák váhá, nakonec si ale dá říct a žlutozelené světlo svítí a pan Rambousek se prochází městečkem, před ním je tma a za ním světlo. Tak obchází nejdřív na náměstí morový sloup a rozsvěcuje čtyři stojany se čtyřmi plynovými lucernami a pak chodí ulicemi a uličkami, tichý a maličký, vztahuje obě ruce vzhůru, jako by česáčkem trhal ovoce na nejvyšších větvích. Pak drobnými krůčky cupitá dál, do rostoucí tmy. A já za ním chodím a pořád pan Rambousek opakuje jedno a to samé a já pořád se dívám na rozsvěcování večera, jako bych to viděl poprvé. V zimě ve škole mne každý den ráno už čeká šest rozsvícených plynových lamp, chodím do školy vždycky první, sedím pod dvojitou lampou a stíny od jejích světel jsou vždycky zelené. Sedím a naslouchám, jak plynové lampy syčí, jako když uniká vzduch z pneumatiky, když se povolí

ventilek. Tak příjemný zvuk vydávají jazýčky hořících lamp, nepřál jsem si nic než mít i doma takové hovořící lampy, jen sedět a poslouchat, nastavovat ruce a divit se modrozelenému světlu, které se podobá světlu měsíční noci, kdy mne z postele budil vždycky úplněk a já jsem nastavoval tomu světlu ruce i nohy, cítil jsem, že to světlo i něco váží, jako by se shůry sypala mouka nebo hvězdný prach. A všechno v pokoji je jako ze sna a člověk chodí po špičkách, protože měsíční noc budí strach. Seděl jsem ve škole a přicházeli kluci, díval jsem se na ně pozorně, jestli si všimnou, co je to tady zadarmo za krásu, ale nikdo si toho plynového světla nevšiml, kluci se rvali a hádali a vyměňovali si housky za známky, dokonce i když přišel pan řidič, i ten nepochválil plynové lampy, i ten neslyšel, jak punčošky nad námi syčí jako plaménky ducha svatého. A když jsem zastrčil nohy pod lavici, jako bych je ponořil do studeného stínu ledové vody. Ale teď je večer, lampář pan Rambousek kráčí městečkem a rozsvěcuje plynové lucerny, obešel jsem s ním náměstí a Eliščinu třídu a Jízdeckou ulici a Velká a Malá Vala, prošel jsem kostelním náměstím a Kozinou, ale nejhezčí lucerny byly na Malých Valech, ukryté ve stromech a keřích, nahoře hořely lucerny a v Labíčku se odrážely dole jejich obrazy, ale pan Rambousek na to neměl čas, jen kráčel a bez zájmu vztáhl bambusovou hůl, a nepotěšil se, kráčel dál a dál, zatímco já jsem za ním sbíral podrobnosti, drobečky padající od každé lucerny.

Taková plynová lampa, když je háčkem probuzena, tak nejdřív zachřeší jako staré hodiny, musí si odkašlat, promnout oči, tak jako já každé ráno vstávám a nechci vidět světlo. Dokonce některé lucerny prskají, jako když se smaží řízky a kápne do nich kapka vody.

Ale pak se všechna světla plynových lamp zmátoří, dodají jedna druhé odvahy, protože kdyby se jim nechtělo svítit, pan Rambousek u každého desátého kandelábru má na řetízku a zámku přivázaný žebřík, po kterém vyleze a potmě, jako když slepý Hanuš spravil každý orloj, tak pan Rambousek spraví každou lucernu a donutí ji, aby hořela tak, jako ty ostatní.

Když pan Rambousek zahrnul do další uličky, rád jsem se otočil a díval nazpátek na řadu světel, každá rozsvícená plynová lucerna jak průhledná a jemná sukně podává té druhé světlo, takové světelné řetězy, které se dotýkají a propojují jedny s druhými, tak jako větve třešní v pivovarské štěpnici. A tam, kde se ulice lomila, přecházela do druhé, tam na rohu byla lucerna, která svítila do dvou uliček, zahýbalo i světlo z jedné ulice do druhé. A večerní chodci vcházeli a vycházeli, postříkávání sprchou modrozeleného světla, ale nikoho nenapadlo, aby se zastavil, aby nastavil ruku tak jako lidé, než vyjdou za podmračeného dne z domu, nastaví hřbet ruky, jestli prší nebo neprší, nikdo se nedivil světlu plynových luceren a nikoho nenapadlo, aby kráčel za panem Rambousekem. A ten nezáměr lidí, to bylo to nejděivnější na rozsvěcování večerů. Můj stín a stín pana Rambouska a stíny lidí dělaly ve světle plynových luceren takové divadlo, které mi nahánělo hrůzu.

Když jsem vycházel ze světla jedné plynové lucerny, tak kladla přede mne můj stín, stále rostoucí stín tak dlouho, až jsem vešel do okruhu světla další plynové lucerny, která ale hodila za mne můj stín, který pak, jak jsem se blížil ke

kandelábru, se za mnou tak zmenšoval, až jsem ke svému zděšení stál na svém stínu, až jsem si stoupl sám na sebe. A když jsem vykročil dál, tak jsem šel k další lucerně, můj stín se přede mnou zvětšoval a rostl tak dlouho, až jsem vešel pod okraj sukně další lucerny. A tak jsem se dvakrát svalil, jak jsem se otáčel, hledal jsem stín, který kráčet přede mnou, za mnou, na který jsem si stoupl, na který si mohl a musel stoupnout každý večerní chodec krácející uličkou osvětlenou plynovými lucernami, ale nikdo se nesvalil, nikdo nedával pozor, kde začíná jedno a končí druhé tajemství, které bez zájmu a zadarmo roznáší po městečku lampář pan Rambousek, světlo plynových lamp, svítících na vzdálenost mávání žlutých křídel, tak jako na pivovarských trámech sedí na vzdálenost svých křídel holoubci, aby když by se v noci chtěli protáhnout, nebo když by se probudili z ošklivého snu, aby máváním svých křídel nevzbudili své sousedy. Když přišlo, když byla tma a déšť byl slyšet jen na šatech, jen cítit na tváři, pan Rambousek rozsvítil každou plynovou lucernu a hned bylo vidět, jak hodně prší. Dokonce ve světle luceren přišlo víc, než přišlo, každá tabulka lucerny svítící do čtyř světových stran byla čárkovaná deštěm, jako by se v každém tom žlutě osvětleném okénku promítal starý film. A když bylo zima a padal dušičkový déšť anebo mokřý sníh, z každé plynové rozsvícené lucerny stoupala pára, lehký dým. A na kočičích hlavách dláždění plynové světlo pomazávalo kameny máslem a stíny zmizely a z ulice městečka se stala krápníková jeskyně a vápencem potažená sluj.

Na náměstí a hlavní ulici chodci prošlapovali ten studený třpyt, ale v uličkách plných kaluží se dláždění kočičích hlav lesklo jak lysé lebky pobožných starců, když poklekali v kostele a pan děkan jim dával do úst svatou hostii. Pan Rambousek, když přišlo, tak nosil tvrdák a jeho černý navoskovaný kabátek se leskl deštěm, každou chvíli se pan Rambousek předklonil a z obroučky tvrdáku se vylila voda, která ve světle plynových luceren se třpytila jako rtuť. Když foukal ostrý vítr, tak jen hvízdal kolem tiše předoucích lamp, jen vichřice pohnula krátce přistřiženým plamenem. Déšť, který stékal po tabulkách luceren, potemněl uličky a chodci se skloněnými hlavami se drali domů nebo do hostinců. Ale já jsem krácel za panem Rambousekem s hlavou vztyčenou, jako bych byl plynovou lampou. Krácel jsem a těšil jsem se, až pan Rambousek se zase někde předkloní a z hlavy mu vyteče a na zem zapleská rtuť. Za takového večera jsem jednou poprosil pana

Rambouska, aby mi dovolil rozsvítit jednu jedinou plynovou lampu. Podal mi bambusovou tyč, zvedl jsem tvář do deště, malinké světýlko zářilo na dně lampy, ale ruce se mi tak tráslly, že háček jektal a já jsem nemohl najít ten háček v lucerně. Docela nešťastný jsem vrátil bambusovou tyč panu Rambousekovi, který aniž se podíval, jen se natáhl, zatáhl a zase krácel k další lucerně, déšť a slzy mi tekly po tváři a já jsem byl ten večer nešťastný. Ale zamiloval jsem se do plynových luceren ještě víc. A když jsem ležel v posteli, najednou mne napadlo, že ještě krásnější musí být, když pan Rambousek ráno chodí městečkem a zhasí ty plynové lucerny. Ale pokaždé jsem se probudil, když už se rozednívalo. Až jednou jsem vstal ještě za tmy, potichu se oblékl, a vyšel do noci. Když jsem krácel po mostě, plynové lucerny svítily proti světlemodrému nebi, na kterém se chvěly třepetavé hvězdy. Semtam se někdo vracel z práce, anebo do práce teprve šel, několik rybářů s bambusovými pruty šlo na ryby a sestoupili k řece. A než jsem přešel most, tak se nebe zjasnělo, a já jsem byl rád, že jsem viděl, jak je to krásné vidět světlemodré nebe před úsvitem a plynové lampy svítící na pilířích mostu, vidět lucerny v Mostecké ulici. Na kostelním náměstí se nebe zjasnělo a naprasklo na východě a růžová zář zavalila chrám svatého Jiljí z červených cihel, plynové lampy teď svítily jen pro sebe, modré a růžové světlo se dralo od řeky a padalo z nebe do ulic a náměstí, plynové lampy svítily jen a jen pro sebe. Od Fortny teď vyšel pan

Rambousek, krácel a přitom nastavoval na mosazný nástavec bambusové hole, ze kterých, když došel na kostelní náměstí, si sestavil tyč. A krácel od jedné lucerny ke druhé, droboučkový a v tvrdáku, navlíkal háček do útrob luceren a zhasel jednu za druhou, jako by jen

stáhl knot petrolejky. Teprve teď jsem si všiml, že plynové lucerny mají malinký plamínek na celý den. Viděl jsem, že plynové lampy si jdou odpočinout, jdou spát, tak jako člověk. A tak jsem obešel uličkami městečka kolem hradeb, otevřenými okny bylo vidět, že lidé už vstávají, na ulicích přijížděly vozy s mlékem a pekaři nosili v koších housky, ale pan Rambousek zhasel zbytky noci. Plynové lampy stály v pozoru a každá ve svém zaskleném břiše měla zárodek večera. U poslední lucerny se pan Rambousek otočil a já jsem se zastavil v uctivé vzdálenosti, díval jsem se, pan Rambousek nastavil ruku a v ruce držel bambusovou hůl.

Přikývnul a potřásl holí. Přikývnul jsem a nastavil ucho a oči. Pan Rambousek dobrácky potřásl hlavou a znovu mi podával bambusovou hůl. Krácel jsem, jako bych šel k oltáři. Vzal jsem tyč, zvedl oči.

Nebe bylo jen modré, žlutá punčoška v plynové lucerně nebyla větší a nebyla světlejší než křídla běláška.

A viděl jsem háček na konci tyče, viděl jsem háček pod hořákem v lucerně a navlíkl jsem jeden do druhého.

Sám pan Rambousek stál docela zasažený tím, co viděl, a já jsem zatáhl bambusovou tyčí a měl jsem dojem, že jsem zhasl celé nebe. Obličej pana Rambouska byl plný vrásek, drobounkých vrásek, které se mu ve vlnkách rozbíhaly od nosu po celé tváři až za uši, obličej pana Rambouska se na mne usmál. Políbil jsem bambusovou tyč a vrátil ji. Věděl jsem tu chvíli, že pan

Rambousek, když rozsvěcuje večer a zhasí noc, nikdy nemůže být nemocný, protože jeho práce je to samé, jako Večernice a Jitřenka. Věděl jsem, že až jednou ráno, až půjdu do školy, až jednou v poledne, až půjdu ze školy a ještě budou svítit všechny plynové lucerny v našem městečku, že pan Rambousek v noci nad ránem umřel.

MYŠ UKRADLA

DÍTĚTI CUMEL

Pan podstarší býval kdysi v pivovare sladovníkem a potom spílákem a teprve pak se stal podstarším. Psal do notesu dělníkům sichteny a přesčasové hodiny, podával zprávu ve správě pivovaru o hospodaření s hodinami a měl z toho tak velikou radost, že každý už zdaleka na jeho tváři viděl, jak sám si sebe váží, jak má ze sebe radost, kam až to dotáhl. Hrozně byl rád, když některý dělník přišel do práce pozdě, mohl mu vynadat a udělat do notesu poznámku, dokonce mohl pohrozit, že na každé dělnické místo v pivovare čeká venku s čepicí v ruce dalších dvacet nezaměstnaných.

Strýce Pepina neměl rád. Jednak že strýc tak řval a hlavně proto, že tím, že mohl vynadat strýci, nepřímo vynadal mému otci, správci pivovaru, kterému záviděl.

Když Pepin hulákal, tak pan podstarší, aby se zbavil jeho hlasu, tak dal strýce do prázdného kotle, kde strýc osvětlen žárovkou a obtočen kabelem vyklepával vodní kámen, sanytr. Tak vdutý do kotle strýc čtrnáct dní ležel nepřímo stočený a kladivem vyklepával kousek za kouskem, žlutý prach vířil, prach jemný jak kakao, ale strýc Pepin si zpíval, sehnutý, nebo vleže na zádech, jeho hlas se vznášel nad pivovarským komínem. A když přestal zpívat, tak každý dělník, když vešel do kotelny, naklonil se, podíval se do růžového prachu, ve kterém nebyl strýc Pepin ani vidět... A každý houkl do kotle, co jej napadlo.

Pepine, je to pravda, že jsi pásl na frontě kozy? A šel dál, protože to stačilo, aby strýc tloukl kladivem ze všech sil, až sanytr prskal a rozletoval se na strany jako email z roztržitého emailového hrnce, a strýc křičel.

Copak, vy vole, na frontě můžou běhat sem a tam kozy? Vole, koza, jak slyší střelbu, tak zdrhne. A pak, copak když lítají kulky a granáty, vy vole, copak rakouské vojáky se může zlobit s kozama?

A strojník otevřel větrací záklopy a závěry kotle a strýcův hlas vyletěl nad pivovar jak kmen obrovské smuteční vrby a pak po větvičkách padal a stékal, kapal k zemi, do oken kanceláří a na dvory a pan podstarší běžel, každý na něm viděl, jak se zlobí, jak v běhu otevírá notes a pak vbíhá do strojovny, pokleká a do světlého oblaku v prázdném kotli křičí.

Nemyslete si, Pepine, že když váš pan bratr je správcem pivovaru, že si můžete všechno dovolit! Já vás můžu na hodinu propustit. Píšu si poznámku!

A pan podstarší se rozhlížel po dělnících, ale všichni se dívali skrz něj, jako by byl průhledný, jako by nebyl. A strýc Pepin už v kotli zpíval árie z operety Já mám devět kanárů. Když skončila práce v kotli, tak zase pan podstarší poručil, aby Pepin čistil pivovarské kanály. A strýc pak stál na žebříku, který vedl do útrob kanálu, stál tam až po pás a usmíval se a salutoval jako velitel ponorky. A dělník stál u kanálu a spouštěl dolů kbelíky a strýc Pepin po kolena v bahně nakládal lopatkou kal a páchnoucí bláto, když byl kbelík plný, t zatahal za provaz, a kbelík stoupal vzhůru a pořád hrozil pádem jako Damoklův meč. Ale strýc Pepin se radoval z práce tím, že na ni děsně nadával. Bednářský mistr krácel do važhauzu, teď poklekl a dal ruce do kornoutu a zvolal dolů.

Byla tady Žaninka a povídala, že si šije pyžamko na svatbu. A šel dál a strýcův hlas se vznášel kanálem jako megafonem nad pivovarský dvůr.

Sakra, cože! Taková baba! Chodí to, jako když má mezi nohama vemen, a já, krasavec, který dostává od slečen jen samý jedničky, já bych s ní měl mít svatbu, sakra! A jeho hlas stoupal vysoko nad pivovar jak vodotrysk, když dosáhl mračen, lomil se a padal dolů a lil se na všechny strany, dělníci na svrchní stavbě na trati se lekali, kdo to na ně křičí shůry, dívali se do nebes jako apoštolové, když na ně zavolal hlas boží. A už běžel pan podstarší, a už v běhu otevíral notes, a když poklekl na noviny vedle kolečka plného bláta a kalu, pan podstarší křičel dolů. Nemyslete si, že když váš pan bratr je tady správcem, tak že se vám může všechno trpět!

Co řvete v pracovní době a narušujete morálku ostatních!

Klečel a psal do notesu, pak se rozhlížel, ale dělníci pracovali dál, každý si hleděl své práce, dívali se skrz pana podstaršího, jako by byl průhledný, jako by nebyl. Když přišel čas a na řece led, nastalo ledování.

Tak jako kotle, tak jako kanálu, zrovna tak ledování se lekali sladáci a ostatní dělníci v pivovaru. A prvního určil pan podstarší strýce Pepina. Za tmy vysekávali ledaři ze stropu řeky táfle, táhli je hákem k břehu, po prknech je vytáhli na břeh. Jiní ledaři rozsekávali led na kusy a pak je brali do fialových rukavic jako průhledná skla výkladních skříní a házeli je do řůr tak dlouho, až vůz byl vrchovatý, a to bylo ještě málo, protože led se vážil, sedláci dávali z ledových ker nástavce, takové průzračné sajtny, aby ledu bylo na váhu co nejvíce. A když vyšlo červené slunce na mrazivém nebi, každá řůra ledu se třpytila, na hranách zářila všemi barvami, takové sem tam třpytící se duhy. A když se řůra vydala k pivovarské lednici, led v mrazivém vzduchu a slunci vrzal, skřípal, kolébal se na nerovné a hrbolaté cestě a třpytil se jak skelná huť. Tak řůra za řůrou, celý řetěz řůr zdobil cestu k pivovaru, z koní se kouřilo a kočí s holinkama omotanými slámou a ovinovačkama ze chmeláků, na hlavách v beranicích a s fialovými rukavicemi kráčeli v hlavách koní.

A u lednice vysoké na osm pater, tam pracovaly dva korečkové výtahy, které unášely z drtičů rozchroustaný led vzhůru, aby v posledním patře se korečkový pás obrátil, vysypal obsahy svých kapes a prázdný se vracel zase nazpátek pro další led.

Vždycky, když jsem si vyšel zabruslit, vždycky, když jsem si kličkou připnul želička, vždycky, když jsem se chvíli díval, jak děcka se snaží bruslit a pořád padají a zase se pořád staví, když jsem viděl, jak studenti na kluzišti dělají kroužky... a za nimi přes celou pivovarskou štěpnici jsem viděl, jak stoupá výtah, když jsem viděl, jak se řůry řadí do front u výtahů, řekl jsem si.

Co tady děláš?

A klíčem od komínu jsem povolil želička a hodil si je přes rameno a vrátil jsem se k řůrám vrchovatým ledovými táflemi průzračného ledu. Teď strýc motykou vyrazil karhák, bočné čelo vozu povolilo a ledové kry padaly rovnou do trychtýře drtiče, ledaři stáli z boku a hákem pomáhali, aby led padal do ocelových zubů, které křoupaly led jako bonbóny. Dva stáli na voze a hákem shora bili ostrými bodáky do ledu jak svatý

Jiří, když dobíjí s koně draka. A já jsem stál, brusle přes rameno na řemínku, a nevěděl, na co se dřív dívat, na ledaře omotané barevnými šálami a slámou jak pumpky, na otevřené osvětlené dveře malého domečku přilepeného na lednici, kde přes noc byly uloženy drahé řemeny, ale teď tady byla pořád rozpálená plotna kamen, kde se vařila voda na čaj a grog. Nevěděl jsem, zda se mám dívat vzhůru, jak skrz šalování padají z korečkového pásu tříštivé kousky ledu, či se držet ostění a dívat se na hrůzně žravé zuby drtiče, které stále s větší a větší chutí chroupají ty zasklené kousky zamrzlé hladiny řeky, hrozný drtič, který, když ledaři se zapomenou, tak s tou samou chutí rozláme háky i s dřevěnými tyčemi,

že lítají třísky a zlámané štýly hrozí zraněním. Z kluziště na řece zazníval gramofon a skřípání bruslí na led písčících kroužky, ale tady strýc

Pepin hákem zápasil s ledem, útočil na vzpouzející se kry a docela křičel, jak na frontě.

Links pariert! Rechts pariert! Einfacher Štos!

A bim ho! A strýc minul hákem led, ale ledař jej zachytil za rukáv, aby strýc nebyl sešrotován i s ledem.

Všichni ledaři byli o hlavu vyšší než strýc, ale Pepin, když nemohl zápasit s ledem, tak zápasil a bil se hákem s ledaři. A když i to mu bylo málo, dal se s nimi do křížku, odhodili háky a zápasili, ledaři smíchy tak zeslábli, že se dávali povalit na lopatky, a ostatní klekali, a když zjistili, že ledař je na lopatkách, zvedali strýce jako děťátko, protože všichni byli obři. A korečkový výtah si taky odpočinul, kapsy cvakaly zvesela a jasně a strýc Pepin křičel.

Takhle slavně zvítězil Frištenský nad čerňochem!

A zvuk šrotovníku a tlukot prázdných korečkových kapes a lopat zvesela zazníval nad lednicí. Nějak si ten stroj taky rád oddychl. Když mráz zesílil, ledaři přinesli dva plechové sudy, z boku prorazili hákem díry a pak topili dřívím, polena stála v pozoru a hořela, za soumrácného podvečera červené a fialové plameny živily se dřívím a vydávaly teplo pro lidské ruce, aby se zahřály, smrt dřeva vydávala světlo a žár a práce byla snesitelnější. Strýc Pepin zničehonic zazpíval. Na břehu jezera klokotá slaviček, své milce o lásce...

A ledaři se zpěvem ohřáli, od řeky zazníval z kluziště gramofon, studenti se slečnami tančili valčíky na bruslích, už jsem měl jít domů a psát svůj domácí úkol z pilnosti, ale tady u lednice vzadu pivovaru to bylo krásnější než obrázek v čítance... Osířelo dítě. A mně se nechtělo domů, jsou u nás už od poledne lidé, společnost lidí z městečka, která šíje kostýmy na sokolské šibřinky, lidé, kteří neustále pijí pivo a smějí se, čemu se nelze smát, jedí veliké mazané chleby sádlem, a když pijí tolik piva, tak chodí pořád na záchod hned vedle špajsky.

Když jsem se u lednice díval na ty ledařské a kočovské boty ovinuté slámou a chmelákem, myslel jsem na to, jak hosté u nás si dávají záležet na tom, aby každý měl malou nohu, kupovali si vždycky boty o číslo menší, než měli nohu, protože mít malou nohu, to byla móda, kolikrát jsem je viděl, když se vydali na cestu z městečka přes pole do pivovaru, každou chvíli se opírali o plot, pak o pivovarskou zeď a mnuli si přes svršek boty nártu a prokrvovali si prsty v těsné botce. Tak jsem stál za soumrácného večera, pět fůr čekalo, až na ně dojde u výtahu řada, kočí hodili přes koňské zadky deky, chodili sem a tam a podupávali chladem, nebo se hřáli nad plechovými sudy, ve kterých hořela polena, od řeky zazníval gramofon a voněl punč, studenti bruslili a dělali velké otočky ve vzduchu, zabýšela se brusle soumrakem, led skřípal a jedna brusle opisovala v ledu spirálu a druhá třípytící se brusle čárala vzduchem, vlaky rachotily v dálce tak slyšitelně, že jsem si řekl, že brzy bude tání a déšť, šrotovník chroupal dál a znovu led jak cukrkandl, kapsy unášely vzhůru ledovou tříšť, aby ji vysypaly shora do lednice, kde se vršila ledová hora do výše osmi pater a vytvořila tak vysoký hranatý ledovec, ze kterého od jara do pozdního léta se pak rozváží led po hospodách a restauracích, aby piva a limonády byly studené, do nemocnic, aby byl led na obklady při horečkách. Ale hostinští, kteří byli i řezníci, ti měli svoje lednice ve sklepích, led roztloukali jen velikými palicemi a ten led, co zbyl, z něj dělali na zahradě pod větvemi stromů velkou hromadu, která přikryta žitnou slámou vydržela až do léta, někdy až do té doby, kdy začal padat sníh...

Nechtělo se mi ještě domů, kráčel jsem k lesíku opuštěnou silnicí, a když jsem došel ke statku na samotě, dostal jsem žízeň. Vešel jsem na dvůr, nikdo nikde nebyl, ani v teplých maštalích, ani na dvoře, ani ve stodole. Asi vozili fůry ledu, kočí, šafář i sedlák. Vůz zafířel a zvedl stébla slámy a zrnitý sníh, a tak jsem vstoupil do deputátních bytů vedle chlívků. Dveře se samy průvanem otevřely, stál jsem na chodbě a poslouchal pak těsně u dalších dveří, ve kterých byly futry a škvíry, že jsem jimi mohl prostrčit prst. Naslouchal jsem jako ohař, jednu botu zvednutou v nártu a natočené ucho směrem k šustotu tam uvnitř. Pak jsem přiložil oko, a když jsem se rozhlídnul soumrácnou místností, viděl jsem proti oknu, jak dvě děti sedí v posteli a naslouchají. Pomalu jsem otevřel dveře a vkročil tiše do místnosti. Jedno děčko a chlapec seděli na slámě v posteli, peřina byla kolem nich obtočená, přes ramena vlnáky svázané cípy na zádech.

Napil bych se, povídám.

Tam, u kamen je kbelík, ukázal chlapec.

Napřaženými rukama jsem tápal do kouta, sporák se leskl na hranách. Dvířka u kamen byla otevřená, v plotně byla tma. Na háku visela velká sběračka, vzal jsem ji, a když jsem si chtěl nabrat z kbelíku vodu, narazil jsem na led. Tloukl jsem sběračkou, až se probořila tenká tříšť, nabral vody a napil se. Malé dítě se rozplakalo. Ve dveřích jsem se otočil.

Copak? povídám.

Myš mu ukradla cumel, řekl chlapec.

To je nadělení, povídám.

A vkročil jsem zase na studenou chodbu, dveře se za mnou samy zavřely. Pak jsem kráčel silnicí v polích, přede mnou zářil a svítil pivovar jak nádraží. Když jsem prošel branou, v šesti oknech tří pokojů zářily žárovky na třech lustrech, za záclonami se míhali naši hosté. Chvilí jsem stál a díval se oknem do kuchyně.

Otec pil z hrnku bílou kávu a přikusoval v zamyšlení chleba. Na plotně bylo plno barevných hrníčků a kastrůlek, pan řídící učitel se smál, až cenil zuby, nakláněl se a míchal klacíčkem v každé nádobce, matka stříhala hedvábné bílé kapesníčky, pan děkan je svazoval nitěmi v půli a v té půlce zase na půlku, stahoval to hedvábí, jako když se přehrnuje makový květ. Pan řídící namácel ty hadříky v barevných kastrůlcích střídavě tu a tam, všichni se bavili jako děti tou prací, i pan lékárník, já jsem si nedovedl vysvětlit, na co to všechno je, na co to všechno bude? A pak jsem to začal vidět. Když se rozvázaly ty nitě a zatřepalo se s každým horkým hadříkem, tak z těch klůcků se narodily krásné batistové šátečky, a hned je pan lékárník žehlil, když s velikým smíchem si uvázal matčinu zástěrku. Tak se rychle na šňůře nad kamny sušily ty kapesníčky, jako paví oka, jako křídla babočky, kovové modré a zelené a červené barvy v soustředných kruzích, jako barevné terče. Tak vlály ty vlajky v průvanu horka, které stoupalo z rozpálené plotny. A pak pan lékárník vzal krejčovský centimetr, a měřil každému nohy a kolem trupu a ruce v pokrčení, a zapisoval to na

pytlík papírový od mouky, nakonec i pan děkan změřil tím samým centimetrem pana lékárníka, a když měřil v rozkroku, tak se všichni smáli, až slzeli. A oknem kuchyně jsem se díval dál, s jakou velikou chutí matka přitlačila šicí stroj, a zasedla a mužští jí podávali ty šátečky a nakloněná maminka dupala oběma podrážkami do šlapadla a stroj hrčel a z druhé strany vytékaly pásy sešitých kapesníků, a mužští nanášeli centimetrem míry, a každý si sedl na židli, a šil, jako nějaké švadlenky šili ti mužští, pili pořád pivo a smáli se čemukoliv, všechno jim bylo k smíchu. Otočil jsem se a přes zahradu se tyčil pivovar jak tajemný hrad, vzadu pořád pracoval korečkový výtah lednice, žárovky a lampy tam svítily a tam obrysy skladovny byly sírově žluté a nebe bylo fialové, rozsvícená varna svítila všemi okénky, celé stěny byly jen samá žlutá okénka, vařiči chodili kolem varné pánve, opírali se o zábradlí, nakláněli se do otvoru a sledovali var, kolem hlav jim stoupala pára, a spojovala se nad kotlem jako stonek cibule, fůry ledu stály ve frontě a led byl zmodralý s červenými odrazy žárovek ozařujících varnu zvnitřku, docela to všechno vypadalo jako obraz Posledního soudu, který visel na barvotisku na faře, zatímco z krčícího šicího stroje vytékaly nohavice ze sešitých batistových šátečků. Otec odložil hrneček, taky se díval na hrající si společnost tak, jako já, ale pak vešel do pokoje a taky se nechal změřit žlutým krejčovským centimetrem. Tiše jsem vstoupil do chodby, do kuchyně, všichni v pokojích byli soustředěni nad šitím batistových šátečků, zhasil jsem světlo a sedl jsem si na židli pod okno a díval jsem se z přitmi do osvětlených pokojů, do řady osvětlených tří pokojů, od stropu postříkovaných mosaznými vyleštěnými lustry, vysoké bílé emailové dveře vejplů odrazily matně světla a postavy společnosti, které šily v hbitých prstech ze šátků jakési halen, plandavé kabátce. Teď pan děkan přišel ke knoflíkovým dírkám veliké černé bambule, usínal jsem, ale když jsem zvedl víčko, pořád jsem viděl, jak práce na kostýmech pokročila. Teď matka počapla a z příborníku přinesla doprostřed pokoje veliký papírový pytlík a vyndávala černé čepice, na které pan děkan přišel dlouhá paví pera, a hned je rozdával každému, kdo nastavil hlavu. A pak jsem usnul, se založenýma rukama jsem spal, jako biletář v biografu, probudilo mne náhlé ticho. Korečkový výtah přestal pracovat, nejdřív cvakal tak naprázdno, i ten výtah si půjde odpočinout, půjde spát, varna byla celá rozsvícená, ale z kotle už nestoupala pára, po ochozu se železným zábradlím už nikdo nešel, tak varna byla čistá, plná mosazi a přístrojů na měření teploty, stovka okének, která rozdělávala zasklenou stěnu varny, se podobala sešitým skleněným kapesníkům. Na kluzišti pořád bylo slyšet šramot bruslí, pak dopad brusle a dlouhý tah ostří, a zase rychlý švih nohy, brusle opisuje kruh a bruslař roztahuje ruce, jako by hrál a roztahoval harmoniku na celé rozpažení. A když jsem vymrkal unavená víčka

a podíval se do pokojů našeho deputátního bytu, sem tam chodili šaši, harlekýni, nebo pieroti? Měli opravdu krásné volné šaty plné pavích očí, i otec byl oblečený jako pierot, taky měl černou přiléhavou čapku, a vznosné paví peří mu trčelo z hlavy, dokonce všichni byli napudrovaní, chodili sem a tam. Matka v šatech pierota drobnými krůčky cupitala sem a tam, až mi bylo horko, protože jsem matku neměl rád právě pro to, že nevypadala jako maminka, ale jako moje starší sestra. Neměl jsem ji moc rád, že pořád chtěla být mladá, a ona byla mladá, pomalu mladší než já, ráda hrála divadlo a ráda hovořila tak jako na divadle a já jsem to nechtěl, já jsem chtěl, aby matka vypadala jako moje kmotřička Nany, aby byla trošku tlustá, aby už na sebe moc nedbala, co si vezme na sebe, aby ani nečetla, co je nového ve světě módy, aby pořád voněla kávou a chlebem, a aby byla pořád doma, a aby byla ustaraná a plná starosti jen o rodinu a zahradu. Teď moje matka přinesla s panem děkanem veliké oválné zrcadlo a každý pierot se chtěl vidět, každý chtěl ale být viděn docela jinačí, než byl předtím, než vešel do zrcadla. Viděl jsem, že i pan děkan se snaží vypadat hezčí a rozhodněji, ale že každý se sám sebe bojí.

Otec byl z toho tak dojatý, že si stoupl tak, že jednu botku, teď jsem viděl, že mají všichni nové lakové střevíce s černou mašlí na nártu, položil na nízkou stoličku, sklonil se a pokrčený loket opřel o koleno a hlavu si podepřel o dlaň, tak zamyšlený stál a matka odeběhla, a když přicupkala, přinesla kbelík a dala ten kbelík pod ústa zamyšleného tatínka na podlahu, jako by tam měl zvracet. A všichni se smáli, ale pak ztichli, protože se každý chtěl vidět, jak mu to sluší v kostýmu pierotů. Tatínkovi to slušelo nejvíce, nepřál si na sebe podívat, netoužil po tom, přál si být takový, jaký je. Docela hezký mužský byl otec, hezčí než všichni z celé té společnosti, sám u sebe byl ale chudinka, protože nejraději si četl U snědeného krámu a považoval se za toho nešťastného krupaře. Matka zatleskala a radostně vykřikla.

A teď budeme cvičit skupinku na půlnoční scénu!

Mrkal jsem očima, a čím víc jsem chtěl nevěřit svým očím, tím přesněji jsem viděl, jak naši hosté se seřadili v posledním pokoji a jak přišli do prvního pokoje tou samou nohou, viděl jsem, jak se učili vykročit tak, aby botička s černou mašlí pleskla o podlahu stejně, viděl jsem, jak stáli pieroti v řadě, pokrčili koleno, vyklonili se stejně a prstíkem se každý dotkl tváře a natočil zvědavou hlavičku. Pak zase každý pierot stejně si založil ruce za hlavu, a otáčeli se napravo a nalevo. A pak celá řada pierotů drobnými krůčky odcupitala a poskakovala tak, až kolenem se střídavě dotkla maličku.

A já jsem se styděl a měl jsem najednou pocit, že jsem hrozně zestárl, že jsem starší než všichni pieroti. Pan řídící zatleskal, pieroti si dali na oči černé škrabošky a chodili sem a tam z pokoje do pokoje a dělali všichni, že se neznají, zdravili se, smáli se, žertovali jako na divadle, zatímco v novinách, které ležely na stole, byla tlustě vytištěná zpráva, že když to takhle půjde, tak asi bude světová válka.

KRASOSMUTNĚNÍ

Na podzim, každou sobotu a neděli se ozývaly rány loveckých pušek. A tak když jsem vběhl ze školy domů, oslepený zářijovým sluncem do tmavé chodby, svalil jsem se přes hromadu koroptví, někdy přes několik zajíců. Hostinští, kterým otec dělal daňová přiznání, přinášeli jako pozornost zvěřinu. Matka věšela zajíce pod trámy na půdě, koroptve do kůlny, všechno

hlavama dolů. A když zajícům začala kapat z nosu krev a když z koroptví začali padat červi, tak teprve potom je matka stahovala, teprve potom je oškubávala. A všichni jsme se těšili, nejvíce naši hosté z městečka, na zvěřinové hody.

Nejdřív matka rovnala koroptve na veliký kastrol, a pekla je na špek a divokém koření. Osm koroptví se vešlo na velikou pánev a večer celý deputátní byt voněl příjemnou vůní, dokonce i otec jedl pečené koroptve, a to bylo co říct. A hosté, i když jsem každého znal, tak pro mne to byli hosté. Chválili u nás vždycky to, co se chválilo samo.

Pili dobré pivo, které nemohlo být než dobré, protože bylo rovnou ze sklepa, ale hlavně, že jedli a pili zadarmo. Seděl jsem, jedl jsem zvolna, a když si některý host bral další koroptev, díval jsem se na tu koroptev, a každý host se zasmál, a smál se tím víc, čím víc já z toho byl smutný. Ale všechno zachraňovala matka, ta ráda jedla. Když rozřízla koroptev a vzala první sousto, tak najednou se zvedla a začala křičet, a vyběhla na dvůr a běhala dvorem a křičela do nebe, hosté se lekali, že spolkla kostičku, ale při třetí koroptvi, když zjistili, že to je maminka mše za dobrou koroptev, smáli se, stáli u okna a v prstech drželi pečenou koroptev a hryžali a radovali se zrovna tak jako matka, která už zase seděla u stolu a hryžala maso a namáčela kousky koroptve do šťávy a olizovala se jako malé děcko. To všechno proto, že ráda jedla, ale hlavně že ráda hrála divadlo, nejen na ochotnické scéně městečka, ale i tak, v životě, dokonce bez divadla nemohla žít. A otec to věděl a pořád se trápil dovnitř, mlčel, tak jako já, ale nedalo se nic dělat, protože naše maminka to měla v krvi, a nakonec kdyby nebyla maminka taková, jaká byla, bylo by u nás velice smutno, protože tatínek si pořád četl U snědeného krámu a nikdo mu nevymluvil, že ten nešťastný krupař není on. Matka, když se napila piva, tak v jedné ruce držela sklenici a druhou rukou vzadu dávala si protiváhu, podobala se nějaké reklamě dobrého piva, ale to jí bylo málo. Když vypila půl püllitru, tak najednou vyskočila, položila sklenici a zase vyběhla na dvůr a křičela a volala do nebe, jak jí chutná to napití, a vběhla zase domů, posadila se za stůl a pěstma bušila do stolu tak dlouho, až dopila sklenici.

Někdy, když přišlo a matce chutnalo jídlo a pivo, tak se zase zvedla a dávala otcí a mně takové herdy do zad, jako by nám zaskočila kůstka, někdy herdovala i hosty a všichni se smáli, až jim pivo nebo jídlo zaskočilo do koláčové díry a pak musela matka mocnou herdou do zad tak dlouho hosty buchancovat, až jídlo vyskočilo z dávácích se úst. Dnes večer, když matka si vzala třetí koroptev, a chtěla vyběhnout ze dveří, jak stanula na prahu, tak si dala ruku na mastná ústa.

Vínku, kde se tady bereš? Pojď dál!

Zvolala a otec, jak to slyšel, tak přestal jíst a zbledl.

Poprvně za celý měsíc vzal první kousek masa, ale když uslyšel, že venku je švagr Vínček, položil na talíř nůž a vidličku křížem, že už nebude, že už nemůže jíst.

Hosté se nahnuli k oknu a tam jsem to viděl! Pod oknem v soumraku stáli dva bílí jezdečtí koně, na jednom seděl Vínček ve žlutých holínkách, béžových kalhotách a červeném fraku, na hlavě černou sametovou čepici s velkým kšiletem, smál se a cenil zuby, salutoval do okna společnosti. Pak se naklonil, div nespadl s koně, a matka zvedla ruku a on ji dvorně políbil.

A hned pohybem hraběcí ruky ukázal na jezdce v opravdu hraběcích šatech, s vlnivým sametovým kloboučkem, na kterém šikmo leželo paví peří.

Moje snoubenka! řekl Vínček a seskočil s koně, proklesnul holínky. Hosté u okna byli překvapení.

Není to sám hrabě Thurn Taxis el Torre e Tasso? zabreptal pan lékárník.

A maminka už za ruku přivedla Vínčka a představovala jej i jeho snoubenku. A Vínček sundával bílé rukavičky, pleskal nešťastného otce po zádech.

Tak co, švagříčku! To koukáte, co? A tisíce budou a jsou tady smlouvy. Vídeň a Budapest!

A matka zářila štěstím, hned podávala talíře, přinesla poslední velkou pánev s osmi koroptvemi. Vínček nejdřív dvorně dal jednu koroptev na talíř své snoubence, nasadil si monokl, rozpráhl ruce a zpíval.

Já půjdu k Maximu, kde hojnost je šprýmů... a zvedl se a zpíval, jeho lahodný tenor se nesl nad vůni pečených koroptví, hosté přestali jíst a posunutým okem sledovali zpěv, přikyvovali hlavami a skoro se rozslzeli. Matka polykala štěstím. Venku řetali bílí koňové, pásli se v ovocné zahradě, bylo slyšet, jak vesele oškubávali celé větve. Otec měl roztažená kolena a skloněnou hlavu, jako by mu tekla z nosu krev. Vínček skončil, hosté nemohli dojetím zvednout ani ruce, tleskali, ale jen tak jim šly dojetím dlaně mimo, kývali uznale hlavami. Ale Vínček už jedl, pil pivo, s ohromnou chutí jedl, jako herec. A jeho snoubenka se pustila do druhé koroptve. Vínček otřel si ústa ubrouskem, opravil monokl v očním důlku, díval se dolů na svoji snoubenku a nasadil plný tenor.

Pojď v ten malý pavilón...

A snoubenka, klobouček u samého talíře, hryžala koroptev, držela ji za stehno a přikyvovala zpěvu.

Otec toho využil, vdul se mezi almaru a stěnu a tam ukazoval tváří a rukama, že tohle všechno špatně skončí, že to je hrozný podvod, a ukazoval si na krku, že by se nejraději ze všeho oběsil. Snoubenka se zvedla, v jedné ruce držela stehýnko a plnými ústy zpívala, tulila sek Vínčkovi, zvedala zamilované oči a já jsem se pozorně díval na ty své zpívající příbuzné a musel jsem si říci, že za ty koroptve odváděli svým zpěvem víc, než zatím vypili a snědli naši hosté. Byl jsem dojat skoro jako matka, která se usmívala, oči měla stočené kamsi ne do kouta pokoje, ale někam dál, někam tam, kde je Vídeň a Budapest, tam, kde Vínček a jeho snoubenka mají angažmá. A na dvoře v tmách zářili na louce pod stromy dva bílí koňové, trhali větve a chroustali je i s listím. Pak se matka odesnila, nabídla

Vínčkovi i jeho snoubence koroptve a oba si je dali s velkou chutí na talíř, a Vínček tři sběračky červeného zelí. A teď jedli oba dva jako ti jejich koňové v zahradě, roztrhali koroptve oběma rukama a sáli a hryžali a hltali maso a plné lžíce červeného zelí, že i našim hostům přešel jejich apetýt. Seděl jsem obkročmo na židli, hlavu opřenou o ruce položené na opěradle, díval jsem se na maminku. Byla teď docela jiná, než jsem ji znal. Nějak ten Vínček byl pro ni něčím víc, než jsem byl já a otec, víc než ona sama. Tak nějak zatesknula, přešel ji humor, běhat po dvoře a křičet do nebe, jak krásné je pivo a jak krásné jsou koroptve, i to od ní odešlo... byl tady zpěv, a hlavně takové kouzlo, které se dralo z Vínčka, když zpíval a pohybem ruky zval všechny lidi, aby šli s jeho zpěvem do samotného srdce toho, o čem zpíval, o lásce. A na talíři zbyly před Vínčkem a jeho snoubenkou kostičky, Vínček se naklonil nad pánev a vidličkou vylovil koroptví hlavu.

Ó, to je pochoutka!

Zvolal a jedl opatrně tu pečenou hlavu i s očima, něžně vykřoupával opatrnými zoubky maso z krku.

Švagře, volal na otce, budou tisíce, desetitisíce za angažmá. Vídeň a Budapest!

A utřel si ústa, nasadil pevněji monokl, rukou si vyprosil pozornost a roztáhl ruce, lehce se nahrbil a zpíval, kroužil rameny, aby líp ze sebe dostal věty sladké písně.

Nikdo v celém světě snad, tak jako já, neměl tě rád...

Zpíval a cenil řadu zubů, jak perličky. Otec se vdul mezi skřín a zed' a tam mi ukazoval, že Vincek má falešné zuby, že nakonec všechno špatně dopadne,

a zase mi ukázal, že by se nejraději pověsil.

Ale Vincek vzpínal ruce k hlavičce své snoubenky, která stála před ním, zpívala tvářil se, že je poraněný láskou k ní.

Tyto oči, tyto rty, tak žízlivé, si můžeš vzít, jsou pouzervé...

Zpíval a prstem objížděl její oči a rety, ruce se mu chvěly a v hlubokém soumraku naši hosté pohybovali čelistmi, nemohli chytit dech, pan lékárník se rozeštkal, vstal prudce a šel k vysoké skříní, zvedl ruku a položil hlavu na rukáv a zaclonil si oči, tak byl dojat tím zpěvem, který jej zavedl nazpátek do nějaké příjemné situace jeho mladostí. Ale to bylo ještě málo.

Ted' zazpívala Vinckova snoubenka nazpátek to, co jí zpíval on.

Nikdo v celém světě snad, tak jako já, neměl tě rád...

A ted' jsem viděl, že je to snoubenka Vincka, protože se dívala na něj tak vroucně, jak se má dívat snoubenka na snoubence, že se má dívat tak manžel na svoji manželku, moje maminka na tatínka, ted' jsem to věděl, že tatínek nemá pravdu, že Vincek a ta krásná slečna jsou snoubenci, že budou za takový zpěv tisíce, desetitisíce, že opravdu někdo z naší rodiny to dotáhne zase daleko, dál, než jsme to dotáhli my, Budapest, Vídeň...

A Vincek, jako by jej zvedly ty moje nadšené myšlenky, ted' se připojil k hlasu své snoubenky a oba dva jejich hlasy nad sebou, tvář líci ke tváři, tak hlavama spojeni, zpívali komusi v dálce, zpívali...

Nikdo v celém světě snad, tak jako já, neměl tě rád...

A viděl jsem, že otec je pohnutý, že ted' vzhledl k Vinckovi, docela okouzlen, jak tvář vedle tváře, líc na líci, snoubenci zpívají píseň o té samé lásce, viděl jsem, že otec vstal, docela pohnut se díval oknem do tmavého večera, kde dva bílí koňové řehtali a trhali větve a chroustali je i s listím, matce tekly slzy po tváři, dívala se vyčítavě na otcova záda rysující se proti nebi, jako by on za to mohl, že matka jako Vincek neskončila v operetě, nepřijela na návštěvu jako anglická lady na bílém koni, v kapse jízdenku do vídeňské operety, do Budapestu.

A na pivovarský dvůr přijely dva reflektory a z auta před našimi okny vystoupila postava, kráčela rovnou k bílým koním, popleskala je po šíji a koně zařičeli.

Noční hlídač baterkou svítil na schody k našim dveřím, bylo slyšet boty na chodbě, a pak kdosi otevřel dveře do kuchyně.

Je tam, prosím, někdo? ozval se dunivý zlobný hlas.

Matka rozsvítila, v pokojích a kuchyni, do které vešel v zablácených jezdeckých holínkách rozzlobený člověk, utřel si kníry, a když uviděl Vincka, zaradoval se.

Konečně vás mám!

Vincek se zvedl, monokl mu vypadl a zazvonil o talíř.

Všechno se vysvětlí, volala vztáhl otevřenou dlaň proti nezvanému hostu.

Drek se vysvětlí, koně jste si vypůjčil včera, na jedno dopoledne. A nezaplátil. A kostýmy oba jsou z půjčovny taky.

Večer hrají, tak s nima dolů!

Všechno se vysvětlí, nařikal Vincek.

A vysvlékl si kabát, jezdecký červený frak, položil na něj sametovou čepici s kšiltem.

A kalhoty taky, dolů, nebo vás spráskám rajtpajčem! křičel majitel půjčovny a mrskal bičikem o holínky.

A Vincek si stahoval holínky, jeho snoubenka se vysvlékla ze šatů docela klidně, jako by sehrála divadlo a v šatně si vysvlékala kostým.

A ty dva koně dopravit do Poděbrad tam, kde jste si je vypůjčili! hřímal majitel půjčovny. Pak sesbíral kostýmy, hodil si je přes ruku, do prstů vzal jezdecké holínky.

Matka přinesla prostěradlo a Vincek se svojí snoubenkou seděli na kanapi zakryti ubrusem, ted' přes těla přehodili prostěradlo.

Všechno se vysvětlí, budu žalovat! nařikal Vincek.

Žalovat budu já, a když nezaplatíte, kriminál! řekl majitel půjčovny a vyšel, venku naházal kostýmy na zadní sedadlo a vyjel z pivovaru. Noční hlídač za ním mocnými ranami zavřel železná vrata. Všichni naši hosté byli tiší, dívali se do prázdných talířů, matka byla rudá až do kořínek vlasů. Jediný otec si mnul ruce, usmíval se, vzal si pečenou koroptev a s chutí se dal do jídla, jedl tak jako matka s tím samým apetýtem. Když dojedl, hosté se zvedali, najednou už je čas spát, najednou se lekali hodin, prohlíželi si svoje kapesní hodinky, zastrkávali je a najednou spěšně se loučili. Tatínek si dal ještě jednu koroptev. Byla by tam ještě troška červeného zeli? zeptal se maminky.

Ten večer jsme šli brzy spát. Vincek a jeho snoubenka usnuli v prostěradle jako malé děti. Tatínek si zpíval, matka ležela na otomaně, a dívala se do tmy, měla otevřené oči, nemrkala, dívala se do dálky.

Budou tisíce, desetitisíce, angažmá, Vídeň, Budapest... ze spaní breptal Vincek.

Druhý den, když jsem se probudil, Vincek už chodil kuchyní, měl ty nejhezčí tatínkovy šaty, měl i jeho boty, tu nejhezčí kravatu a košili. Matka právě zkoušela

Vinckově snoubence kostým, ten svůj poslední kostým, který maminka měla dvakrát na sobě, pak jako barevné doplňky maminka vybírala kabelku, boty, halenku. A

Vincek se s námi rozloučil, jako by se nic nestalo, viděl jsem, jak otec mu dal peníze na cestu,

Vincek je strčil do kapsy a ještě na dvoře nábval do okna ručkou a volal. Budou tisíce, desetitisíce!

A vyšňořený do tatínkových šatů, zavěšený do své snoubenky oblečené do mamínčina kostýmu, kráčel na nádraží, veselý, odpočatý, aby se vydal na cestu, kterou nikdy neuskuteční, do Vídně a Budapeštu...

Potom otec chlácholil bílé koně na zahradě. A že za

Rakouska sloužil u hulánů, vyskočil do sedla, přitáhl si oprat' druhého bělouše a vyjel z pivovaru. Pak podle řeky proti proudu jel na koni do Poděbrad, aby vrátil a zaplatil půjčovně pronájem za bělouše i s pokutou.

Když jsem přišel do školy, pan řídící učitel byl v černém a bylo vidět, že plakal. Právil nám, že v noci umřel v Praze náš starosta. Už když jsme šli do školy, bylo vidět na občanech městečka, že se něco stalo. Chodili pomalu a hlavu měli na stranu, na důkaz toho, že už vědí, že pan starosta je mrtev. Pan řídící učitel řekl, že dneska je den smutku, že aby každý mohl krasosmutnit, tak je volno. Na náměstí pan Rambousek bambusovou holí rozsvěcoval plynové lucerny, svítilo podzimní slunce a to bylo silnější než všechny lucerny našeho městečka dohromady. A za ním nesli štafle zřízení města a na každou svítící lucernu dávali černou mašli, smuteční flór. Chodil jsem za panem Rambousekem a tak celé dopoledne jsem se díval, jak rozsvěcuje smuteční punčošky plynových luceren. Když jsem se vrátil na náměstí, tam u morového sloupu zřízení právě rovnali veliké stuhy na rakev. Majitel pohřebního ústavu měl černé rukavičky, kolem dokola svítily do slunečního dne rozsvícené plynové lampy. Pan řídící učitel přinesl velikou fotografii pana starosty a dal ji do noh rakve. Ale ta fotografie se svezla na zem, a pak zase, jak zavál větřík, padla do prachu. Majitel pohřebního ústavu ji vždycky zvedl a utřel prach o šos svého černého dlouhého kabátu. Nakonec se rozzlobil, vzal hřebík a kladívko a přibil fotografii pana starosty na rakev. A potom chodili k té rakvi občané, kladli květiny, které natrhali v zahrádce, založili si ruce u poklopce a stáli, krasosmutnili, jak říkal pan řídící učitel.

Chvilí jsem taky krasosmutnil, díval jsem se na fotografii pana starosty, byl docela bílý a podobal se nočnímu hlídači panu Vaňátkovi. Ale krasosmutnil jsem jen proto, abych zkusil, jaké pocity má člověk, když se dívá na prázdnou rakev a klaní se, vzdává počestnost mrtvému, který leží v Praze. Myslel jsem si, že to krasosmutnění je jen pro děti, pro školní mládež. A divil jsem se, že dospělí lidé nosí opravdu květiny a opravdu stojí před rakví a tváří se, jako by opravdu tam ležel mrtvý náš starosta. Tak jsem chvíli chodil náměstím, lidé stáli za sebou pod morovým sloupem, stáli za sebou jak nejdřív malý a potom velký pohřeb.

Plynové lucerny svítily, plameny byly sotva viditelné ve slunečním odpoledni, vystrčené jak hostie, jak žlutí motýli. Kandelábry a všechny rámy luceren byly z černé litiny a všechna okénka plynových luceren byla černě orámovaná, jako smutečními černými fíči. Když jsem viděl, jak z hlavních ulic vykročili hasiči v uniformách a z uliček chodili už v krojích sokolové a legionáři, jak všichni spěchali, aby na náměstí změnili krok a pak pomalu, jako by každý nesl na zádech těžkou rakev s opravdovým nebožtíkem, kráčeli k prázdné rakvi a krasosmutnili u fotografie pana starosty, raději jsem šel domů. Seděl jsem ve slunci na prahu a díval jsem se, jak sladáci u humen ráhny srážejí ořechy, když pěšky, bez koní přišel otec. Tak šel v kolenou prokleslý, jednou rukou se držel v boku, podpíral sám sebe a kulhal rovnou za kůlnu s uhlím.

Vodu, kbelík vody. Umejvadlo! zvolal.

Vběhl jsem do kuchyně, natočil kbelík a vzal umývadlo. Když jsem přinesl vodu a lavor za kůlnu, tatínek už měl spuštěné kalhoty a rukou mi naznačoval, abych honem nesl tu vodu, abych si pospíšil. A nalil do umývadla vodu, až přetékala, odhodil kbelík a zvedl košili a s velkou chutí se posadil do vody. Pak tatínek zvedl oči, a když je otevřel, byl blažený a šťastný, že sedí ve vodě. Ten Vínček, to prase. Řekl.

OVČÍ HUBÍČKY

Mezi deputátními byty a sladovnou byla veliká ovocná zahrada. Řady rynglů a špendlíků, bosenských švestek, pak řady croncelských jablek, které zrály na podzim a měly chuť zmačkaného voňavého sněhu, řada řehtáčů soudkových, které opravdu, když dozrávaly, tak jádra uvnitř soudků řehtala, kožená jablka, která zrála až k jaru, řady letních jablek astrachánských, červených a žlutých, která zrála zrovna tak, jako skleněná jablka zrající už před svatou Annou. A pak řada hrušek, boskových lahvic, u kterých se utrhlá stopka, a když dozrály v seně, tak se vypily, a potom muškatelky vonící skořicí a hřebíčkem, a poslední řada u samé sladovny byly ořechy, které na podzim se srážely dlouhými ráhny, čím víc bylo ořechů, tím víc byly větve otlučené. Nejrady jsem jedl ořechy, když ještě byly zelené, kdy jsem každý ořech musel otevřít nožem a dužina pouštěla žlutozelenou šťávu a ruce jsem měl pořád jako od tabáku. Ty plody byly nejchutnější, jádra měla na sobě žlutou košilku, která se dala sloupnout.

Ale nejmilější strom byl jen jeden. Byl uprostřed zahrady a byla to jablona a jablkům se říkalo ovčí hubičky. Ten strom rostl jako vrba, hned v koruně se větve obracely, a místo aby jako ostatní jabloně rostly do stran a vzhůru, otáčely se k zemi a konečky větví couraly v trávě. Jablka, když dozrávala, byla vždycky žlutá a u bubáku měla dužinu tak varhánkovitou, opravdu jako když se ovčí hubička sešpulí a jemně chroustá a znovu škubá travu. A pod tou korunou větví opravdu jako pod smuteční vrbou vznikla taková velká besídka, prostorná jako altán, a podobala se veliké průsvitné ženské sukni. Tady jsem si v létě přinesl stoleček, tady jsem si dal židličku a tady docela ukrytý zpod ovčí hubičky jsem dobře viděl, kdo jde po cestě do pivovaru a sladovny, viděl jsem, jak pivovarské vozy rozvážejí pivo, viděl jsem ke dveřím našeho bytu

a kdo kráčí do kanceláře. Tady jsem psal svoje domácí úkoly z pilnosti, seděl v srdci větví, na kterých až k trávě visela jablka v listnatých ratolestích, křičeli kosi poplašná znamení, že jde přes louku kocour Celestýn anebo Miltka, či zdivočelý Tatínek. A já jsem ukrytý seděl, nemohl jsem se vynadivit, jak krásně je v tom altánu, stačilo rozhrnout větev, jako by mi padaly vlasy do očí, a podívat se, kdo to kráčí silnicí. A bylo odpoledne a já jsem seděl, ruce nad otevřenou písankou, svítilo slunce, a já i stůl i písanka jsme byli žiháni jako letní astrachán. A po cestě ke sladovně kráčela slečna z kanceláře pivovaru, nesla si přes ruku ručníky, měla žluté vlasy, byl do ní až po uši zamilován člen správní rady pan Dymáček, ten, který pěstoval celý svůj život prasata, takže za ta léta se jim podobal, měl vysunutou bradu a tak divné zuby, zrovna tak jako jeho plemenní kanci. Jednou přišel a poprosil mne, abych předal psaníčko slečně v kanceláři, pospíchal, protože se mu prasnice prasila, a v kanceláři byl tatínek a předseda.

Tak jsem vzal psaníčko, a když jsem to psaní držel, neubráníl jsem se a napřed jsem je vzal pod sukně jabloně, pod ovčí hubičky a proti slunci jsem jen přečetl . .

. Drahá Světluško... a pak se písmo překrývalo s druhou stránkou, nedalo se to číst, protože to psaníčko bylo zapečetěné červenou pečeti. Ale přečetl jsem docela jasně, že pan Dymáček, který pěstoval vepře a měl plemenné kance, až se jim podobal, ten starý pán se podepsal... Tvůj Aladin. Teď Světluška kráčela do sladovny, měla přehozené ručníky přes loket a já jsem chtěl psát domácí úkol z pilnosti. Čáral jsem perem, maloval jsem srdce a vlnovky, pak jsem kreslil všelijaké kříže a najednou jsem položil pero a viděl jsem okénko, malé okénko vysoko nad koupelnou v tmavé chodbě sladovny, to okénko mělo přivřená víčka, napůl stažené větrací žaluzie. A rozhrnul jsem větvíčky ovčích hubiček, v ruce jsem měl pocit, že se dotýkám velikých rolniček visících z postrojů, desítky rolniček cinkajících v rytmu klusu postroje a přeběhl jsem pod větvemi jabloní a srdce mi tlouklo, když jsem otevřel dveře sladovny a tiše je za sebou zavřel. Bylo тихо, jen na valečkách třískalo pořád otevřené a zborcené a vysypané okénko a průvan přinášel vůni sladu a ječmene. A chodba byla tmavá, jak jsem přišel ze slunce, že jsem musel hmatat po zdích. Pak mokré schody se matně blyštěly otevřenými vraty až na humna, a pak ještě jedna chodba. A tam jsem viděl ve tmě, jak u samého stropu svítí větrák do koupelny, čárkovaný pootevřenými lištami. U tmavé zdi chodby svítily bílé natřené štafle. Ale já jsem poklekl u klíčové dírky. Dlouho jsem váhal, ale pak jsem se přece podíval. Ale neviděl jsem klíčovou dírkou nic. A najednou jsem se díval na ty štafle a ve sladovně bylo тихо a jen okénko v posledním patře u sladovny třískalo a vzal jsem ty bílé štafle a postavil je pod osvětlené okénko a pak jsem vystoupil po šprycích a byl jsem tažen zvědavostí vzhůru, protože jsem slyšel, jak z kohoutku se řine do vany voda. A když jsem položil prsty na mokré žaluzie větráku a vystoupil o příčku štaflí výš, viděl jsem shora rovnou do vany. Nejdřív jsem se polekal.

Myslel jsem, že slečna omdlela. Nebyla ve vaně natažená, ale byla tak divně napříč vany. A hlavu měla ovázanou a vlasy jí visely přes okraj vany a ve tváři byla tak červená, jako letní astrachánské jablko. Ruce měla rozhozené a otočené dlaněmi. Tak tam divně stočená ležela a její tělo se pokoušelo se vztyčit, jako by chtěla vstát. A viděl jsem její zvrácený obličej a její ramena se zdvihala, jak oddychovala, jako by šla do kopce nebo nesla veliký těžký předmět, jako by jela na kole nebo šlapala na místě do pedálu šicího stroje.

Chtěl jsem rychle seběhnout se štaflí a volat, aby sladáci přiběhli na pomoc, ale najednou se slečna celá vzepjala a pak se zlomila, hlava jí poklesla mezi klíční

kosti a její tvář zmizela a vlasy přehozené přes okraj vany se svezly tak, že zakryly její záda. A já jsem viděl, když jsem byl ještě ministrantem, když tahle slečna klečela u oltáře a podal jsem panu děkanovi patěnu se svatou hostií, tak slečna měla zvrácenou hlavu a maličko vyplazený jazyk, a když pan děkan jí požehnal hostií a vložil ji do jejích úst, slečna zrovna takhle hlavu rychle sklopila, bradu položila mezi klíční kosti, protože přijala tělo Páně zrovna tak, jako teď ve vaně proud vody. A tak tam seděla, lopatky jí zdvihaly vlasy, jak oddychovala, pak se jí ruce uvolnily, pomalu se stočila, ucpala knoflík zavírající dno vany a tak ležela a dívala se do stropu, voda stoupala, viděl jsem, jak nadnáší její tělo, viděl jsem všechno, byla zrovna tak jako mořská panna vytetovaná na mých prsou, ale jen na břichu měla světlé chloupky jako vích slámy. A viděl jsem, že na klíce visí jeden ten z ručníků, který si nesla před chvílí s sebou, a ten ručník visel přes klíčovou díрку a já jsem věděl, že ta slečna věděla, že by se na ni někdo mohl dívat, že dělá něco, co se nemá zrovna tak, jako já jsem se neměl na ni dívat, protože to všechno mohl vidět jen Bůh, na kterého neplatil žádný ručník. Ale já jsem už znal její tajemství. Rychle jsem sestoupil se štaflí a vrátil je tam, kde jsem je vzal, a za chvíli jsem po mokřých schodech sestoupil na humna.

Díval jsem se na mokrá pole ječmene, a když jsem si vzpomenu na to, co jsem viděl, cítil jsem, že je mi příjemně, že mezi nohama mám skoro ten samý příjemný pocit, jako měla slečna z kanceláře. Cítil jsem na humnech, jak oddychuji zrovna tak, jako ona ve vaně. Pomalu jsem vystoupil po mokřých schodech, a pak v zamyšlení jsem stoupal vzhůru, minul jsem šalandy, otevřenými dveřmi jsem viděl, jak sladák spí, jednu nohu na zemi, jednu visící ruku a na zádech spal, stoupal jsem ale výš, kolem skladů suchého ječmene, který spal v hromádách. A pak jsem otevřel dveře do mlýnice sladu, odkud padal rozemletý zralý ječmen rovnou do varny, do kotle. Napřed jsem ale přešel v zadumání krytým dřevěným mostem, který spojoval sladovnu s varnou, okýnkem svítlo prudké slunce, až to oslepovalo, ale já jsem vešel v zadumání do mlýnice. Tady jsem se vždycky bál, když jsem vešel do mlýnice, a rozhlídnul se po ječnou moukou zasypaných motorech a šrotovnicích, po bílých hranatých rourách, kterými se spádem sypal slad, když dřív jsem otevřel dveře a viděl jsem tu prachem posypanou měsíční krajinu, musel jsem nabrat sílu, abych několika skoky se dostal ke dveřím na druhé straně, tak mi nánáhlela tahle mlýnice hrůzu, že jsem se tak lehce dotýkal bílým moučným prachem posypané podlahy, nevážil jsem víc než pět kil, tak jsem se skoro vznášel nad podlahou, zrovna tak jako v zimě, když se ledy na řece daly do pohybu, tak jsem je zrovna tak lehce přebíhal na druhou stranu řeky, rychlými skoky. Ale teď jsem stál uprostřed mlýnice, rozhlížel jsem se a hrůza zmizela. Díval jsem se klidně na moukou zasypané motory, na vedení z lipového dřeva, na zasypaná složení a už jsem nepotřeboval křídla strachu, aby mne přenesla, protože to, co jsem viděl v koupelně, mne najednou udělalo o několik let starším. Byl jsem na tom zrovna tak jako Šavel, když z nebe sletěl blesk a srazil jej s koně... V zadumání jsem tiše za sebou zavřel, sestupoval jsem po mokřých schodech dolů, ze světla do přitíni, vyšel jsem ze sladovny a průvanem jsem už krácel travou pod ořechy a potom pod hruškami a pod řehtáči, chvíli jsem stál před altánem, který tvořily k zemi se sklánějící obsypané ovčími hubičkami větve jabloně. Díval jsem se, jak skrz svislé větve prosvítá stůl a na něm otevřená bílá písanka, uvnitř té živoucí besídky, podobající se kulatému velikému skleněnému těžítku, které má uprostřed květinu. Rozhrnul jsem větve jako korálky, které má v létě místo dveří kadeřník pan Boďa Červenka, posadil jsem se, a když jsem se podíval na písanku a pero, řekl jsem si, že bych měl o tom všem, co jsem viděl, napsat domácí úkol z pilnosti...

A od rohu sladovny vyšla teď slečna z kanceláře, průvan jí zdvihal ručníky vzhůru, jako zvedali ocasy splašení volové, musela se zaklánět, aby ji průvan nedonutil, aby se rozběhla tak, až mocný náraz průvanu by ji srazil na kolena. Teď vyšla z víru větru a šla tak pokorná, hlavu malinko nakloněnou, jako by šla k oltáři. A já jsem seděl uvnitř těch ovčích

hubiček jak pod jablíčky zdobenou sukni a díval jsem se na vzdalující slečnu, které píše milostná psaníčka pan Dymáček, ten, který pěstuje vepře a má plemenné kance. Věděl jsem, že slečně píše a v psaní ji oslovuje Světluškou a sám se podepisuje jako Aladin. A byl jsem najednou smutný a věděl jsem, že budu muset dávat na sebe pozor, abych v noci nekřičel ze spaní.

KDYŽ UMŘE HOSPODÁŘ,
PLÁČE IDOBYTEK

Za pivovarem bylo několik stavení a jako poslední rozpadající se selská usedlost. Tady bydlel Ovčí Král.

On se jmenoval docela jinak, ale my jsme mu říkali

Ovčí Král, protože měl ovce a ty ovce měl tak rád, že se už s nikým jiným nepotřeboval kamarádit. Dokonce se říkalo, že i s těmi ovečkami spí. Jeho stavení bylo zchátralé, v okapových rourách kvetla tráva a na sloupech vrat dvě břízky. Vrata nebyla nikdy otevřená a byla taky zarostlá trávou. Vedle vrat byly v zídce dveře, kterými jedna ovce za druhou se navečer vracely z pastvy. Jako poslední do dvora vešel Ovčí Král.

Pásl ovce od jara do podzimu, když byla mírná zima, pásl je, i když padal sníh. Stál opřen o hůl, docela vypadal jako biblický pastýř. Vypadal jako to jeho stavení. Měl šedivé plesnivé vousy, zelenkavé jako mech, takový plnovous, který se nestříhá, ani nečeše. Měl na sobě dlouhý kabát, který coural po zemi, a tak jak kráčel, tak se ten kabát ubrousil o zem tak jako jeho vousy. V zimě měl plnovous kolem krku stočený jako šálu.

Ten dlouhý zimník měl barvu pastviny, takže když si na trávníku lehl, tak ten kabát splýval s barvou lučiny.

A ovce se pásly a Ovčí Král ležel na náspu, rukou si opíral hlavu a díval se na ty svoje ovce, ovce se dívaly na něj, každou chvíli jedna z nich přiběhla, přitulila se k němu, olízla mu ty jeho vousy, tvář a Ovčí Král přivřel oči a nastavil čelo a najednou byl mladý. Viděl jsem častokrát, jak ve světle slunce se mu třpytily slzy.

A ovečka odeběhla a pásla se dál, pak přišla další, a tak se ty ovce střídaly a pokaždé byl Ovčí Král dojatý. Lidé o něm říkali, že je pohan, že se nesluší pustit si zvíře tak blízko k sobě, tak, až s těmi ovci člověk neodlišen téměř splývá.

Ale já jsem byl docela ohromený Ovčím

Králem a přál jsem si, abych o něm věděl víc. A že Ovčí Král je pohan, to jsem poznal. Měl v nájmu louku, kterou když posekal a usušil seno, tak je vezl na trakaři domů. Jednou přišlo, pak lilo, Ovčí

Král stál v tom lijavci u naloženého trakaře, dovedl naložit trakař tak vysoko senem a stáhnout provazem, že kdo kráčel proti němu, tak viděl jen jedoucí kupu sena. Ale přišlo a blesky poletovaly a Ovčí Král křičel do nebe. To jsi nemohl s tím deštěm počkat! Takový krásný seno! A zase udeřil blesk a Ovčí Král vzal vidle, nabíral mokré seno a házel je k nebi a křičel.

Na, nažer se!

To o něm říkali lidé. Říkalo se, že když Ovčí Král byl mladší, tak měl pár koní a tři krávy, že měl nejlepší zeli v kraji, protože to zeli hnojil vyvázkou městských záchodů. Ty záchody vybíral šoufkem a lopatou. Ale já jsem znal Ovčího Krále už jen jako starce. A jednou

jsem si dodal odvahy, zadem jsem se přiblížil k jeho stavení. Tam u zídky stál vysoký keř bezu, tak veliký černý bez jsem nikdy neviděl. Vlezl jsem do větvi toho stromu a čekal jsem, listí a větve se za mnou zavřely a díval jsem se do dvora. Pak se otevřela branka a jedna ovečka vešla za druhou, postavily se vedle rozpadajícího se žebříňáku, který neměl přední kola, a dívaly se, až do vrátek vešel Ovčí Král. Zamkl, pak nastavil ruce, ovce přiběhly a lízaly mu dlaně. A já jsem viděl, jak Ovčí Král je krásný, vycházela z něj zář, docela jsem viděl, jak je obtažený svatozáří, viděl jsem v podvečeru, že i z těch ovčí stoupá viditelné štěstí a blaženost, dotýkají se čumáky a hebkými pysky mu dávají hubičky. A Ovčí Král poklekl, nastavil jim svůj obličej a fovečky jej olizovaly a já jsem viděl, že Ovčí Král je zrovna tak něžný jako ty ovce, že vůbec není tak strašný, jak říkají lidé. Když v nějaké rodině děti zlobily, tak byly bity. Když to nepomohlo, tak otec rozhodl, že dítě půjde z domu, že tatínek dítě odvede a dá Ovčímu

Králi. To už stačilo, aby děti byly hodné. Ale kdo zlobil dál, tak mu jeho otec složil rezervní košili, dal mu deku do tlumoku a namazal dva chleby, a když se stmívalo, tak tatínek hrozil, že když si dítě neklekne a neodprosí, tak že půjde do služby k Ovčímu Králi. Ale když dítě bylo dál vzpurné a nechťelo na kolena, tak když byla tma, tatínek navlíkl dítěti ruksáček na záda, vzal je za ruku a přes celé město vedl dítě, pak přes most a kolem pivovaru za městečko, na cestu do polí. Většina dětí nedošla dál než k těm prvním stavením. Jenom několik kluků bylo tak vzpurných, že se nechali dovést až před vrata Ovčího Krále. Tam otec postavil kluka do kopřiv a lebedy, vítr fičel z polí, tma, a z rozbité střechy Ovčího Krále stoupal kouř a v okénku svítila lucerna. Jen jeden kluk to vydržel, stál tam, tatínek už byl u pivovaru, ale nakonec kluka obešla hrůza a utíkal a u pivovaru padl před tatínka na kolena, že už bude hodný, a políbil tatínkovi ruku a vrátil se polepšený domů, protože nikdo nevěděl, že Ovčí Král je vlastně hodný člověk. Z listí černého bezu jsem to viděl, ovce jak loukotě se dotýkaly jeho a bylo ticho, jako by všechno zkamenělo. A já jsem visel za jednu ruku ve větvích a druhou jsem rozhrnoval lehce listí a díval jsem se na ten Betlém. A pak Ovčí Král vstal, kráčel k pumpě a pumpoval čerstvou vodu do žlabu a ovce pily, pak vešel do stavení a vrátil se s okřínkem a rozdával z něj jablka a brambory. Nakonec přinesl pecen, krájel z něj krajíce a každá ovečka dostala posolený kus chleba. A stíny se míhaly dvorkem, hospodář rozsvítil svíčku v lucerně a najednou jsem div nespádl z větvi černého bezu, celé stavení jako by si vzdychlo, prolomilo se v trámech a střecha se sesedla. Ale Ovčí

Král se světlem vešel do předsínky a ovce šly za ním, držel jim lucernu a jedna za druhou vešly do síně a nakonec hospodář se světlem, chvíli byla tma, pak se rozsvítila mdlá okna. Bylo ticho, kdesi ve zdích stavení se drolil písek, zapraskalo v trámech, seděl jsem ve větvích černého bezu, opřený o kamennou rozpadající se zídku. A já jsem věděl, že musím najít v sobě sílu, abych měl odvahy jít a podívat se, jak Ovčí Král bydlí.

Opatrně jsem položil nohu na netřesky, zkoušel jsem zídku jak tenký led, jestli mne udrží. Odhrnul jsem větvíčky bezu, druhou nohou jsem nahmatat voj žebříňáku a pak seskočil na zem. Po špičkách jsem šel k okénku, srdce mi tlouklo a přidržel jsem se zdi a jedním okem jsem viděl do nízkého pokoje s trámy, na jednom visela na háku lucerna, až do výšky

oken byl pokoj plný hnoje, na kterém na vrchu byla sláma, na které se stáčely ovce. Ovčí Král ležel na zimníku a díval se do stropu, žvýkal stéblo slámy a měl rozhozené nohy. Kachlová kamna stála v koutě a roura byla vytržena z komínu a na plotně ležel beran. Ve stropě byla velká díra, pod kterou na podlaze byly černé kameny a uprostřed ohniště stála trojnožka a na ní visel kotlík.

A stočené ovce ležely kolem svého pastýře a spaly, hnůj byl zapařený a dým stoupal ke stropu a otevřenou dírou stoupal zlomenou střechou ven. A já jsem věděl, že každé vzpurné dítě, které tatínek dovedl až k vrátkům, za temné noci, každé, když mělo jít k Ovčímu Králi do služby, by mělo jedničku z mravů, kdyby jen nahlédlo do pokoje, ve kterém s ovceři bydlí Ovčí

Král...

Druhého dne až do školy přišla zpráva, že za pivovarem u silnice leží mrtvý Ovčí Král. Nejmilejší ovci mu přejel k smrti autobus a Krále ranila mrtvice, když to viděl. Vyběhl jsem ze školy, pan řídící učitel na mne volal, abych okamžitě šel zpátky, ale já jsem běžel přes most, pořád až k pivovaru v jednom trapu. Už zdáli jsem to viděl. Na silnici stál autobus, četnický strážmistr sepisoval zprávu, za autobusem ležela přejetá ovce, v příkopě na zádech, pořád v dlouhém kabátě ležel Ovčí Král, vousy se mu hrůzou zježily a trčely k nebi jako koště. Ovečky stály kolem Krále a lízaly mu ruce. Pak přijel okresní doktor a četnický strážmistr jej požádal, aby ohledal pastýře, jestli by se ještě něco dalo dělat. Četník musel nakonec odehnat ovce ranami šavle. Pan doktor rozepnul kabát, ale pak couvl. Ovčí

Král měl rozepnutou špinavou košili, pod tou košili ale byly celé vrstvy triček a košil. Na kole jel s náhradím klempířský mistr pan Praus, četnický strážmistr jej poprosil, aby mu půjčil nůžky na plech.

Pak se naklonil nad Ovčího Krále a rozstříhal všechny ty na sobě nalepené a potem slepené košile a trička, pak vzal za tu vrstvu, kde je srdce, a musel trhat ty vrstvy i s chlupama, jak térový papír se ty košile a trička srolovaly. Pak okresní doktor nasadil si hadičky do uší, naklonil se, a když se zvedl, tak to byla pravda, Ovčí

Král byl úředně mrtvý. Ovečky to věděly, stály se svěšenými hlavama a třásly se. Pak kdosi přišel a hodil přes mrtvého deku. Autobus a okresní doktor odejel, četnický strážmistr vrátil klempířské nůžky a odejel s panem Prausem na bicyklech. Pak přišel člověk, který bičem hnál ovce po silnici až k poslednímu stavení, otevřel vrátka a nahnal ovce na dvorek

Ovčího Krále. Druhý den, zatímco Ovčí Král ležel v márnici v rakvi, přijeli řezníci. Díval jsem se, jak násilím vyvalili vrata a vjeli autem na dvůr. Z kůlny přinesli kozu na řezání dříví, do kanty dali dvě prkna a pak vyváděli jednu ovečku za druhou a podřezávali je. A každá ovečka, když viděla řezníky, klusala sama od sebe, položili ji na záda mezi ta dvě prkna na koze na řezání dříví, ovečka sama natáhla krk, a nůž se zabýštel a vystříkla krev. Za poslední ovci vyběhlo i jehňátko. Když ovci položili na záda, to jehně vyskočilo a cucalo. Ale řezníci jedním tahem ostrého nože podřízli hrdlo i té poslední ovci. A jehňátko cucalo dál.

Jeden řezník se naklonil a chtěl podříznout i to jehně, ale druhý řezník řekl.

To si necháme, to je beránek, vezmeme ho s sebou.

A pak hbitě vyvrhli střeva. A jehňátko běhalo za nimi.

Pak otevřeli sajtnu, na vyplechovaný nákladáček naházeli ovce, naskočili do auta a vzali mezi sebe jehňátko a odejeli.

A já jsem se vracel do pivovaru, a teprve teď jsem viděl na vlastní oči, proč Ježíš měl pořád podobnoství o ovcích a beránku božím. A lámal jsem si hlavu, na co budou potřebovat jehňátko na holešovických jatkách? A Ovčího Krále pochovali, na jeho pohřbu jsme byli jen tři, já, bratr Krále a hrobník. A na podzim, když přišly deště, celé stavení Ovčího Krále se zlomilo a sesypalo. A o Ovčím Králi jsem z celého městečka dovedl pěkně vyprávět jen já. A pak přišlo léto a do pivovaru přišel na návštěvu pan Rybín, jatečný holešovických jatek, přijel na návštěvu k bednářskému mistru a já jsem jej vodil pivovarem, byla neděle, ukazoval jsem mu sladovnu a varnu a otevřel jsem mu i železná dvířka lednice, kde byla vysoká hora ledu na osm pater, ledovec v budově bez oken.

Vykládal jsem panu jateckému Rybínovi, jak se vyrábí pivo, a při tom jsem si dodával odvahy, abych se jej zeptal, jestli tam na holešovická jatka nepřivezli loni z našeho městečka jehňátko? Ale neměl jsem sílu k odvaze, a tak jsem ještě vypůjčil klíče a ukázal jsem panu Rybínovi, jak se v bednárně dělají sudy. A když jsem zamkl, otočil jsem se. Pane Rybín, nepřivezli loni řezníci z vašich jatek, nepřivezli ti dva řezníci, co tady podřízli stádo ovcí, nepřivezli s sebou malou ovečku, nepřivezli si beránka?

Přivezli, chlapče, řekl pan Rybín, ten je teďka chlapák! Běhá po jatkách a má červeněj obojek a na něm velikou mosaznou rolničku.

To jsem rád, povídám, ale, pane Rybín, to máte toho beránka jen tak, pro obveselení?

Ale kdepak, chlapče, je na jatkách ve službě, víš ty, kolik ovcí podřízneme za tejdén? Stovky, někdy tisíce.

A ovce musejí bejt před porážkou v kotcích, aby se vyčistily, a jsou tak zesláblý steskem, že to dá práci přihnát je na porážku. A tak pustíme beránka s rolničkou, on jde od jednoho kotce ke druhému, jak potřebujeme, a jak vesele cinká, tak ovečky vstávají a jdou za ním, a on nám je přivede rovnou pod nůž. A pokaždý dostane krajíc chleba, posolenej solí. To rád. A to je odměna za jeho službu. Rozumíš, chlapče?

Nerozumím, pane Rybín, povídám, ale až vyrostu, tak porozumím.

JETEL RŮŽAK

Pan děkan Spurný, když vykládal biblickou dějepravu, uměl tak tiše a něžně hovořit, že jsme ve třídě pokaždé měli dojem, že pan děkan není ani duchem ve třídě, ani v našem městečku, ale docela někde jinde, tam někde v zemi Kanaán, plavil se jezerem Genezaretským, nebo byl v Tarsu. A ze všech zázraků, které se tenkrát staly, nejpěknější byl příběh o svatém Pavlovi.

Dojímalo mne, že kdybych jel na kole a najednou by z nebe padl blesk a já spadl s kola, najednou by ze mne byl docela někdo jiný, jinačí člověk. Asi pan děkan rád hovořil o svatém Pavlovi, protože sám jedno odpoledne vzal ve svém autě baronku z Cypřiše, a když jel hlavní třídou a řadil rychlost, tak místo na šaltpáku sáhl baronce z

Cypřišů na koleno a vjel do výkladní skříně pana Milana Hendrycha, který prodával zázračné košile, a tak až po přední sklo v košilích výkladní skříně se mu nic nestalo, ani paní baronce z Cypřišů. A já jsem věřil, že jen zázrakem vyvázl, protože všechny košile, které prodával pan Milan Hendrych, přinášely štěstí. Každý týden za výkladem a v Občanských listech zářila reklama... Při rvačce na Cikánc v Drahelicích byl cikánský handlír bodnut nožem do srdce, ale že Lajoš Růžicka měl na sobě košili od Milana Hendrycha, Palackého ulice, tak se mu nic nestalo. Každý týden jsem otevíral Občanské listy a tam byl další zázrak... Pod zříceným lešením byl nalezen pomocný dělník Josef Bandru, ale že měl na sobě košili od Milana Hendrycha, Palackého ulice, tak se mu nic nestalo.

A tak každý týden další zázraky, přejet vlakem, při honu na koroptve zblízka střelen člověk, ale že na sobě měl košili od Milana Hendrycha, Palackého ulice, nic se nikdy nikomu nestalo. A tak i pan děkan asi měl při tom neštěstí, kdy vzal baronku z Cypřišů za koleno, měl na sobě košili od Milana Hendrycha, Palackého ulice, kam vjel se svým autem do výkladní skříně a nic

se mu nestalo. A dvakrát týdně, když bylo náboženství, měl jsem na sobě košili od Milana Hendrycha a ostatní kluci taky, protože celé městečko nenakupovalo jinde košile, než právě v Palackého ulici. Pan děkan chodil mezi lavicemi a jeho tichý hlas vykládal, kráčel tiše a díval se nazpátek... A Ježíš vsedna na lodičku plavil se do země Kafarnaum... a Zavázal rýpal nožem do lavice veliké srdce, a ostatní žáci naslouchali tichému hlasu, který se plavil s Ježíšem do země Kafarnaum, a najednou Zavázal hlavou udeřil do desky lavice, nosem udeřil o dřevo a tekla mu krev a zakřičel, všichni žáci se polekali, ale pan děkan dál kráčel tiše, Zavázal si utíral nos a Ježíš pravil učedníkům, čeho se lekáte, malověrní? A tichý hlas pana děkana se nesl třídou, já jsem si hrál s broky ze stahovací lampy, pan děkan se díval oknem a najednou mi drapnul ruku, a vzal plnou hrst těch broků a kráčel dál, nikdo nic nepozoroval, a pan děkan se plavil dál jezerem Genezaretským do země Kafarnaum. A když bylo největší ticho a hlas děkanův se vznášel nad vodami, najednou mne zabolala strašlivě dohola ostříhaná hlava, takové krupobití se sneslo shůry, zakřičel jsem a držel jsem si hlavu docela pozobanou hrstí broků, kterou shůry kdosi mrštíl prudce na moji hlavu... křičel jsem, všichni se polekaně otočili, ale pan děkan už kráčel dál, jeho dlaň byla prázdna, na zemi se válely broky, a hlas pana děkana se plavil s učedníky jezerem Genezaretským do země Kafarnaum. A tak při hodině náboženství, pokaždé nejmén čtyřikrát se ozval křik některého z žáků, shora přiletěl hrozný pohlavěk, který srazil hrajícího si žáka na lavici, pokaždé ale pan děkan chodil dál, ale nikomu z žáků se nic nestalo, protože měl na sobě košili od firmy Milan Hendrych, Palackého ulice 156. Pan děkan vůbec býval často tak zasněný.

V létě se odstěhoval z fary do hradební věže, do kaplanky, která byla v téže věži až docela v posledním patře. Muselo se tam po schodech, a když se otevřely dveře do kaplanky, tak tam byl veliký pokoj, trámy docela zčernalé a docela malá tři okna svítila ve dne tak jasně, až přecházely v tom přítmi oči. Tady pan děkan býval na letním bytě, tady měl postel, stůl a židle, pod okny lavice. Tady jednou za rok pozval žáky náboženství, aby mu vydrhli schody, umyli podlahu.

A pokaždé nás nechal samotné, protože věděl, že všichni víme ze školy, kdybychom dělali něco, co se nemá, že by shůry přiletěla ohromná facka, takový úder shora, který by každého srazil na podlahu nebo ze schodů, ale nikomu by se nic nestalo, protože každý žák měl na sobě košili od firmy Milan Hendrych, Palackého ulice číslo 156. A tak jsme se tahali s kbelíky vody, a vkleče drhli podlahu, dívali jsme se okny, protože odtud byl tak krásný pohled na řeku, pohled na vršek térované střechy fary a červený chrám svatého

Jiljí. A staré a vysoké stromy rostly až k samotným oknům kaplanky. Viděli jsme vršky, které se pořád zmítaly v prúvanu, který táhl od řeky. Ale nejhezčí pohled byl z prostředního okna, přes vrcholky stromů i na tekoucí řeku. A dole podle přístavu se táhly stezky na ostrov, a těsně pod hradbami a pod věží byla děkanská veliká zahrada oddělená potokem, a v křoví byly lavičky. A já jsem dobře věděl a kluci taky, že pan děkan sedí v hotelu Na Knížecí a pije vermut, ale pořád ta jeho neviditelná ohromná ruka se vznášela a hrozila, takže jsme umývali raději schody a podlahu a mluvili šeptem. A když jsme byli docela přesvědčení, že pan děkan sedí na Knížecí a pije vermut a dívali se okny dolů na střechy městečka, druhým oknem na řeku, třetím oknem dolů do děkanské zahrady a lavičky v křoví u plotu, tak najednou se zjevil uprostřed nás pan děkan, tlustý a silácký, stál uprostřed nás, přitáhl křeslo k oknu, posadil se a díval se oknem na řeku, vrcholky stromů se kymácely ve slunci, a pan děkan

pravil... Tak chlapci, můžete už jít, kbelíky postavte u fary. To řekl, a už na nás zapomenul, díval se na tekoucí řeku, na stromy tam na druhé straně vody, díval se a byl krásný. Seběhli jsme po schodech o tři patra níž, a na dvoře fary jsme se krčili, protože pořád jsme každý měli dojem, že najednou někdo z nás začne křičet a držet si hlavu a někomu poteče z nosu krev mocnou ranou nějaké veliké tlapy, která přiletí a srazí nás shora na zem. Když přišlo pozdní jaro, když bylo léto, když se setmělo a byla sobota, přešel jsem osvětlený most, pak zahrnul k mlýnu a podle staré

Rybárny jsem kráčel kolem plotu farní zahrady. Lidé se procházeli po přístavní hrázi v přítmi letní noci, seděli na lavičkách v křoví. A já jsem stál a díval jsem se vzhůru na tři okna kaplanky, viděl jsem skrz zdi, jak tam sedí pan děkan, sedí a dívá se na zrcadlíci se měsíc v řece, pije vermut a je tichý a něžný, i když měl tak obrovskou sílu, že unesl svoje dvě kuchařinky ve svázaném ubruse v zubech. Viděl jsem jej, jak tam sedí docela sám, jen hovoří se svatým Pavlem a přitom se dívá, od odpoledne do stmívání, jak zapadá slunce a jak vychází měsíc. A já jsem stál dole u plotu farní zahrady, protože jsem věděl, že přišel pan Čopryš, strojvedoucí, poznal jsem jej, jak se mu leskla pleš.

A jako každou sobotu, když bylo večer tak pěkně, odnesl si lavičku až do křovísek plotu, pak se posadil, kolena od sebe, vytáhl maličkou harmoniku, foukací pikolu, ne větší, než je dětská kudla, a začal hrát s takovým citem, s takovou naléhavostí, že se lidé zastavovali a naslouchali, jako by v křoví zpíval červencový slavík. Přístav zrcadlil měsíc, řeka se vlnila jako stříbrná roleta na obchodu pana Milana Hendrycha a pan

Čopryš hrál na foukací harmoniku a já jsem viděl, jak pan děkan sedí nahoře u otevřeného okna, přes vrcholky stromů naslouchá, viděl jsem, jak v okně se zasvítila bílá zástěrka jeho kuchařinky, jak se vykláněla z kaplanky, aby líp

naslouchala v křoví ukryté harmoničce, ze které se linula smutná píseň foukaná a vdechovaná maličkou pikolou, ne větší než dětská kudla. A když pan Čopryš přestal hrát, bylo slyšet, jak tam na lavičce v křoví u plotu farní zahrady oddychuje, aby, když nabral sílu, zahrál Humoresku. To bylo jeho, ta Humoreska, hraná na foukací harmoniku s takovým citem a tak, že se lidé přestali pohybovat, aby ani křupot písku cestičky podle přístavu nenarušil tu píseň. Když pan Čopryš, strojevedoucí, skončil Humoresku, bylo ticho. Veliké ticho, byla slyšet každá vlnka řeky, rákosí. A z křoví vyšel docela zpocený pan Čopryš, ve světle měsíce byl jeho obličej potažený rtutí, měl křivé nohy a bříska, takový nos, jak mají malinké děti v kočárku, oddychoval, nabíral do plic vzduch, protože na tu malinkou pikolu hrál celým svým mohutným tělem.

A já jsem se díval vzhůru, tam v okně kaplanky stála bílá zástěrka kuchařinky a pan děkan seděl v křesle a díval se na plynoucí měsíční řeku. Jednou, když jsem byl ještě ministrantem, jsem šel s panem děkanem zaopatřovat do vsi umírající selku, nesl jsem za bílého dne rozsvícenou lucernu, když jsme přišli za ves do polí, sekáči žnuli žito, pan děkan jim řekl... Já bych si rád síknul. A sekáč utřel kosu a podal ji panu děkanovi, ostatní sekáči se usmívali, shovívavě, ale už jak pan děkan vzal kosu a rozkročil se, usmívali se každým mocným švihem kosy mň a mň.

Pan děkan kosil a žito lehalo každým zabráním kosy přesně a zrovna tak, jako by patřil pan děkan k sekáčům. Když dokončil řadu, otočil se a podíval se na svoji práci, utřel si čelo, vrátil kosu a pěšinkou mezi poli jsem nesl dál rozsvícenou lucernu a pan děkan dál nesl v patě svatou hostii, aby ji ve vsi podal umírající selce... Viděl jsem taky pana děkana, když se svázela žita, jak si sundal listrový kabát, tam v polích za pivovarem, vzal vidle a nakládal dva snopy najednou,

nikdo mu nestačil odbírat snopy. Nejraději nakládal žita na polích Šafaříkových slečen, tam hospodáře dělala nejstarší dcera, která vypadala jako přestrojený chlap, chodila v holínkách a kouřila a dovedla vodit koně jako opravdový kočí. A její sestra jí pomáhala, ta zase byla tak hezounká, jako kuchařinka z fary, ale uměla všechny práce na poli a v maštali. Tak pan děkan jim naložil všechna žita, všechno obilí. Pak docela zpocený, s kabátem pod paží se vracel podle řeky nazpátek do městečka. Jen jednou, když odebíral a rovnal snopy až do nejvyšších pater fůry, protože nikdo neuměl tak snopy křížemkrážem rovnat jako pan děkan, spadl s fůry, ale jako zázrakem se mu nic nestalo, protože měl na sobě košili od firmy Milan Hendrych, Palackého ulice 156.

Dnes jsem se odpoledne vracel ze školy. Rád jsem si vyskočil na zábradlí kamenného mostu a jako provazolezec pan Třiska jsem přeběhl most až na druhou stranu, na Zálabí, seskočil a kráčel dál. Dnes jsem se vracel domů zadem, přes železniční most. A když jsem vyběhl na pešunk, uviděl jsem na začátku mostu železná zábradlí, které stoupalo vzhůru, až ke konstrukci mostu. A vystoupil jsem na železniční most, přede mnou na druhou stranu se táhla železná lávka posetá nýty, kdyby jel vlak, tak bych si mohl sáhnout na komín, pode mnou křížemkrážem byly propojeny traverzy, které zahýbaly daleko za mostem k pivovaru, který zářil běžovými zdmi za pivovarskou štěpnicí.

A rozběhl jsem se, maličko jsem rozpráhl ruce, uprostřed železničního mostu jsem se zastavil a díval se dolů. Za mostním pilířem se řeka ččila a tvořila víry.

Posadil jsem se, houpal jsem nohama, jako bych si máchal kotníky v řece, díval jsem se po proudu do dálky, až tam, kde za lukama a vrbičkama se tyčily vysoké topoly a ještě dál, na Komárenský ostrov, rozhlížel jsem se od trati do polí, tam za pešunkem stál povoz, koně s nakloněnými šíjemi vytahovali z hromady jetel růžák, viděl jsem, jak muž v bílé košili seče jetel, jak druhou kosou seče ženská, viděl jsem, jak druhá žena v šátku shrabuje posečený jetel na hromádky, do kupek. A zavřel jsem oči a slunce hrálo příjemně, nikdo nešel, na lodičce seděl rybář obrácený zády... A pak zaduněl most, celý most se otřásl, držel jsem se pevně železných trámů, a blížila se lokomotiva a celý most se prohýbal, hrozil, že se zlomí, ale lokomotiva pustila páru, docela jsem byl zahalený v mokré páře dýmní a vůni kouře, ale lokomotiva s tendrem už zase vyjela na druhé straně lehce prohnutého mostu, a pak poslední vagón se rychle vzdaloval a odnášel s sebou narazy kol a na konci vlaku sebou mrskala lucerna a destička s červenými výsečemi v bílém poli, že vlak se vzdaluje celý... Když mne zahálily páry a kouř lokomotivy a když se most tak trásl, div mne ze sebe neshodil, a slunce v kouři se zatmělo, neměl jsem strach, protože i kdybych spadl do řeky, nic by se mi nemohlo stát, protože jsem měl na sobě košili od Milana Hendrycha,

Palackého ulice číslo 156. A vztyčil jsem se, a běžel jsem po vrchní fošně železničního mostu, tam na druhé straně řeky nakládali jetel růžák, a když jsem přeběhl most a díval jsem se dolů, viděl jsem, že ten muž v bílé košili není nikdo jiný než pan děkan.

Stál po kolena v jeteli a odebíral na fůře růžák, vedle něj stála ponořená do jetele až po pás hezká slečna ze statku Šafaříkovic, její sestra v holínkách mocnými pohyby vzhůru házela ten jetel, pak vzala opratě a popojela o kupku dál a zase nabírala vidlemi ty červené paličky jetele a házela je vzhůru na fůru, kde odebíral pan děkan a rovnal na rozích jetel a měl ještě při tom čas, že házěl hrsti jetele slečně do vlasů, a ona se smála, plné vlasy jetele, a když se přebrouzdala k panu děkanovi, vzala plnou hrst a vpletla do vlasů pana děkana ty červené květy. Tak pan děkan stál po pás v jeteli, fůra už byla tak plná, že na ně selka dole neviděla, musela si stoupnout na špičky, aby dotáhla jetel vidlema až nahoru, kde se jen objevily ruce pana děkana, které odebraly růžák. A selka vzala opratě a došla k poslední kupě a vůz drkotal, a já jsem se díval shora, shůry mostu, jak pan děkan najednou padnul na slečnu v tom jeteli, tak ležel na slečně zasypané květy jetele růžáku a najednou pan děkan sklonil svoji hlavu plnou červených květů a políbil, tak dlouho líbal slečnu, která obě dlaně zavřela nad jeho týlem, a tak vůz drkotal, koně zabírali, kůže se jim vrásnila na mohutných kýtách, ale pan děkan ležel na slečně a líbal ji, ona měla roztažené nohy a otevřené oči se dívaly do nebe. Selka zastavila koně, nabrala z kupky na vidle náruč čerstvého jetele, ale nikdo neodebíral ten jetel, pan děkan ležel v jeteli na slečně ze statku, oba zasypaní ve vlasech a na obličejích jetelovými červenými květy, se dlouze líbali, snad oba omdleli. Ale já jsem věděl, že panu děkanovi se nemůže nic stát, protože tu bílou košili si koupil od firmy Milan Hendrych, Palackého ulice 156.

NÁVRAT ZTRACENÉHO STRÝCE

Za několik měsíců, co strýc Pepin udělal velkou vzpouru a přestal k nám chodit na obědy a večeře a vůbec neodpovídal na pozdravení, zhubl tak, že i ta námořní čepice mu byla velká. Když foukal vítr, obrátila se kšiltem dozadu, šaty na strýci visely a v neděli, když si vzal kaučukový límec s motýlkem na gumičku, byl ten límec u krku zrovna tak veliký jako klopy kabátu a motýlek schliple visel u první knoflíkové dírky.

A když fičel na rohu sladovny průvan, kalhoty na strýci pleskaly jako prapor, protože nohy strýci pohubly jak žerd'. Nikoho v hostinci nenapadlo, že by strýc Pepin mohl mít hlad, a tak dostával jako pozornost černou kávu, vermut a štamprlata kořalky. Proto strýc

Pepin, než se vydal na každodenní túru za krásnými slečnami, loudal se podél sladovny k chlívkům, prohlížel si vrata kůlen, pak předstíral, že jej zajímají slepice, a když nikdo nešel, strýc jedl slepicím vařeně brambory, když nebyly, tak snědl všechny slupky od brambor a posypával si je šrotem. A tak se stalo, že dnes dopoledne přiběhli bednáři, že strýc Pepin od rána nebyl k nalezení, a teď jej našli pod kavalcem, že asi umírá, nebo už umřel. A otec vzal ze skříňky zdobené červeným křížem lahvičku salmiaku a bledý kráčel do sladovny, doprovázen bednářskými, kteří byli vážní, taky bledí, tak nějak kráčeli vedle otce jako výčitka, kam až došlo nepřátelství mezi panem správcem a strýcem Pepinem, dělníkem na važhause, sladovníkem. A v chodbě sladovny se přidali i všichni sladáci, a tak do šalandy přišli všichni ti, kteří mohli nechat práce. Přišel i pan podstarší, protože věděl, že otec bude v trapné situaci. Když otec poklekl a díval se pod kavalce, kde ležel strýc, sladovníci vzali kavalce za železné pelesti a odnesli tu postel doprostředka šalandy.

Pak uzavřeli kruh kolem otce, který se nakláněl nad ležícím Pepinem. Pod hlavou strýce ležely staré gumové holínky, ze kterých vyběhly myši. A strýc Pepin měl tvářičky načervenalé emailovými barvami, pod očima měl emailovými barvami udělané modré kruhy. Tak ležel jako manekýn, jako zbědovaná panenka, panák, se kterým si hrajou malé děti. A kolem strýce byly naházené hadry, špinavé košile, dvě stará myši hnízda z rozcupovaného papíru a strýc Pepin byl oblečený v mokré šaty bez knoflíků, byl přepásaný provazem, z bot mu tekla voda, košili měl bez límce a byla tak špinavá, že těžko bylo uhodnout, jakou měla barvu,

když byla čistá. A dělníci se vážně a plni zlosti dívali na ten rozdíl, otec měl krásné šedivé šaty a kravatu ve tvaru kapustového lupenu a kaučukový bílý límec s rožkami, a před ním ležel jeho bratr, jako by byl vyloven z řeky, ve které ležel celý měsíc, docela ohryzaný od raků a ryb. A všichni dělníci vychutnávali ten rozdíl, pan podstarší se usmíval, protože zas po dlouhé době viděl správce pivovaru v trapné situaci. A otec otevřel lahvičku se čpavkem, přiložil ji strýci pod nos.

Ale strýc dýchal ústy. Tak tatínek mu zacpal dlaní ústa. A když si strýc několikrát nadechnul salmiaku, zasténal a posadil se, pak kýchal a kuckal. A z očí mu tekly slzy, a byl to hrozný pohled na emailovými barvami pomalovanou tvář strýce Pepina. Otec vstal, a odvalil z kavalce podhlavník, docela promaštěný od strýcovy hlavy, jako pomalovaný dehtem. A myška vyskočila z košile a pod tou košilí, když ji otec zvedl, byly nitě a jehly, několik ponožek a onucí, zelený hřeben.

To jseš rakouskej voják? volal tatínek, co je tohle?

A třásl košilí strýci před očima.

To mi dala slečna Glancová na důkaz lásky za to, že jsem ji slíbil procházku večerním ostrovem, kde jsme se měli líbat na voči.

A tatínek bral pomačkané kravaty v hlavách kavalce pod podhlavníkem.

A co je tohle, a tohle! styď se, děláš mi jen hanbu!

A strýc poklekl a pak se zvedl a vytrhnul ty vzácné dary a dával je nazpátek do kavalce, do noh, pod koňskou houni.

To jsó dary předních krasavic za to, že je vezmu, abych jim ukázal, kde bydlí císař.

A co je tohle? zděsil se otec a třásl dámskou podprsenkou strýci před očima.

To mi darovala slečna od Havrdů jako nejkrásnější důkaz své lásky, vykřikl strýc a vytrhl otcí tu podprsenku a dal si ji pod kabát.

Ale čím víc chtěl otec strýce Pepina před ostatními pivovarskými dělníky zostudit, aby jej zahanbil, tak tím víc se všichni dívali přísněji na otce, tím víc se tvářili vyčítavěji, aby nakonec jeden po druhém si odplivli a odcházeli za svou práci. Zůstal jen pan podstarší, rozkročený, s rukama v boku a s velkým zlým smíchem pravil. On si pan Josef pořád myslí, že když jeho bratr je správcem pivovaru, tak že si může všechno dovolit. Od rána už nedělá a taky jak by mohl pracovat, když přišel z městečka v půl páté ráno...

Tak jak to mám napsat, neomluvenou šichtu, nebo mu den strhnout z dovolené?

Tak stál a rozevíral poznámkovou knížku, jásal a smál se, protože věděl, že tatínek proti němu nemá obranu, že všechny trumfy má on, podstarší pivovaru, společenstva s ručením omezeným.

Den z dovolené, řekl tatínek a posadil se na kavalce a zavřel oči, měl ty nejkrásnější šaty, protože za hodinu zasedá správní rada pivovaru a on tam přednese zprávu o tom, jak zvýšit odběr piva. A já jsem stál pořád prsty na popruzích kabely s učením, tak jak jsem přiběhl ze školy, tak jsem tady stál a díval jsem se na skupinu dělníků a na otce skloněného nad strýcem Pepinem a styděl jsem se ne za otce, ne za Pepina, ani ne za pana podstaršího, ale vůbec jsem se styděl, nad tím, jak bezbranný je strýc, jak nevinný je tatínek, jak oba jsou ještě menší děti, než jsem byl já. Nejmenší dítě v celém městečku ale opravdu byl strýc Pepin, protože byl opuštěný. Když navečer kráčel strýc Pepin v námořní čepici za krásnými slečnami, celé ulice se vykláněly a vymotávaly ze záclon, každý občan si přál, aby strýci mohl podat ruku, promluvit s ním několik vět, ale v podstatě byl strýc Pepin opuštěnější než stará a pomatená Lašmanka, ta, která spala zachumlaná do hadrů pod mostem a v zimě u kostela a s hrníčkem v prstech, stařena, na kterou kluci pokřikovali a běhali

za ní, babo, kde máš milióny? A ona se dávala s kluky do hovoru o svých panstvích, o tom, že je hraběnka, ale nemůže

najít ty svoje velkostatky... Tak jsem stál a najednou mi otec byl milý. Tím, že byl slabý, tak byl silák, že byl pro nás tak shovívavý a vše promíjející, jevil se mi jako přestrojený, jako by byl přestrojený za správce pivovaru. Každý jiný tatínek by se za ty ostudy strýce

Pepina zřekl, každý jiný otec za to, že jsem si nechal vytetovat mořskou pannu na prsa, pannu s nahatým poprsím, každý jiný by mne poslal do polepšovny, ale můj tatínek mi to prominul a věřil, že se jednou polepším, že mi to naskočí, že jsem jako ten Orion, že přece jednoho dne se dopátrá tajemství, proč je ten motor vadný, a chybu odstraní a tak zvítězí. A z ničeho nic jsem cítil, jak se mi zatmělo v očích, přiskočil jsem a políbil jsem otci hřbet ruky a v slzách jsem breptal, že všechno bude lepší, že teprve teď mi došlo, kdo to je můj otec, můj tatínek, který teď seděl na kavalci, odzátkoval znovu lahvičku salmiaku a vdechoval vůni čpavku, aby se z toho všeho vzpamatoval. Tak, Jožko, řekl mírně, jak si to představuješ? Chceš jet nazpátek, zase domů na Moravu?

A strýc Pepin se tak polekal, že poklekl, sepnul ruce, vyděsil se, že by se měl vrátit tam, odkud před deseti lety k nám přijel na čtrnáctidenní návštěvu.

Všechno, jenom to ne!

Tak dobrá, tak jak si to představuješ?

Začnu nové život!

A co ty emailový tvářičky?

To mi namálovaly krasavice, jak jsme hráli v Avionu tu krásnou scénu z tureckých lázní! usmál se strýc pyšně.

A co ta rána na čele!

To zase v Tunelu jak Olánek chtěl, abych dělal krále

Faruka a jeho slavné vjezd do Prahy a jak jsem byl na voslu, tak mu dal Olánek čichnót pepře a on vyhodil a shodil mě na piliár! Bratře, že máš z toho radost!

Volal strýc a rovnal kavelec, pak s mým tatínkem odnesli tu železnou postel nazpátek do kouta.

Tak, řekl otec ve dveřích, dneska máš volno, večer přijdi na jídlo, a zase koupím zápisníček, a povedu ti účetnictví. Má dáti, dal. Ale! Naposledy. A pak už jedinež, nazpátek na Moravu, dom!

Navečer přišel strýc Pepin, oholený, pokorně nesl námořní čepici v papírovém pytlíku. Sedl si v kuchyni a přemýšlel, jak by si udobřil matku, která předstírala, že něco hledá hned ve spižárně, hned na půdě: Když se vrátila do kuchyně, když viděla, že strýc jí chce něco říct, poklekla a celá se vsoukala do kredence mezi hrnce. Pak se nakláněla nad plotnou, rachotila hrnky a rendlíky.

Švagrová, zeptal se strýc nesměle, máte cigaretu?

Nemám, řekla matka.

Tak tady máte jednu fajnovou, dámesku. Zaradoval se strýc a hledal po kapsách, a když našel, podal mamince modrou cigaretku se zlatou ořízkou. A matka přinesla hluboký talíř s křenovou omáčkou a knedlíky a postavila před strýce.

Zavřel oči a oddychoval, ale ubránil se. Matka stála u kamen, dívala se na strýce a pak šla ke stolu a vzala talíř a odnášela jej i s knedlíky.

Když o to nestojíte... pravila. A dodala. O to čínský jídlo!

Cože, vomáčka křenová s knedlíkem? To nejradši arcibiskup Prečan! Ten snědl dvacet knedlíků a kbelík vomáčky a ještě si přibral. Jen kdyby byla křenová vomáčka!

Vy byste vo ni stál?

A jak!

Tak jezte, dokud je to teplý, řekla matka a přinesla talíř s křenovou omáčkou a jeden talíř s knedlíky navíc. A pak se posadila proti strýci, založila si dlaní bradu a dívala se, jak strýc jedl, jeden knedlík za druhým klouzal do jeho hladových útrob. A když si přitáhl druhý talíř se suchými knedlíky, matka vstala a přinesla kastról a sběračkou zalila knedlíky omáčkou s křenem. A strýc jedl, matka se usmívala, a když viděla, že strýc má po křenové omáčce ještě větší hlad, přistavila na plotnu vepřové pečené ocásky se zelím. Strýc zavoněl a řekl.

Nebožtík císař Franta neradši jedl vepřový se zelím a k ternu pivo!

A vy to taky rád? udivila se matka.

A jak! pravil strýc Pepin a usmál se, emailové tváře se mu leskly červenými a modrými barvami, usmál se a rozhlížel se, jeden kus nábytku pohladil očima, a když opsal kruh, vrátil se za sebe ke kredenci, kde seděl kocour Celestýn a předl.

I ty medvědišku, ty seš tady? řekl a pohladil kocoura, který se mu vduncul do dlaně. Sakra, ten má hlavu!

My jsme doma měli takové kocoury dva taky. Jeden se jmenoval Gabrys a druhé se jmenoval Konduš. Každé téden dotahli zajíce.

Řekl strýc a díval se, jak matka kladla na talíř knedlíky a dva prasečí ocasy a dvě sběračky zelí. Řekl.

Švagrová, vy jste toho času největší krasavice v městečku. Ten samý systém jako krasavice v Sedmihradsku, kde bévaly ty nejkrásnější kurvy nejen celé Cislajtanie, ale i

Translajtanie.

A matka nesla talíř s jídlem a řekla.

Pěkně vám děkuju.

Nemáte zač, řekl strýc a zase nejdřív jedl knedlíky se zelím a zase matka seděla naproti němu, dívala se s ohromným zájmem, protože strýc Pepin jedl jakoby za ni. A přišel otec a posadil se vedle Pepina, otevřel čistý notýsek, otevřel šuplík ve stole a vytáhl lahvičku s inkoustem a pero, a psal na čistou stránku. Má dáti,

Dal.

Tak, a začneme ten nový život, dostaneš deset korun denně na útratu, a jednou týdně na organizaci a pět korun na prádlo. Souhlasíš s tím?

Hm, vrčel strýc Pepin a oběma rukama držel veliký prasečí ocas, a sál z něj šťávu a zubama rval se s kůží a šlachami,

kteře tak držely pevně kostečky. Vší silou odtahoval od zubů pevně zakousnutých do ocasu, vši silou, až kůže povolila a strýc mocnou ranou še udeřil do týlu, ale pokračoval v hřyzání prasečího ocasu dál.

Tatínek psal do zápisníku na stranu Má dáti sto třicet korun, týdenní výdělek strýce, pak na stranu Dal psal pět korun za oběd a večeři.

A hlavně řekl otec, až půjdeš do hospody, tak si raději dej peníze do boty pod branzol, ať ti to holky nevytáhnou - A uť se šetřit, rozumíš?

Hem, vrčel strýc a šilhal na druhý ocas, držel jej v prstech pevně jak kukuřičný klas, šilhal na něj a ukusoval maso a byl mastný a emailové tvářičky se mu leskly až k uším. Teď se strýc zase zakousl do ocasu a tahal se s ním, rval se s prasečím ocasem jako rakouský voják, napínaly se mu svaly na hubeném krku, šlachy jak provázky vyvstaly, jak strýc táhl rukama prasečí ocas, do kterého byly zakousnuty pevně jeho zuby. A šlachy povolily a strýc Pepin podruhé se udeřil hlavou do kredence.

A tady mi to podepíšeš, řekl tatínek a přistrčil zápisníček a podal pero.

A strýc Pepin vzal pero, když odložil nakousnutý prasečí ocas na talíř, vzal pero, a když podepisoval mastným rukama, kocour Celestýn skočil, vzal prasečí ocas a vběhl s ním pod postel. A strýc Pepin, když to viděl, rovnou jak brankář, robinzonádou vletěl pod postel a maminka stála v udivení a otec vyskočil, protože pod postelí řval strýc Pepin a vrčel Celestýn, a pak byl zápas, a strýc hlavou a Celda hřbetem praskali do prkýnek držících drátěnou žiněnku a zase křik

strýce a tahání a zase nárazy hlavou a hřbetem do prkýnek... A pak chvíli ticho, strýc Pepin, jako by sestupoval z ležícího žebříku, se vysoukal nazpátek, docela celý umazaný od prachu, ale třímal prasečí ocas, třásl jím a volal.

Rakouské voják musí být vždycky vítěz!

A sedl si ke kredenci a zakousl se do prasečího ocasu, sál šťávu s prachem, šilhal na maso a zpod postele se teď vyplížil kocour Celestýn a vběhl do pokoje, kde jsem psal domácí úkol z pilnosti a kousl mne lehce do nártu zkřížených nohou pod stolečkem, na kterém ležela písanka.

A z kuchyně se ozvala třetí rána, jak prasečí ocas povolil ve šlachách a strýc Pepin udeřil se hlavou do kredence.

ŠKODOVKA

ČTYŘISTATŘÍČKA

Od té doby, co správa pivovaru koupila škodovku, otec byl záměrný. Už jezdil tím autem po vesnických hospodách čtvrt roku a škodovka čtyřistatřítka se pokaždé vrátila, nikdy nefixlovalo zapalování, nikdy se neporouchal karburátor, motor se nikdy nepřehříval, ale naopak, čím jezdil víc a delší štreky, tím přesněji ten motor pracoval. Otec se těšil, až přijde listopad, až rozblácené silnice a polní cesty ztíží chod motoru. Ale opak byl pravdou, škodovka čtyřistatřítka jezdila v marastu čím dál líp, tak jako ten pivovarský vůl

Bubi, který, když sedláci nemohli vytáhnout naloženou fůru s obilím a koně na blátivém poli zjančeli tak, že už nepomohl ani bič, tak si přišli do pivovaru vypůjčit

Bubiho, který, když ho zapřáhli za voj, tak si tak pěkně poklekl, natáhl si na sebe postraňky a chomout, podíval se na ustrašené koně a pak zalehl do postrojů, celou vahou svých dvanácti metrů se opřel, zabíral a vstával a tak vytáhl vůz naložený i s pšenicí i s koňmi na silnici. A byl celý zpocený, docela bílý, kočí jej utřeli slámou a Bubi se podíval na koně, kteří se dívali do země, a pomalu se vracel k pivovaru. Zrovna takovou sílu měla i škodovka čtyřistatřítka. I když ji otec hnál přes pole a luka, projela vším. A otec sedával doma a měl před sebou otevřenou knížku, kde byla nakreslená škodovka, zakreslen motor, jeho součástky, studoval tu knížku, ale byl z ní čím dál smutnější, protože neměl důvod rozmontovat motor. A tatínek tak rád v sobotu montoval! A tak se rozhodl, že tuhle sobotu rozmontuje celý motor, aby se dopátral, proč tak dobře jezdí. A strýc Pepin opět k nám chodil na obědy a večeře, tak nemohl odmítnout. V dlouhé garáži, až na konci, tam stál motocykl značky Orion, otec hodil přes něj velkou plachtu, aby Orion neviděl, jak vepředu stojí škodovka čtyřistatřítka, tatínek ten motocykl neprodal, říkal, že kdyby se s tatínkem něco stalo, tak ten motocykl značky Orion ať mu dáme na hrob jako pomník. V sobotu odpoledne dal otec před otevřená vrata garáže pytle, strýc si na ně lehl na záda a otec zacouval škodovkou na strýce. Auto bylo celé zablácené, zaschlý hnůj a šáma z cukrovaru smíšená s ornici tvořily zaschlé krápníky a souvislou vrstvu, která se už nedala ostříkat. Tak tatínek zacouval za strýcem, a každý si vzal kladívko a zrovna tak, jako když Pepin vyklepával kotel, tak ťukali bratři a oklepávali to zaschlé bláto.

Jožko, pravil otec, dávej pozor na moje ruce. Až se podíváme do motoru, tak se něco nauč. Já bych tak rád někomu odkázal všechny ty moje vědomosti. Nechtěl by ses stát šoférem?

Nechtěl, řekl strýc, von člověk toho nemá moc vědět.

Nějaké Jeníček Sachrů se v neděli dopoledne v haubických kasárnách vyptával rotnístra, jak se uvolní dělo, a on mu všechno vyložil tak dokonale, že odpoledne

Jeníček Sachrů odjistil to dělo, který na svahu vyjelo branó a hnalo to spádem po silnici, lidi tak tak uskakovali za stromy a nakonec se zabořilo to dělo do libosadu...

Vykládal strýc, a když si vzpomněl, že krasavice na něj čekají v městečku, kladívkem třískal do zaschlého bláta a ten ztvrdlý marast odstříkoval a prskal do očí.

Jožko, sakra, ty prase huňatý, co to děláš?

Prskal otec a měl plné oči ostrého bláta a neviděl.

A chvíli musel počkat, až mu slzy vyplaví prach.

Jožko, řekl otec, není lepší takhle montovat a dopátrat se tichého tajemství, proč ten motor tak pěkně běží? Není to lepší, než se bavit se slečnami v barech?

Tak tady tyhle dráty vedou k brzdám, vidíš? A tohle je brzdový buben.

Když tě to baví, řekl strýc a kladívkem oklepával zaschlé bláto, a prach a písek padal a vířil nad škodovkou tak, že otec

neviděl před sebe a musel nahmatat kardan. Ocelovým kartáčem čistil šasí a neviděl na práci, řídil se pouze hmatem, tolik zaschlého bláta strýc oklepal, domnívaje se, že když bude dřív hotov, dřív se objeví na Žofině, u krásných slečen v Avionu.

A rozhovořil se.

To se, bratře, nedá srovnat, tady to bláto a ty krasavice.

Taková Vlastička u Havrdů, to je evropská renesance. Staré

Švec, co drží bank při gotýsku, dává mi držet tisíce. A když nevyjde hauptrefa, tak mi dává gotýskový štigro. A

Vlastička včera na mne zaútočila, abych se s ní bavil, abych se jí dvořil, řekla mi, věnuj se mi trochu, ty bejku!

Volal strýc a klepal kladivem, už taky neviděl, a bláto padalo bratrům na obličej, otec kýchal a dvakrát udeřil čelem o šasí. Nakonec se vysoukal, obrátil na loktech, aby se nadýchal vzduchu. A když lokty a kolena se vydrápával zpod auta celý, prsama tlačil před sebou velikou hromadu bláta.

A strýc, docela zavalený opadaným blátem, klepal dál do podvozku škodovky a dál chválil Vlastičku, krasavici od Havrdů.

Fuj, fuj, prskal otec, že vám to starej Havrda trpí?

Polez ven! volal tatínek pod auto.

Nejde to, nende to! křičel strýc.

Tak lež, nehejbej se!

A otec vlezl do škodovky, nastartoval a pak popojel tak, až do garáže, vedle ponku, pod žárovku. Když vystoupil, vrátil se před garáž, tam ležel strýc Pepin na zádech, celý zasypaný blátem a pískem, kolem sebe tak vysokou vrstvu, jako by si na frontě udělal lopatkou zákop. Jožko, vstaň, řekl tatínek a vzal kladívko a majzlík. Pak zvedl kapotu a dodal.

A teď mě sleduj, teď rozebereme motor, protože tahle mašina má nějakou děsnou chybu, že tak krásně pořád jde. A strýc Pepin, polepený zaschlým blátem, celý obličej postříkaný pískem a skořepinkami blátiska, celý polepený jakoby listkovým těstem, díval se, jak jeho bratr jednu součástku za druhou nejdřív povoluje ve šroubech a matkách a pak ji klade na ponk, díval se a vůbec nechápal, oč běží, nic mu na světě nebylo lhostejnější než to, o čem jeho bratr tak nadšeně a zasněženě hovořil. Ale strýc Pepin věděl, že kdyby utekl, tak jak se mu chtělo, že by jeho bratr byl smutný, možná, že by strýc musel přestat chodit na obědy a večere. A tak se díval, naslouchal, sem tam pravil.

Vážně? Je to tak? Není možné! Kdo by to řekl? Teho bych se nenadál!

A otec se dostával do útrob součástek a vyjmenovával, jak se co jmenuje, a když viděl, že jeho bratr má takový zájem, optal se.

Než sundáme hlavu motoru a podíváme se do útrob mašiny, ta Vlastička, čím byla dřív?

Kadeřnicó! Vlášenkářko v divadle někde v Praze a vykládala nám, jak dostala nejvyšší vyznamenání.

Jedno byli na zájezdě někde v Lounech a hrál se ten kus ze španělského života, no nádhera. Cid se jmenoval ten kus. A když herci už byli ustrojeni v těch kostýmech, jako tři mušketýři, tak hledali skříňku s ličidly a vousky, ale tu právě nechali doma. A copak Španělé bez knírků?

Jožko, teď drž pořádně, sundáme hlavu od motoru, tak. A vidíš? volal otec a opatrně položili na ponk hlavu od motoru a pak svítili do útrob, lesklých válců a pístů, mokrých a lesklých od oleje.

Jožko, teď zaležeme nazpátek a provedeme to nejnebezpečnější, odmontujeme vanu.

Rozhodl otec a poklekl a zasunul pod šasí klíče a kladívko s majzlíkem. A sám první se zasoukal pod motor, volej mu kapal do tváře, ale otec už nevnímal nic než cestu za tajemstvím, proč motor škodovky čtyřistatřicítky tak beznadějně krásně chodí. Strýc Pepin zalezl za ním, obrátil se na záda, nohou si přisunul žárovku s košíčkem a svítil vzhůru. Tak leželi na zádech, otec povoloval matky, které držely vanu motoru.

A jak to bylo, Jožko, s tou Vlastičkou, jako vlášenkářkou?

Tak to tady se Vlastička vyznamenala, řval strýc Pepin nadšeně a hádek voleje mu spadl na čelo. Vlastička poručila druhé kadeřnici, a potom si nastříhaly vlasy, tak je stříhaly, až jim to vyšlo na všechny fósy pro španělský šlechtice. A potom je nalepily na flastry, vystříhaly ty flastry s vlasama a lepily je hercům pod nos a hrálo se jako nikdy, všichni herci si libovali, že se jim hraje líp. Fuj, fuj, prskal otec, teď uvolníme vanu, ale sakra, vždyť ti herci mohli dostat nějakou lepru nebo choleru! Ale, Jožko, teď si pustím tu vanu na prsa, a stáhni sem tu láhev od vokurek, kterou jsem připravil, odlejdeme tam volej!

Já vím, řekl Pepin a posunoval flašku od okurek, já vím, volej z tý hrušky.

Ale drek z hrušky, zakřičel otec, hruška je v diferenciálu, tady volej z tý vany, tady je ta pumpa, která žene volej zase nahoru, víš?

Vím, řekl Pepin, do rozdělovače, že?

Do kělu, rozdělovač je nahoře! Vykřikl otec a olej mu hrknul na prsa.

Vlastička, pokračoval strýc Pepin a svítil otcí na prsa, Vlastička dostala vyznamenání, protože sám Cid, ten, co hrál hlavní úlohu, jí gratuloval, protože už myslel, že ztratil čuch.

Cože? zařval otec a poslední šroub se uvolnil a vana se mu položila na prsa.

Čuch. Že ztratil čuch, myslel Cid, že už mu přestala vonět ženská vůně, víš?

Fuj, fuj, prskal otec, ale Jožko, honem vylez po čtyřech a přines dvě cihly, nebo dva trámky nebo špalky, je to hrozně těžký, dusím se, Jožko, slyšíš? A vypravuj mi něco jiného! Sakra, co mi je do toho, že někdo ztratil čuch? Strýc Pepin zavěsil žárovku za košíček, zahákl ji za drát od brzd a vyvalil se zpod auta, otec vzpíral vanu, v očích důlcích měl vrchovatě oleje, a nemohl si jej otřít, protože oběma rukama vzpíral vanu motoru, strýc Pepin pobíhal kůlnou, bral polínka, poklekal, otec se naklonil, z očních důlků mu stekl olej, když vymrkal oko, zakřičel.

Jožko, pro šmilování, něco většího, dva špalky!

A Pepin pobíhal sem a tam, ale nikdy nenašel to, co by otec potřeboval. Utěšoval tatínka. Zkus, bratře, zpívat! Tak to dělal Caruso, největší zpěvák na světě, tak jako já, když zpívám, když trénuju, tak mi sladčáci dávají na prsa knihy, vrstvy knih, a já zpívám vysoký cé, bratře, zkus zpívat, zkus vysoký cé, Járínek Pospíšilů, když trénuje, tak žádný knihy!

Sedá si mu na prsa krasavice! Obkročmo! Proto je Járínek Pospíšilů největší tenor na sever od Alp.

Jožko, prase huňatý, honem špalky, vana mi sedla na bradu a za krk mi teče volej!

Cože teče? poklekl strýc Pepin a naslouchal pod auto.

Volej!

A kam?

Do metry, do vočí. Pro smilování, dva špalky!

A strýc se zvedl a zoufale běhal před kůlnou, pak až k bednárně, ale dva špalky nenašel. A tak tatínek se vzepjal, obrovskou silou zvedl vanu, odšplíchla mu celý lívanec oleje do vlasů, ale vanu přesunul mimo sebe a položil ji, upustil na olejem prosáklou zem. A když se vysoukal do půl těla, strýc Pepin přinášel dva špalky.

Otec vytáhl zpod auta vanu, vzal ji do náruče a odnesl ji mezi dvě bedny, ale potom pro jistotu opatrně ji uložil do jedné z beden, otíral si oběma rukama tvář a mrskal olej po zdi. Pak si obličej otřel pucvolí, nalil do dlaní z kanystru benzín, a když si umyl ruce, usmál se.

Jožko, a teď uvidíš něco, že tě přejde dech. A ukázal pod škodovku a sám první se zasoukal pod ni, strýc Pepin za ním. Pak se otočili na záda a teď otec svítil žárovkou, shora na čepích visely ojnice a klikové hřídele, válce, všechno krásně lesklé, tmavé, všechny součástky se leskly jako krásné krápníky v podzemní vápencové sluji. Otec zvedl ruce, ohmatával jednu součástku za druhou, laskal se se všemi matkami a šrouby, které nahmatl. Pak pravil zklamán.

Kdepak, všechno je v pořádku, všechno je v pořádku, je s montováním konec, Jožko, je konec těch krásných zlatých časů, kdy jsme montovali každou sobotu.

Kde jsou ty časy, kdy na Orionu pořád něco fixovalo, něco haprovalo, něco tam tůukalo, něco se tam zahřívalo, Jožko, co budu dělat? Při mojí smůle tenhle stroj, tahle mašina vydrží čtyři roky bez sebemenší nehody.

S Orionem jsem dobře pochodil, ale málo pojezdil. Se škodovkou je to obráceně. Jaká hrůza! Budu jen jezdit:

Jak říkám, Jožko, je konec zlatých časů!

Na co myslíš, proč se tak pitomě usmíváš?

A strýc Pepin se zjasnil, radoval se, že už nikdy nebude s tatínkem montovat, že už navždycky každý večer a hlavně v sobotu, bude zpívat a tančit a bavit se až do rána s krásnými slečnami. Ale aby bratra neurazil, pravil. Ale vzpomněl jsem si, jak u Havrdů strojvedoucí pan

Navrátil vypracoval pro Akademii takové spisek...

Snad ne o pohlavní zdravotě? lekal se otec.

Nené! spisek o tom, jak pět let pozoroval, jako strojvedoucí, že v Praze na nákladovém nádraží vrabci sednó do nákladního vlaku a vezó se přes hranice až do

Vídně, tam se flákají po městě, zaletějí se podívat i nad

Schönbrunn, tam jak bydlil císař, sednó si na chrám svatého Štěpána, a sletějó se podívat na Riesenrad a na vinice do Grinzinku, a když toho mají dost, té zábavy, tak zase doletíjó na nádraží, a ten houf brabců z Vršovíc nasedne do vagónu, nejradši do prázdného kastláku, a zase sedíjó ve vagóně, a přes hranice, a bez pasu se dostanó vlakem nazpátek do nákladového nádraží na

Žižkov...

Hovořil strýc Pepin a otec, až po loket umazaný olejem, ohmatával poslední součástky motoru, shora každou chvíli ukápla slza těžkého oleje... A čím dál tím přesněji jistil, že za chvíli začne dávat motor dohromady, a až utáhne poslední matku a zavře kapotu, tak je konec s montováním, protože montovat jen proto, aby zjistil, že stroj pracuje bezvadně, to není žádná zábava, to nemá smysl, to nedává člověku potěšení dopátrat se, proč něco nejde, škodovka čtyřstatřicítka nemá ve svých útrobách tajemství, jako měl Orion.

A ke kůlně přišly bílé kalhoty, hořčicové lázeňské boty. Pak host poklekl na noviny a objevila se buclatá tvář řezníka pana Majera.

Pane správče, já bych vás o něco poprosil, víte, já jsem s vámi montoval třikrát Orion, tak něco za něco, mám počkat? Otec řekl.

Posadte se.

A v soumraku se řezník pan Majer rozhlídl, a než se kdo nadál, posadil se do vany od motoru, pohodlně se posadil jako do křesla, přehodil si nohu přes koleno pevné nohy, točil v prstech hůlkou. A tatínek se vysoukal, stál jsem v jednom koutku kůlny a obracel jsem oči vzhůru, ale pan Majer se vrtěl v té olejnaté vaně, veliká skvrna vzlínala na zadnici bílých kalhot, ale pan Majer otáčel hůlkou v prstech a voněl rumem a usmíval se. Psal jsem domácí úkol z pilnosti, když k nám přišel, a chtěl mluvit s tatínkem, odvedl jsem řezníka pana Majera ke garáži a teď jsem byl vlastně rád, že si sedl do toho olejového křesla. Neměl jsem pana Majera rád, nejen že zabíjel telátka, ale hlavně proto, že někdy vzal nůž a zápasil s vepřem tak dlouho, až ho probodl, bylo mu málo, zabít vepře palicí a pak nožem, pan Majer chtěl, aby s ním vepř ještě zápasil, a když ho bodnul, pan Majer naslouchal, zdali vepř upřímně chroptí. A potom, na jatkách, když vybíhala prasátka z vagónu, pak Majer měl takovou svoji vylepšenou metodu, že stál, každému prasátku vbodl nůž do krku a prasátka pak pobíhala kolem dokola, až vykřvácela.

Neměl jsem proto pana Majera rád a byl jsem tolik rád, že teď seděl ve vaně od motoru a tatínek s rukama až po loket umazanýma nevěděl, jak to má panu Majerovi říci, že by tu vanu potřeboval dát nazpátek. Ale pan Majer hovořil.

Pane správče, teď jedu na kolonádu, na večerní slavnost do lázní Sadecká, prosím vás, ta moje žena pije, ohrožuje

obchod...

No a co já mám s tím... breptal otec.

Podívejte se, vy jste člověk tichej a moudřej, prosím vás, navštivte ji, domluvte ji...

Řekl a zvedl v soumraku bělmo očí na otce, zpod auta bylo slyšet, jak strýc Pepin chrápe, žárovka házela zpod auta světlo na boty otce a na nohavice pana

Majera. Pan Majer se zdvihl, podával otcí ruku, vůně rumu byla silnější než vůně oleje.

Tak, pane správče, když jí domluvíte, tak budu uznalej. Jste tak trochu na vině i vy! Když jsem s vámi montoval poprvé, tak jste řekl na hodinku nebo na dvě hodinky. A přišel jsem domů až v neděli dopoledne, vyjevenej, nevyspalej, a žena, jako manželka, plakala a myslela, i když jste jí napsal vysvětlení, myslela, že jsem byl za ženskéjma, a dala se na pití. Prosím vás, domluvte ji. Děkuju...

A vzdalovala se vůně rumových pralinek, jako by si řezník sedl do celé krabice s rumovými pralinkami nebo škatule višní v čokoládě. Pan Majer odcházel, temná skvrna na zadnici splývala už s večerem a jen se vzdalovaly bílé nohavice, od kolen bílé lázeňské kalhoty. Otec poklekl a nejdřív volal.

Jožko! Jožko!

Pak obešel auto a volal strýcovo jméno z druhé strany.

Ale strýc Pepin tím hlasitěji chrápal. Otec vzal za strýcovy boty trčící zpod auta, chytil strýce za kotníky a vytáhl jej, umazal olejem celého strýce, ale strýc chrápal, tak nějak vypadal, jako by jej právě přejela ta škodovka čtyřistatřicítka, jako by jej před sebou valila, několikrát obrátila a pak teprve přejela zadním kolem.

Tak byl strýc Pepin umazaný na rukách a ve tvářích, protože s tatínkem se dopátrali tichého tajemství, proč motor škodovky běží tak tiše, tak pořádkem bez závad...

Otec mi chtěl něco říct, ale já jsem řekl.

Musím si dopsat domácí úkol z pilnosti.

KRÁSNÁ ŘEZNICE

Nikdo nikdy neviděl v našem městečku, aby strýc Pepin a správce pivovaru si vyšli spolu. Nesl jsem kuffík s fulguračním zářením, protože matka řekla, že to tak bude lepší, protože paní řeznice paní Majerová měla krásné vlasy, ty samé vlasy, které si maminka dala už dávno ostříhat. A tak jsme kráčeli podvečerem uličkami, lidé se vykláněli z oken a dívali se na chodce, byli vyklonění a za nimi byly záclony a občané, když viděli dva bratry, tak zaváhali. Jako přátelům strýce Pepina se jim chtělo pozdravit strýce a vyptat se jej na hlouposti, ale když viděli tatínka, tak zase se polekali, že to je lest pana správce pivovaru, že najednou se jich zeptá, co dělají v sobotu dopoledne, a než se vzpamatují, tak jim tatínek řekne, tak přijďte mi na hodinku, nejvýše na dvě hodiny přidržet kontramatky. A jak jsme šli večerním soumrakem, tak lidé volili zlatou střední cestu, stáhli se z okna, vymotali se ze záclon a čekali, až jsme přešli. Tak jsme došli až ke schůdkům řeznického krámu pana Majera. Na háčích ve světle stahovací lampy, cloněné novinami, visely vepřové kořínky, a hovězí flaksy, několik věnců vuřtů a na řeznickém špalku se leskly nože. Paní Majerová v bílém šátku seděla na židli a tupě se dívala na svoje nohy, napila se z hrníčku a v zamyšlení rozbálila hašlerku, odhodila bonbón a do úst si dala papírek obalu hašlerky. Stáli jsme na schodech a dívali jsme se na řeznici, která teď vzala pohlednici, zvedla zástěru a začala pečlivě čistit ten pohled, pak v zadumání vzala brejle a chtěla si místo brejlí nasadit na oči pohlednici a přechíst něco z brejlí. Tak chvíli pracovala zmateně rukama, aby nakonec odložila brejle i pohlednici. A otec dal znamení a tak jsme vešli, strýcova námořní čepice potěšila řeznici, a když se podívala na tatínka, hned věděla, proč otec přišel.

Oho, mistře, řekla, zatancujeme si?

Zatancujeme, odpověděl otec, ale paní Majerová, stáhneme roletu a raději zamkneme.

A řeznice se zvedla, upila z hrníčku, na kterém byl modrý nápis Pozdrav z Hlinska, pak rozsvítila v kuchyni a přinesla gramofon a těžce s ním dopadla na řeznický špalek, masačky vzletěly a docela pobouřeně litaly v rojích a bzučely jak pomatené, pak zase usedaly na krvavý špalek a sály sedlou krev a drobečky masa. Potom přinesla tři židle a vzala hák na stahování rolety, a když vycházela, nespočetala si schody a z posledního schodu přešlápla a její bílý šátek zmizel, ale brzy se řeznice objevila v zasklených dveřích a potom ve výkladní skřini z druhé strany, dlouho navlékala hák do očka rolety. A otec přivoněl k hrníčku s nápisem Pozdrav z Hlinska a zatvářil se kysele. Ale paní Majerová s rachotem stáhla roletu, zahřměl ten vlnitý plech jako hrom. A už vystupovala po schodech, a pak za sebou zamkla dveře a stáhla roletu. A když kráčela podle háků, na kterých viselo maso a vuřty, ramenem rozkývala flaksy a vepřové pajšly a z každého kusu vzletěly roje kovových much, z přitní litaly do světle stahovací lampy, celý krám duněl bzukotem a mouchy, jako by se rozzlobily, vydávaly zvuky hněvivého pobouření, rozčilení, narážely do tváře řeznice, narážely do vykachlíkované zdi. Jen s námahou se zase vracely na maso.

To tady držíte, paní mistrová, kanonické hodinky? řekl strýc.

Co mám dělat, když mi muž chodí za ženskými. Řekla řeznice a posadila se těžce na židli, její bílý šátek zazářil ve světle žárovky jak turban. Seděla a dívala se tupě na svoje nohy.

Tak aby bylo jasno, řekl tatínek, váš pan manžel tři večery a celou noc ze sobot na neděli se mnou montoval.

To říkáte vy, ale já vím svoje, pokrčila rameny paní

a opřela se o špalek, zvedla víko gramofonu, natáhla péro a pak nasadila jehlu a krámem se ozvala velebná hudba a kostelní sbor zpíval... Anděl lásky svatě plá, v modrém moři zlatých hvězd... A paní Majerová se posadila, opřela se loktem o špalek a dala hlavu do dlaní, ale turban se jí svezl a sám jsem se polekal, až na zem se vysypaly zlaté dlouhé vlasy, kadeře rudých vlasů, které ve světle lampy sršely a vydávaly světlo.

Tak tupě seděla a já jsem začínal chápat, proč matka mne poslala s sebou, protože jsem viděl, jak otec rozšířil oči, díval se jen na ty vlasy, které mu uřkly.

Je ta muzika nějaká pomalá, řekl strýc Pepin a řeznice se zvedla, vytáhla ty svoje vlasy vzhůru jako pochodeň, ty vlasy se jí rozpustily, od žárovky se řinuly na židli, řeznice prstem odhrnula si ty proudy vlasů z čela, naklonila se nad gramofonem, a když nahnatá páčku rychlosti, přidala a sbor teď zpíval tak rychle, jako ve filmu běhají rychle ženské. A paní Majerová se posadila na židli a zase ty vlasy svítily a byl jich plný krám, dokonce ty vlasy daly úplně zapomenout na zápach vepřových kořínků, dokonce i zlaté a modré mouchy se ztišily. Nejvíce ale byl docela polekán otec.

Strýc Pepin seděl, jeho bílá námořnická čepice se podobala mléčnému lustru, seděl a štrikoval si prstíky.

Tak paní Majerová, řekl chvějivým hlasem otec, ani jsem jeho hlas nepoznával, tak nějak se mu třásl. Podívejte se, posílá mne pan děkan, abych vám domluvil, že byste neměla pít.

On? pravila a potřásla smutně hlavou, ten? Vždyť sám pije deset čtvrtek vermutu.

Ale od půl noci ani hlt a ráno slouží mši a nikoho svým pitím neohrožuje. Bible je proti obžerství!

Řeznice zvedla oči a já jsem viděl, že se bystře dívá otci do očí, viděl jsem, že najednou není opilý, že to, co řekl tatínek, to ji vzkřísilo.

Obžerství, to ano. Ale co je to obžerství! Tady! otočila se a ukázala mocným gestem na flaksy a na kořínky a vuřty.

Pouze piju, a v bibli není nikde nic o zákazu pití! Naklonila se paní Majerová a vlasy se jí položily na špalek a mouchy se pobouřily a prudce vzlétly, lítaly tak rychle, že tvořily modré čáry, lítaly řeznici kolem hlavy ve tvarech siločar. Otec se polekal, vstal, zvedl ty rusé vlasy, aby se neumazaly od krve, a držel je a chvěly se mu ty proudy vlasů, mocné a husté jako dva koňské ohony. Já mám lyceum, řekla paní Majerová a dívala se tatínkovi do očí a tatínek se díval do jejích očí a já jsem viděl, jak mezi těma jejich očima přeskakuje sršení, otec držel její vlasy a ona se dívala na otcovu tvář, gramofonová deska dohrála a jehla syčela, jak se vrývala do černé hmoty. A já jsem se najednou polekal, teď jsem začal mít strach, protože matka mi kladla na srdce, abych dal na tatínka pozor.

A vzal jsem černý kufřík a otevřel, tatínek pořád držel řeznické rudé vlasy, řeznice se bystře dívala tatínkovi do očí. A položil jsem otevřený kufřík na špalek, ve světle zazářily červeným sametem potažené stěny kufříku a tam ležely neónové přístroje, fulgurační zařízení, které když se zastrčí do zástrčky ve zdi, začne vydávat ty svoje fulgurační proudy. Tatínku, nezačnete s léčením? řekl jsem.

A strýc Pepin se naklonil a díval se do červeného sametu a tam byly do klipsen zastrčené neónové trubice všech tvarů a jeden ten skleněný dutý přístroj byl s válečkem, a druhý měl na konci ocelové štětičky a třetí se dvojil, na zastrčení do nosu, a třetí byl neónový hřeben, dutý a tak veliký jako hřeblo na koně, a čtvrtý měl na konci dlouhý válec, ve kterém byla stočena ocelová spirála... A strýc se usmíval na ty léčivé trubice a vzal ten dlouhý přístroj a řekl. Sakra, Francine, toto mi musíš půjčit, já si to vezmu k Havrdům.

A tatínek procitl, spustil vlasy na zem, vytrhl strýci neónovou trubici a zvolal.

Máš ho vidět! To jsem přinesl pro vás, paní Majerová, pravil a hlas se mu třásl. Pak vytáhl z kufříku dlouhou šňůru, zasunul do zástrčky ve zdi, vzal bakelitový držák, nasunul na něj neónový dutý hřeben, otočil knoflíkem a zvedl hřeben a ten modře sršel a otec jej zvedl vysoko do přítí stropu a modré světlo padalo dolů na ryšavé vlasy řeznice a ty vlasy sršely taky.

A otec pravil.

Já nechci, abyste přestala pít, já chci, abyste našla míru pití, abyste nepila ze žalu, ale jen tak, někdy pro radost. A na to právě jsou fulgurační proudy a jejich zařízení... A řeznice zvedla oči a dívala se vzhůru a já jsem teď najisto věděl, že matka měla pravdu, když se lekala, když tatínek se rozhodl léčit paní Majerovou fulguračními proudy. Bylo by to hezké, kdybysme zhasli. Mistře, támhle je vypínač! A strýc nahnatá v přítí knoflík a zhasl žárovku a já jsem musel sám uznat, že něco tak krásného jsem doma neviděl. I strýc

Pepin nastavoval hřebety rukou a prohlížel si ty modré ruce, jako by nebyly jeho.

Sakra, tohle mi musíš půjčit, já to vezmu inteligentním krasavicím do Avionu! zvolal.

Máš ho vidět! řekl tatínek a já jsem viděl, že už začíná vstupovat na tenký led, že začíná být ztracený, hřeben se mu v prstech třásl, ne rozčilením, ale něčím docela jiným, bylo to to samé, jako já jsem se chvěl, když mě ta holka ze čtvrté měšťanky vedla přes půdu chlapecké a dívčí školy, když stála přede mnou a dívala se ne na mne, ale do mne, a já jsem slyšel, jak mi bije srdce, zrovna tak tatínkovi v rytmu srdce pulsoval ten neónový hřeben. Teď se otec posadil na židli, kterou přistavil těsně za židli, na které seděla řeznice, vlasy jí splývaly až na zem, tatínek seděl za ní a jiskřičky neónů přeletovaly do vlasů, a tatínek nasadil hřeben a protahoval až k zemi to neónové hřeblo, vlasy jím protékaly jako proudy řeky jezem a česnem u mlejna a otec zvedl ruku a nasadil hřeben znovu na temeni a zase až dolů, vzduch v krámě voněl ozónem, jako by každým tím česáním udeřil blesk a hrom.

A tatínek ve světle neónu vždycky přivoněl k vlasům, jen tak, jakoby náhodou, díval jsem se už ani ne na hřeben, ale na otce a potom na paní Majerovou, která měla zavřené oči a tvářila se blažená a spokojená a hlavně si nepřála jistě nic jiného, než nechat si svoje vlasy a léčit se z opilství nikým ale jiným než svým otcem.

Začnete nový život? optal se otec a přiložil svoje rty na vlasy, pod kterými bylo ouško řeznice. Přikývla.

Tak kde máte ty kořalinky? Ty posilující likéry? šeptal tatínek.

Mistře, řekla řeznice, rozsviňte v kuchyni, hned za futrem je vypínač!

A strýc zvedl dlaně a tápal, ohmatával zdi a jeho čepice ve fialovém přítí mu svítila na cestu do kuchyně, kde konečně nahnatá vypínač a světlo zazářilo a já jsem viděl, jak řeznice ukázala prstem a zašeptala jako ve snách. Tam v almárce!

A zavřela zase oči.

Strýc otevíral všechny almáry, až nakonec otevřel nad umývadlem skříňku a přinesl hranatou láhev se světlým likérem, a když jej postavil na řeznický špalek, řekl s obdivem.

Sakra, to je sagavir, to pijí jen poručníci od dragounů a ty největší krasavice!

Prosím, napijte se, poslužte si, zašeptala řeznice a založila si dlaně pod paže a tatínek hrozil neónovým hřebenem, fialové čáry a klikyháky poletovaly sem a tam, jak hřímál.

Nikdy! A vy, už nepijte. Už nikdy!

A strýc Pepin si nalil do hrníčku s modrým Pozdravem z

Hlinska, upil a přikývl, podal mi, napil jsem se a shledal jsem, že ten likér je výborný. Strýc dolil hrníček a nabídl bratrovi.

Já jen abych věděl, řekl otec, abych věděl, proč vám to tak chutná. Řekl a upil, zamyslel se a napil se s chutí.

Pak držel hrníček s Pozdravem z Hlinska, srkal likér a s potěšením naslouchal řeznici, která jako by se zpovídala. Slibuju vám, pane správče, že když mi jednou týdně budete léčit to moje opilství, jeden večer když přijdete a budete vy mne léčit, tak všeho nechám, protože budu mít důvod se na něco těšit, v něco ušlechtilého doufat, budu mít důvod zase žít... Ale mistře!

Tam v almarce je ještě Nuncius, krásně zrádný likér, jak mnišská kutna!

A strýc Pepin vešel do kuchyně, zvedl ruku, a když ji vytáhl z almarčky na zdi, držel buclatou malou láhev, podobající se velikému razítku. Dal si ji k očím, a když přečetl, otočil nadšený obličej a třásl lahví a volal. No, tohle nejradši arcibiskup Khon!

Ale tatínek držel pořád modrý hrníček s Pozdravem z Hlinska, seděl za řeznicí a šeptal jí do vlasů.

Každý týden přijdu a budu česat ty vaše vlasy, poslední pozdrav starého Rakouska, já Anna Czillágová, narozená v Karlovicích... A napil se sagavíru a vnořil nos do krásných vlasů. Tak tam seděl, obličej zcela ponořený do rozpuštěných vlasů, neónový hřeben mu sršel v ruce na klíně a ozařoval zespoda vlasy a bradu otce ukrytou v proudech vlasů. Tatínek docela zapomněl, že tady sedím já a strýc Pepin, který pořád dolíval otci sagavír.

A na zemi ležel bílý šátek, pošlapaný turban, do kterého, když jsme přišli, řeznice měla zamotané ty svoje bujné vlasy, avšak když se rozsypaly krámem ty zlatorudé vlasy, od té chvíle tatínek byl čím dál bezbrannější, čím dál méně se mohl ubránit přivalu toho, co se třeptalo a vonělo a krásnělo před ním.

Teď paní Majerová otevřela oči, dívala se bystře, chvíli na mne, pak na strýce Pepina, který jí salutoval, pak se opatrně vztyčila, ale tatínek měl zavřené oči a usmíval se, řeznice vešla do kuchyně a její krok byl pevný, dokonce vykračovala si jako pravá paní, tak nějak to fulgurační záření ji postavilo na nohy a ona to věděla. Když natáhla ruku až dozadu almarčky, vytáhla pak červenou láhev s višňovým likérem, odzátkovala a přičichla, pak znalecky nasadila nosní díрку a vtáhla vůni a přikývla.

Tady ochutnejte griotku, Wantochovu slavnou griotku s vůní hořkých mandlí!

Hořkých mandlí... opakoval v polospánku otec.

A krásnou jasnou vůni zrajících višní a vůni kvetoucích floxů

... pravila řeznice a dívala se na otce, který vsedě dřímál, na poklopce mu ležel sršící neónový hřeben a vydával vůni blesku. A tatínek tiše opakoval docela s blaženou tváří.

Vůni kvetoucích floxů...

A paní Majerová přinesla sklínky, nalila temně rudý likér.

Zatřásl jsem otcovým loktem.

Tatínku. griotka!

A otec se polekal, roztáhl nohy, tak tak zachytil neónový hřeben. A před ním stála řeznice, držela sklínku a podávala ji otci.

Na moje vyléčení! Právila.

Vy nebudete s námi pít? optal se otec. Ani jedinou skleničku?

Už ani jedinou, pravila krásná řeznice, já jsem se napila silnějšího likéru, než je tenhle!

Otec se napil a pak zabreptal.

Tím považujeme záchranné práce za skončené.

A napil se, vytáhl jsem zástrčku ze zdi, svinul šňůru, a uložil neónový hřeben do kufříčku na prohlubeň v červeném sametu. Zavřel jsem černý kufřík. A podal jsem jej strýci Pepinovi, který jej vzal a salutoval paní

Majerové...

Druhého dne jsem nešel do školy, tatínek do kanceláře. Matka tanečním krokem jásala od mé postele k otci a vyměňovala obklady. Tatínek měl ručnick i přes oči a nechtěl vidět svět. Ač volnomyšlenkář, prosil

Boha, aby si jej vzal. Se mnou se netočila jen postel, ale i strop. Matce jsem musel vyprávět útržky z paměti, ve kterých jsem převypravoval všechno, nač jsem si pamatoval. Avšak od té chvíle, kdy strýc stál a salutoval paní

Majerové, od té chvíle jsem si nepamatoval docela nic. Ale to mamince stačilo, vyjela na bicyklu do městečka, a když se vrátila, přivezla dvě do hedvábného papíru zabalené láhve. A nikdy jsem neviděl matku tak veselou, tak plnou smíchu. Vypravovala mi, jak o půlnoci kdosi zaťukal na okno, a když otevřela, tam venku stál obecní strážník pan

Holoubek, za ním stála zvánzutá kára a na ní ležely dva kusy linolea. Když se ptala, kdo to linoleum objednal, tak pan Holoubek pravil, že před půlnocí mu v hostinci Na Cikánce handláři přivřeli do dveří hlavu a pak narazili klackem helmu tak, že mu zahřmělo v očích. A pak, když kráčel, aby mu někdo pomohl stáhnout helmu, tak potkal strýce Pepina, který mu nahlásil, že pod schůdky u řeznictví pana Majera leží dva opilci. Když tam přišel, poznal, že to je pan správce pivovaru a jeho synek, docela v bezvědomí.

Tak vypůjčil káru a přivezl je do pivovaru.

A maminka z toho měla tak velikou radost, že dala panu Holoubkovi dvacet korun a slíbila mu, aby si dneska přišel pro basu piva. A pan Holoubek z toho piva měl takovou radost, že mu splaskla hlava a podařilo se mu vyviklat s hlavy tu helmu a utřít si pot. To mi řekla maminka s velkým smíchem. A když tatínek začal dávit, tak matka odhrnula hedvábný papír a před oči otce nastavila láhev sagavíru, a tatínek, jak tu láhev uviděl, začal dávit a hekat, a maminka přinesla

skleničky a nalila světlý likér, a když podávala otcí sklenku, tak tatínek visel z postele a vyteklo mu z úst trochu zelené voděnky. Tak maminka si nalila sama.

A navečer přišel strýc Pepin a přinesl černý kufříček s fulguračním zařízením. Tatínek ten kufřík hned otevřel a uklidnil se, když viděl, že na červeném sametu jsou všechny ty krásné nástroje na léčení. Bral jeden přístroj za druhým a zvolal. Co jste s tím dělali, že to tak voní?

Matka stáhla hedvábný papír a zvedla krásnou láhev s griotkou, ale otec, jen uviděl tu griotku, tak tak že odsunul ten otevřený kufříček a začal znovu dávat a do kbelíku u postele vydával trochu zelené vodičky.

Maminka nalila strýci Pepinovi sklenku sagavíru a strýc připil na zdraví celé rodiny a pak řekl tatínkovi.

Co jsme s tím dělali? Celá hospoda na Žofině byla auf! Krasavice si lehly na piliár a já jsem jim dával do vlasů fulgurační proudy, protože podle spisku páně

Batisty, záruka blaha manželského je zdravé a urostlé tělo.

HUDEBNÍCI ZE ŠUMAVY

Začali vyhrávat hned u pivovaru. Všechny ženské pak vybíhaly, nechaly doma všechno tak, jak jim to odpadlo od ruky, a tam, kam šli šumaři, tam kráčely ženské, kterých bylo čím dál víc. Ti hudebníci ze Šumavy hráli tak nějak, jako by byli unavení, jako by ty polky a valčíky hráli muzikanti v hospodě nad ránem, jako by přišli z pomalejšího světa. Nic na nich nebylo, co by je dělalo zvláštní, naopak, byli v dlouhých, odřených kabátech, ty svrchníky byly odřené kolem knoflíkových dírek a na límci, nejvíc ale na prsou od toho, že když přestali hrát, tak si opřeli svoje nástroje o prsa. Na hlavách měli čepice, jaké nosí ledaři v zimě, takové,

které se dají stáhnout přes uši a podvázat pod bradou, aby jim je neodnesl vítr, nenafoukalo jim do uší. Jednou přišli do našeho městečka z druhého konce a skončili v pivovare, spali v maštali. Kočí jim dal deky a slámu a já jsem viděl, na co ty čepice vlastně taky jsou. Když ulehli a přivázali si ty svoje nástroje na prsa, jako matka dítě, tak nakonec si stáhli ty ušanky přes krk a uši, docela se zazdili, aby je nic nerušilo, a usnuli. Měli docela červené rty, docela tenká slupka kůžičky dělila je od prodření do krve, to jak celý den troubili a hráli na klarinet. A nikdy nepromluví, jako by byli němí. Ale to bylo tím, že byli pořád na cestách, celý den kráčeli jako pošťáci, v poledne se svalili někde na trávníku, stáhli si čepice přes uši, a s nástrojem na prsou a v prstech spali hodinku, ženské a děti si sedly kolem nich, dívaly se na hudebníky a nemohly se vynadívat, tak uměli něžně hrát, tak troubili jakoby přes řeku, že i ty ženské, které se pořád smály, tak zvážněly, zmlkly, tak nějak zkrásněly v tom posmutnění, které v nich vyvolali šumaři. A když tam v pivovarské maštali spali a já jsem odnášel basu prázdných lahví a hrnec sádla, viděl jsem, jak šumaři ze spánku sténali, nebyly to lidské hlasy, žádné útržky vět, ale ty písně, které hráli celý den a před tím snad celý život, tak se jim vracely a oni sténali útržky melodií. Proto asi byli smutní, proto nemluví, protože by jim to nikdo nevěřil, že jsou plní, nadosmrtní plní dechové hudby, je to v nich, tak jako nudle v bandasce nudlové polévky. Proto je nikdo neslyšel hovořit, mlčky brali peníze a jídlo, celý den to bral jenom jeden hudebník, mazané chleby dával do tlumoku, to nebyl ruksak, ani torna, ale obyčejný režný pytel, v rozcích dole podvazán provazy, které držely na rameni. A ten, co dostával od lidí peníze, drobné, tak je dával do kapsy kabátu, ta kapsa byla docela vytahaná, a na boku odřená do nití. Tak šumaři kráčeli z ulice do ulice, pomalým krokem, jako by byli na nohách spoutaní, kam se hnuli, tak ženské a děti šly za nimi, nikdo netleskal, protože to bylo asi jako na pohřbu, písničky i ty veselé, když je zahráli šumaři, tak byly smutné, hrozně pomalé, a když hudebníci ze Šumavy hráli, tak všechny ženské se dívaly jinam, vůbec už nešlo o písničku, ale o to, co tu písničku vyvolalo, nějaké krásné a smutné obrazy, které se od ženských vzdálily a už se nikdy nevrátí.

Když skončili, bylo chvíli ticho, některá ženská si cípem zástěry utřela slzu a zasmála se, když se na sebe podívaly ty dvě slzící ženské, najednou se vrhly jedna druhé do náručí a ukryly si tváře jedna druhé ve vlasech a na šíji, tak jako unavení pivovarští koňové si dávali jeden krk přes druhý, protože se měli rádi, protože si postěžovali nad svým smutným životem. A šumaři šli do další ulice, nejmiň lidí bylo na náměstích a v hlavních ulicích. Ale když šumaři přišli do uliček, tam, kde byli chudší lidé, tam skoro každý, kdo mohl chodit, tak vyšel a krácel za hudebníky, kteří teprve teď byli zklidnění, teprve teď viděli, že jsou tady lidé, kteří za muziku by dali život, že teprve teď zahrají lidem, kteří jsou z té samé krve, jako jsou oni. A hráli se zavřenýma očima, když přestali, tak jako by i ti hudebníci ze Šumavy se probouzeli, ta hudba byla v nich a tekla jimi jako podzemní říčka Punkva, kde jsme byli na školním výletě, chvíli si otevřenýma očima dali znamení, a zase se ponořili do sebe a přes jejich nástroje a špinavé prsty z ničeho nic se uličkami vznášely staré písně a tekly lidem do uší a z uší do duše. Byli to hudebníci ze Šumavy tak zaměstnaní tou hudbou, že nikdy neměli čas se oholit. Snad se holili, až se vrátili domů. Pokaždé byli zarostlí, strniska jim ale slušela, dokonce to snad měli na tvářích zrovna tak jako ty svoje kabáty a boty. Boty měli vždycky šněrovací, takové katolické boty, jako mají vesničtí faráři, boty, které se nedají koupit, ale jsou šity na míru.

A vždycky byly ty boty staré, plné varhánek a prachu, vždycky u nártu je museli mít šumaři povolené, jak jim otékaly nohy, jak tak pořád chodili světem. A já jsem s nimi chodil, ani ne pro tu jejich hudbu, já jsem dokonce ani se nedíval na ty hudebníky ze Šumavy, já jsem stál zády k nim a díval jsem se, co ti šumaři a jejich muzika dělá s lidmi, hlavně ženskými. Viděl jsem tu velikou moc, jakou má hudba na ženské. Kráčely, trnuly, že opustily ráno svůj byt, ale přivázané na velikém provaze kráčely dál, ten provaz byl neviditelný, ale já jsem jej viděl. Tak kráčely ty ženské jen tak v zástěrách, nejedly, jen se živily melodiemi. Když přišlo poledne, hudebníci už prošli Eliščinou třídou a Hradební a Malými a Velkými Valy a Jízdeckou, zahráli i na kostelním náměstí, ale teď kolem hradeb došli až na Kozí plácek, tam se posadili na palouček a rozvázali ten svůj pytel a pomalu jedli, ženy doběhly pro sklenice piva, hudebníci upíjeli, jen si tak štrnkali, a když dojedli, lehli si na záda, dívali se chvíli do mračen, tak si založili loket na čelo, zastínili si oči a ženské klečely vedle nich a odháněly mouchy, a když děti breptaly, tak se na ně dívaly a kladly prst na rty. Tak tam odpočívali hudebníci ze Šumavy, na břiše se jim třpytila horna a křídlovka a baskřídlovka, ty nástroje vypadaly zrovna tak jako šumaři, docela byly otlučené a bylo na nich hned vidět, že jsou už dlouho na světě a že každý den se na ně hraje, tak

jako rumařské kobyly, docela odřené a zedřené, tak vypadaly ty mosazné křídlovky a horna. A hudebník, který si držel klarinet v jedné ruce zrovna tak jako svatý Alois stonek s bílým květem lilie, ležel docela k zemi zatížený velkou kapsou plnou mincí a rezným pytlíkem. Tak odpočívali, katolické boty rozhozené, čtyři sochy hudebníků pohozené na Kozím plácku, z povytažených kalhot vyčnívaly bílé podvlíkačky, docela zaprášené, a u kotníků zavázané na kdysi bílé tkalouny. I když bylo horko, tak vždycky hudebníci měli ty kdysi bílé podvlíkačky, a i když byly žně, tak šumaři pořád nosili ten dlouhý kabát a ušaté čepice, zpod kterých se leskl pot. A já jsem spočítal, že hudebníci ze Šumavy mají za den více peněz, než lidé nahází do kasiček v kostele za týden, mohli si dát oběd na Knížecí, mohli si koupit čtvrt kila šunky, ale oni vždycky byli skromní a šetrní, asi dobře věděli proč, protože když začal padat sníh, první sníh padal a oni hráli, ušanky stažené, klopku na čele, na rukách rukavice s ušitými posledními články prstů, aby mohli hrát, ale pak se vrátili domů, aby se vzpamatovali z toho tažení, aby si odpočinuli nikoliv od chození, ale od hudby... Když se probudili na Kozím plácku, polekali se. Pořád leželi na zádech a nad nimi se nakláněly ženské obličeje, dokola kolem nich věnec z lidských tváří, které se usmívaly, podávaly hudebníkům ruku, aby je vytáhly, aby se šumaři posadili. Ale šumaři se lekli, že jsou mrtví, že z nebe jim podávají ruku blažený sbory a vytahují je do nebes. A pak hudebníkům došlo, že jsou to pouze jejich citelky.

Zvedli se, upravili a vydali se o uličku dál. A ženské běžely před nimi a dopředu v ulici zvěstovaly radostnou zprávu, že za chvíli přijdou hudebníci ze Šumavy, že všichni ti šumaři jsou krásní, že mají husté kudrnaté vlasy a že mají tak krásné oči jako řečtí bohové.

A když ženské běžely hudebníkům naproti, s očima plnými dychtivosti, a když viděly čtyři hudebníky, jak jsou zarostlí, jak jdou pomalu, jako by měli nohy spoutané v řetězech, jak mají rozedrané kabáty, tak ty, které ještě neviděly šumaře, dívaly se vyčítavě na nadšené ženské, které od rána chodily s hudebníky. Ale když se šumaři zastavili, očima si dali znamení, zavřeli víčka a pak začali hrát... Teče potůček bublavý... když hráli zase jakoby přes lesy, z veliké dálky, jen tak umazávali a postrkovali něžně melodii, která pořád jako by skomírala, když se vůbec skoro nesnažili hrát, nikdy do trub a klarinetu se neopřeli, aby závodili, kdo hlasitěji, spíše naopak, kdo umí zahrát tišeji, jen tak na křídlovku a baskřídlovku a hornu, jen tak do ouška, i ty ženské, zklamané zjevem šumařů, se teď usmívaly taky, jak ty ženské, které propadly šumavské hudbě od rána, a na tvářích se jim vykouzlil ten samý úsměv, ta samá radost, že jsou poctěny tím, že slyší tak něžnou, tak dojemnou hudbu. Když jednou přšelo, tak hudebníci nehráli.

Ženské se zděsily, když viděly, jak pečlivě hudebníci zabalují své nástroje do voskovaného plátna.

Pak vešli do hostince, kde seděli, a ač je hosté prosili, aby zahráli, hudebníci ze Šumavy nehráli, protože hráli jen na ulici, jen ve stoje a lidem. Tak seděli a mlčky pili pivo, a nějak se z nich vytratila starost, seděli a pili bezstarostně pivo, odpočívali, dívali se jen a byli rádi tomu, co vidí, nepřáli si nic, než takhle sedět a dívat se kolem sebe. Ale ženské stály v průjezdu hostince, docela byly namačkané tak, že když se některá otočila, tak vytlačila jednu ženskou na děšť. Lilo jak z konve, ale ženské měly vidění, že už se to roztrhává, dívaly se do nebe, odkud se lila voda. Ale ženské měly vidění, že už se roztrhla oblaka a poslední kapky padají, že za hostincem už je modré nebe, vždycky jedna vběhla docela zmáčená do lokálu a hlásila hudebníkům, že už přestává pršet. Ale muzikanti seděli a nepřáli si nic, než takhle sedět až do večera a jen se dívat na věci a lidi kolem sebe, nechť se jim ani chodit, ani hrát, ale sedět a dívat se tupě a blaženě kolem sebe. A ženské vyšly a hlásily ostatním, že hudebníci ze

Šumavy už ladí svoje nástroje a nemohou se dočkat, až za chvíli zase začnou hrát. A ženské se dívaly ven, některé vyšly před hospodu, dívaly se vzhůru, děšť lil tak, že hned byly mokré, že voda z nich trčela, stály ve střevících ve velikých kalužích až po kotníky, ale radostně se vrátily do průjezdu a ohlásily, že už prší z posledního.

Zamiloval jsem si matku, když na jaře přišli hudebníci ze

Šumavy. Jen tak v zástěře, když dokrmila prasata, vyběhla dopoledne z pivovaru a hudebníci ji uvedli do ještě krásnějšího světa, než je pivovar, a tak maminka zapomněla, že je poledne, a se sborem ženských prošla hlavními třídami, až uličkami došla na konec Habeše, až k plynárně a fotbalovému hřišti, kde se otočila a viděla, že slunce už zapadá. A nebyla sama, ze Zálabí se s ní vracely ženské, které se taky probudily až navečer a vzpomenu si, že je doma čeká muž a děti u večere, pokoušely se utíkat, ale nemilosrdné slunce zapadlo. Otec doma si sám prostřel, jindy pil kávu a chleba, ale dneska chtěl večeřet maso a omáčku, seděl u přiborů, držel lžičku a cinkal a díval se bledý ven oknem, něco jej hrozně zajímalo na pivovarském komíně, vstal, opřel se o desku a díval se dál na ten komín, který se rýsoval proti večernímu nebi, a rorejsi lítali sem a tam a hvízdali, tatínek cinkal lžící o okraj talíře. Když přišla matka, provinilá, a rychle zatápěla a ohřívala omáčku s masem, a když ohřála a nesla na stůl, otec vstal, odhodil lžici, nalil si vlažnou kávu a ukrojil krajíc chleba a zvolna jedl a díval se pořád na ten pivovarský komín. A já jsem se vracel od řeky, slunce zapadalo, po náplavce běžela paní Vošoustová, za ní rozkacený její muž, běžela a on ji chtěl chytit za vlasy, ale paní Vošoustová běžela rychleji, a pan Vošoust hrábnul vedle, ale oba běželi dál a pan

Vošoust volal... Já ti vosladím ty tvoje šumaře!

A když jsem přišel na konec Zálabí, slunce zapadlo, viděl jsem, jak po náplavce běží paní Závěská, za ní strojník pan Závěský, křičí, a ona běží dál, Závěský křičí, a ona běží dál, pan Závěský pořád hledá, aby mu vyšel krok, a mohl kopnout svoji paní do zadku, ale jeho paní, když jejímu muži vyšel krok, popoběhla rychleji, a tak běželi dál a pan Závěský pořád nemohl najít v běhu to místo, o které by si opřel jednu botku

a tou špičatou druhou nakopl svoji paní. Tak běželi a pan Závěský řval... Já ti vyženu z palice ty Šumaváky! A už se zasunul ten manželský pár do přitní, proběhl pod železničním mostem, snad v první vesnici paní Závěská zeslábně a jejímu manželovi vyjde krok...

SEXTÁNKA

Největší děti v našem městečku byli dospělí lidé, z těch dospělých ale byli občané, kteří hráli divadlo.

Skoro všichni k nám chodili do pivovaru, když byla zabijačka, když byl čas koroptví a zajíců a hlavně když byl čas hlavních zkoušek. Každé dva měsíce se radovala naše společnost z nové hry, kterou nejdřív několik večerů četli u nás

v pokojích, pili pivo a mazali si chleby sádlem a předčítali to, co se bude hrát. A pak si zajeli do Prahy, jak tu hru hrají v Praze. A pak nastal ten nejkrásnější čas zkoušek. Matka jen dala pít kozám a nakrmila prasata, tak dávno před zkouškou si oblékla kostým, modrý kostým a vzala pod paži svoji úlohu a někdy pěšky, někdy na bicyklu vyjela do městečka. Ale to už nebyla moje maminka, ale ta ženská, která bude hrát v příštím představení. Když se hrála Periferie, tak maminka hovořila tak po pražsku a tak sprostě, že i tatínek se šel podívat do úlohy, jestli to tam je. Když ale hrála paní z Námoří, tak se zase docela vzdálila tak, že s tatínkem mluvila docela podrážděně, a když hrála Noru, tak nejdřív na otce byla laskavá, skoro mu dělala služku, ale potom, když Nora změnila se i ve hře, tak maminka otci hrozila rozvodem, hrozila, že jej opustí, a tatínek se uklidnil, až si přečetl v divadelní knížce, že to její úloha v posledním jednání, že to tak maminka nemyslí. Ale přesto se otec lekal, protože matka to hrála daleko líp než v životě, tak upřímně to říkala, že jej opustí a začne sama nový život. Otec byl rád, když matka hrála Desdemonu. Poslední jednání prožíval tatínek zrovna tak jako Othello a litoval, že tu hlavní úlohu nemůže hrát on. Tak aspoň to poslední jednání zkoušel s matkou a teď jsem viděl, že otec se tak vžil do úlohy, že všechny ty žárlivé scény říkal tak upřímně a s takovým požitkem, že jednou strhnul matku k zemi a hulákal na ni, v jedné ruce četl z knížky a druhou držel maminku tak, až ji bolela ruka a volala na otce, aby ji nechal, a řekla mu, že je surovec.

Ale tatínek se bránil, že to je napsáno a že to dělá podle divadelní knížky, přál si, aby mohl s matkou přezkoušet ještě konec, ale matka se podívala na hodinky, že musí jet na zkoušku do divadla, protože otec hrozil, že matku uškrtí tak, jak to je na konci Othella.

A tak maminka každý večer před zkouškou chodila v modrém kostýmku náměstím, pod paži srolovanou úlohu, lidé ji zdravili, zastavovali se, tvořily se kolem maminky hloučky a matka se usmívala a vykládala o tom, co se bude hrát a kdo v té hře bude hrát. A já jsem stál pod podloubím, za mnou byl otevřený krám pana Rehra, který kupoval kočky ze zajíců a kozlat a křečků a vůbec, ten zápach byl tak hrozný, že sem přišel jen ten, kdo musel. Ale ten pronikavý zápach nešel z krámu pana Rehra, ale zezadu, tam k řece, tam za barákem na náměstí pod podloubím, tam se svázely všechny kosti z jatek, tam se tyčila velká hora kostí, přivázely se ještě s masem a flaksami, ale slunce a hlavně krysy ohlodaly všechno maso až na kost, že tam za tmy zářily ty tuny kostí jako hromady fosforeskujících ručiček na kostelních věžích... A tak jsem stál opřený o sloup pod podloubím, na druhé straně náměstí proud procházejících se mladých lidí chodil nahoru a dolů, děvčata zavěšená do čtyřstupů se smála, a chlapci taky ve čtyřstupech se smáli na ně, pokřikovali na sebe a tak jeden proud šel nahoru a druhý dolů, a když je mijely ty čtyřstupy, tak každý se nemohl dočkat, až uvidí tu svoji holku a slečnu, až ta uvidí toho svého kluka nebo mladíka, a tak se dospívající bavili až do úplného setmění. A u mariánského sloupu chodili sem a tam dospělí, ruce na zádech nebo v prstech hůlečku, každou chvíli se podívali na hodinky, jako by měli někam jet vlakem, a moje matka se procházela chvíli s dospělými, pak zase prošla korzem, jako by někoho hledala. A já jsem zdálky viděl, že maminka nikoho nehledá, že jenom dělá, že někoho hledá, aby ji lidé viděli s tou úlohou pod paží, dokonce se matka dívala tak nějak, že je posvěcená, že je docela jinačí, než jsou ti druzí, tím, že hraje divadlo, že bude hrát v novém kuse, takže všichni mají sdostatek času, aby maminku viděli, jak vypadá ve skutečnosti a jak bude vypadat potom, až bude hrát docela někoho jiného, než je.

A nejen matka, ale to už přišli ostatní herci, všechny jsem je znal, protože jsem jim mazal chleba se sádlem a podával láhve piva, taky přišli v pěkných šatech, každý měl pod paží srolovanou úlohu, když se stmívalo, tak náměstím chodilo sem a tam deset bílých srolovaných knížek, a všichni, kdo hráli v budoucím kuse, tak se vlídně zastavovali, usmívali, brali ty úlohy a třáslí jimi ve vzduchu, někteří si z těch úloh dělali takový papírový dalekohled a nasazovali si jej na oko. A tak si hrály ty velké děti, já jsem stál opřený o sloup, za mnou byl pořád osvětlený krám pana Rehra, ze kterého táhnula hrozná vůně, nikdo tímhle podloubím nešel a tak jsem se mohl nerušeně dívat a skoro se stydět, jak si společnost, která k nám chodí do pivovaru, hraje na herce, jak se tak nějak připravují na večer, kdy se začne doopravdy zkoušet. Když pak bylo týden před hlavním představením, když už se společnost naučila z paměti svoje úlohy, tak ten poslední týden herci chodili místo na náměstí rovnou do divadla. Tři hodiny před generálními zkouškami si oblékli kostýmy a ty šaty, ve kterých budou hrát, a aby se naučili chodit v kostýmech, tak náměstím do hotelu Na Knížecí prošel v dlouhé suknici Othello, pan lékárník, držel si stříbrnou suknici, aby se nesvalil, už byl načerněný, se širokým zlatým pásem, přecházel náměstím sem a tam, pak zase vešel do hotelu a poručil si sklenku na posilnění. Matka celý týden chodila i ke kozám v atlasových dlouhých šatech, jako Desdemonu, odpovídala lidem... Rodrigo, a z Benátek? a usmívala se a byla střídavě plná lásky a zase plná neštěstí podle toho, na kterou situaci té hry myslela. A v té dlouhé róbě přijela do městečka, schválně nejela rovnou do divadla, ale seskočila a opřela kolo o trafikku a zase si držela róbu, aby se o ni nesvalila, neklopýtla, prošla večerním korzem, divila se, že nemůže najít Othella, pana lékárníka, který stál v hotelu Na Knížecí, držel štamprli a podával zprávu o tom, že

Othello je vlastně ušlechtilý barbar, a toho hraje právě on. A pan řídící učitel zase krácel a rapíř jako benátský šlechtic, otáčel se a odpovídal na pozdravy a jeho kord trčel a pan řídící učitel se učil celý týden chodit s rapířem a ve vysokých střevících a zdravít po benátsku kloboukem, na kterém leželo pštrosí peří. Kromě toho žárlivého Othella tatínek měl nejraději divadelní hru, která se jmenovala

Stín. Matka si poslední týden vypůjčila kolečkovou židli, protože v hlavní úloze od začátku až skoro do konce hraje nemocnou, která je trvale upoutána do kolečkového křesla. A tak maminka jezdila pokojem na kolečkové židli, sám jsem se polekal, jak se snažila vstát, ale nešlo jí to, tatínek ji s velkou chutí tlačil z pokoje do pokoje, a maminka vedla sama se sebou veliké řeči, z kterých bylo slyšet, že její muž je slavný malíř a maluje krásné obrazy v ateliéru, ale matka nemůže chodit a ráda by se uzdravila, aby se podívala

do toho ateliéru, který je na druhém konci Paříže.

A tatínek okřival, tlačil maminku a zkoušel ji z její úlohy, a já jsem viděl, kdyby to tak šlo, že by byl otec rád, aby matka taky nemohla chodit, aby celý život jezdila tak jako v té hře, která se jmenovala Stín. A já jsem musel uznat, že matka je opravdu herečka, protože ve třetím jednání, když silou vůle se jí podařilo vstát z té kolečkové židle, viděl jsem, že ve

skutečnosti by to vůbec nebylo tak, jak to matka hrála, že i otec najednou matce přál, aby se zvedla, aby krok za krokem se došourala do taxíku a pak aby zase pomalu vystupovala ze schodu na schod vzhůru, kde ale viděla, že ten její manžel tam žije už s jinou ženou... A matka, když to doma viděla, tak se celá prolomila, zhroutila se, a z kuchyně se pomalu odplížila na chodbu a ze schodu na schod vyšla na pivovarský dvůr, opírala se o zeď a lidé z pivovaru si mysleli, že maminka dostala housera, ale matka zase docela zlomená vešla do pokoje, ke kolečkové židli, tatínek ji přistavil, a když se matka posadila do toho křesla a zakryla si nohy kostkovanou dekou, otec se opět zaradoval, vozil matku z pokoje do pokoje a matka říkala, že takhle bude jezdit až do konce svého života. Tak otec byl alespoň týden rád, že matku viděl tak, jak by si ji přál pořád.

A já jsem všechny ty hry za ta léta znal, ale nikdy jsem se nešel podívat na tu hru do divadla. Věděl jsem, že kdybych tam stál opřený o sloup, na kterém držely balkóny, věděl jsem, že bych byl rudý ne hanbou, ale tak nějakým studem, že se něco stane, že to matka zapomene, že najednou bude hrát něco jiného. Jen představa, že se rozhrne opona a moje matka se tam objeví, mi naháněla hrůzu, že ji uvidím jinačí, než jsem si přál ji mít. Já jsem měl rád tlusté matky, které byly pořád doma a byly docela ustarané o rodinu, tak jako otec bych si přál spíš mít matku na kolečkové židli, než pořád roztančenou, jak byla. A potom, lidé z města, když mne viděli, tak mne popleskávali, jakože jsem syn té paní, co tak krásně hraje divadlo. A chovali se ke mně, jako bych i já hrál divadlo. A tak, když jsem kráčet korzem a když jsem šel ze školy a do školy, tak jsem se pořád styděl právě proto, že jsem nemohl nikdy v našem městečku být sám, lidé mne sami od sebe zdravili, přátelsky na mne mávali a já jsem je neznal, a když, tak pouze z ulice. Proto jsem se do městečka plížil, proto jsem rád stál pod podloubím, krám s kožkami a starými kostmi jsem měl za sebou jako andělskou stráž, pan Rehr, to byl můj andělíček strážný, ta jeho hromada kostí tam vzadu a zápach kůží, to byla moje záruka, že lidé se mi vyhnou... Ale ta společnost divadelního spolku hrála divadlo sama o sobě, i když se příběhy staly jinak a jinde a v jinačí čas. Tuhle zimu se začala zkoušet Sextánka. Do pivovaru na čtené zkoušky přišly i manželky pánů, kteří k nám chodili na zabijačky a koroptve a krajice mazané sádlem, a já jsem seděl v kuchyni docela jsem nemohl chodit z toho, co jsem slyšel a viděl. Matka hrála Sextánku. Nakonec to, co četla, to docela odpovídalo mé mamince, ale když jsem viděl, že její spolužačky budou hrát tlusté ženské, tak jsem nejdřív myslel, že to budou hrát schválně, jako legraci o legraci, hned po druhé čtené zkoušce jsem viděl, že všechny ženské to hrají doopravdy, že mají dojem, že nikdo jiný by nemohl hrát ty sextánky než ty tlusté ženské.

A všechny se snažily a hopsaly po pokoji, a tak od čtených zkoušek chodila matka do divadla jako Táňa, docela zamilovaná do profesora Sychravy, tatínek, když ji doma zkoušel, dal si pásku přes oko, a zamiloval se do maminky tak, že sladce vzdychal, když matce odpovídal, tak se mu jeho hlas třásl, a pod záminkou, aby to maminka uměla ještě líp, sehrál s matkou ten závěr prvního jednání, kdy Táňa odběhne ze třídy, upustí kapesníček. To otec poklekl a vzal ten kapesník,

políbil ho a vztáhl ruce ke dveřím pokoje, kam zmizela maminka, a zašeptal... Táňo! A pak zkoušky pokračovaly v divadle, a v pivovare matka přistavila šicí stroj, a přišla švadlena a na míru šila studentské šatečky, aby studentka Sovová a studentka Mráčková a studentka

Valášková řečená Benjamínek a moje matka měly ušité skládané modré sukénky nad kolena, námořnickou modrou blůzičku, do vlasů velkou bílou mašli. A ten večer, kdy šaty byly hotové, přišla paní lékárníková a paní soudní radová a paní učitelová a oblékly se docela zářící, oblékaly se v pokoji, radovaly se a chichtaly, protože už byly ve svých úlohách,

Benjamínek volal, Holky, dostaneme nového profesora, je to prej krásnej člověk a má jen jedno voko...

A Mráčková, to jedno mu stačí, spatřit nás oběma, utekl by hned po první hodině... a Valášková... Tak mu budeme říkat Žizka!... A ten že bude učit?... Škoda, že neučí o lásce! Vzala bych si extra hodiny... A já jsem seděl v kuchyni, opřený o zeď, a styděl jsem se, studený pot mi vyvstal na čele a rděl jsem se z toho, co jsem slyšel, ale když se otevřely dveře v ložnici a do pokoje pod rozsvícený lustr vběhly čtveračivé studentky v plizovaných sukýnkách a námořnických bundách, a hlavně na hlavách jim trčela každé velká mašle a držely se podpaždí a chichtaly se do dlaní a cupitaly ve střevících s vysokými kramfleky, viděl jsem, že tohle divadlo o Sextánce je konec. A jako poslední vběhla maminka taky jako sextánka, smála se nepřírozeně, všechny ty ženské se smály a tak nějak dobře věděly, že jsou vedle, ale držely se všechny za ruce a dodávaly si tak sílu, aby věřily tomu, co není, že jsou schopny docela vážně sehrát sextánky. A pištěly a křičely a každou chvíli se jim zvrtnul vysoký kramfliček, ale nakonec si oblékly kožíšky a pěšky se vydaly do městečka, aby se prošly po korze, aby si skočily do hotelu

Na Knížecí na horký čaj a ukázaly lidem jako živoucí reklamy to, o čem se bude napříště v městečku hrát.

A já jsem shledal ten večer, že strýc Pepin s tou svou námořní čepicí je docela normální člověk. Seděl jsem na židli opřený o zeď a myslil jsem na krásnou holku ze čtvrté měšťanky, otevřely se ve třídě dveře a ona vstoupila mezi nás, kluky, a poprosila pana řídícího učitele, že pan děkan prosí, aby mne půjčil do dívčí školy, že mne za chvíli zase vrátí. A tak jsem šel, a ta holka měla námořnickou bundičku jako já, vedla mne až k půdě chlapecké školy, tam byly oplechované dveře a ona je odemkla, a vstoupili jsme na půdu, holka za sebou zase uzamkla. A vedla mne pod trámy, aby se prostřed cest zastavila a nechala mne dojít tak, že stála docela blízko mne, dotýkali jsme se, její blůzička se vzdouvala, jak byla zadýchaná, stála docela blízko mne, voněla jako růže a jako střemcha a její oči byly docela blízko mých, dýchal jsem taky a sklopil jsem oči, a ona mne píchla do prsou a zašeptala... Je to pravda? A já jsem věděl, ale řekl jsem... Co? A ona mi řekla, že mám na prsou vytetovanou nahatou mořskou pannu. Přikývl jsem a ona mi zašeptala... Můžu se na ni podívat, smím? A já jsem přikývl a byl jsem slabý, nemohl jsem si rozepnout modře pruhovaný lačlík... a ona se na mne pronikavě dívala a dýchala a rozepínala mi háčky a její prsty se třáslly, když odhrnula klopý námořnické bundy a tak chvíli stála a dívala se, zvedl jsem oči, a díval jsem se, jak očima plným úžasu vydechla... Ta je ale krásná! A tak se dívala a pak prstem objela tetování a pak někde bouchly dveře a ona mi rychle zahálila a zapla modře pruhovaný lačlík, nastavila mi ruku a já jsem se jí držel, cítil jsem, jak je její ruka něžná, jak volský

lalok, vedla mne a já jsem si přál, aby mne vedla pořád, abych se mohl s tou rukou vodit, kamkoliv půjdu, na věky věků jsem si nepřál nic víc než držet dívčí ruku v mé chlapecké ruce.

Ale byl konec, odemkla plechované dveře a vešli jsme

na chodbu z druhé strany chlapecké školy, a zase za sebou zamkla a kráčela dívčí školou, sestupovala po schodech o patro níž a pak otevřela dveře a ve světle jsem viděl proti oknu pana děkana a on mne postavil na stupínek a řekl... Tak, synku, tady děvčata ve čtvrté měšťance nevědí, jak to bylo s obrácením Šavla na svatého Pavla, řekni jim to! A já jsem se podíval do třídy, v lavicích seděly žákyně čtvrté měšťanky, viděl jsem, že polovička dívek měla námořní bundičky a měly veliké modré oči a dívaly se na mne vážně, ta, která mne přivedla, se na mne usmívala a zvedla klíč, jako naše znamení... a já jsem si v hlavě nalistoval stránku v biblické dějepřavě a pak jsem viděl i ten obrázek, který jsem si omaloval barevnými tužkami, a začal jsem číst sám v sobě všechno to, co jsem už tolikrát četl večer v posteli, jak Šavel jel na koni a srazil jej blesk... a když jsem skoro přesně přečetl ten příběh... podíval jsem se na dívky, byly smutnější než předtím, pan děkan zvesela zvolal... Děvčata, styďte se, chlapec páté třídy to umí líp než vy! Děkuju ti! A ta dívka s klíčem se zvedla a zase jsme stoupali ke dveřím a zase odemkla a za sebou zamkla, to zamykání mi říkalo docela přesně, že na půdě dělicí dívčí školu od chlapecké jsem jen já a ona. Ale kráčela a nezastavila se, nechtěla už nic vědět, nechtěla stát se mnou, už mne ani nevedla za ruku, ale jen mne vyvedla, otevřela dveře a pak zase zamkla a sestupovali jsme o patro níž, otevřela dveře do naší třídy a vzkázala poděkování od pana děkana. A já jsem se posadil, seděl jsem docela zmatený, docela tupě jsem se díval, tak jako teď, v kuchyni, kdy matka s ostatními sextánkami odešla do městečka na divadelní zkoušku Sextánky...

Úspěch Sextánky byl tak veliký, že při premiéře hned po prvním jednání diváci vyvolávali nejen maminku, ale i všechny herce a bouřlivý úspěch měly spolužačky

Táni. A když končilo druhé jednání a pan řídící učitel jako profesor Sychrava zvedl kapesníček, který maminka upustila, a zvedl jej k ústům a políbil a zvolal a vztahoval ruce po Táně, která zmatena vyběhla ze třídy... Táňo... a opona zvolna šla dolů a barevný reflektor vrhal na profesora Sychravu a jeho černou pásku přes oko trikolóru, když opona spadla a lidé vstávali a volali Sláva! Bravo!, rozhrnula se znovu opona a vyšel režisér, majitel tiskárny pan Minář, a řekl smutným hlasem, že se představení přerušuje, že říšská hitlerovská vojska, která překročila v ranních hodinách naše hranice, v poledne dosáhla Prahy, teď právě dojele i do našeho městečka, a vyzývá obyvatele, aby v městečku byl klid... A diváci, kteří to od rána věděli též, seděli dál, ale když z náměstí přišla zpráva, že padá sníh a pod mariánským sloupem stojí kolona motocyklů s vojáky se zbraněmi a v helmách, teprve potom lidé vycházeli podrážděni do předčasně skončeného večera, do noci, kde ve světle plynových luceren projížděli v gumových pláštích příslušníci cizí armády, gumové figuríny, deštěm potažené zasněžené sochy.

Sextánky vyběhly v kožích do noci, jejich bílé mašle svítily nocí, běžely do hotelu Na Knížecí, aby si daly horký čaj, ten samý, ale přece jen už jiný čaj, který pily ve třetím obraze Sextánky se studenty na žofinském kluzišti.

ARMAGEDON

Když byla hodina mluvnice, pan řídící učitel vyzval nás, žáky, abychom se seřadili, a pak nás vyvedl na náměstí.

Nejdřív jsme mysleli, že nás vede pod podloubí, kde po prohrané bitvě u Kolína odpočíval a spal

Fridrich Veliký. Ale pan řídící učitel nás vedl do prostředka náměstí. A já jsem myslel, že nás vede nám ukázat kašnu, která už tady není, kde ale než Fridrich

Veliký šel spát pod Podloubí, tak seděl na dřevěných rourách, kterými vedla voda z Turecké věže, městské vodárny.

Ale ani tady se pan řídící učitel nezastavil, aby nám ukázal kašnu, která už zmizela v minulém století, kde seděl na dřevěných rourách Fridrich Veliký a rozebíral příčiny své porážky. Vedl nás k mariánskému sloupu.

A tady nás shromáždil a my jsme mysleli, že když ten sloup byl postaven proti moru, že místo hodiny mluvnice nám řekne, že příchod okupačních německých vojsk je něco zrovna tak hrozného, jako byl před dávnými lety mor. Ale pan řídící učitel nás vyzval, abychom se shromáždili kolem německé a české vyhlášky obyvatelstvu. A na té české vyhlášce bylo napsáno, že německá armáda přišla, aby ochránila český národ před nepřáteli, a že kdo by se tomu bránil, tak bude postaven před válečný soud. A podepsaný byl velitel okupačních vojsk Blaskewitz. A pan řídící učitel vytáhl červenou tužku a podškrtnal deset hrubých chyb, které byly vytištěny v té výzvě českému národu, a potom ještě deset chyb proti duchu české řeči. A když to podškrtnal, tak jako škrtnal v domácích mluvnických úkolech, napsal pod Blaskewitze:

Úprava 3

Gramatika 5

A řekl, že tady máme příklad, jak se psát nemá, a že každý, kdo dělá takové hrubé chyby, nemůže se považovat za reprezentanta kulturního národa, a když sám velitel říšské armády dělá takové hrubky, tak už napřed to prohrál, protože jen ten je lepší, kdo se líp vyjadřuje. A šli jsme zase do školy. Ještě víc rozrušil příjezd okupační armády řezníka, který boural na jatkách maso, pana Vašíčka. Ten už dva roky před příchodem vojsk jezdil na bicyklu městečkem a vesnicemi a hlásal, že poslední bitva vzplane, a aby lidé dělali pokání, aby se připravovali na tu poslední bitvu, kterou povedou andělé, vedeni samotným archandělem

Gabrielem. Ale lidé se mu smáli, pan Vašíček jezdil dál na kole hlásat poslední bitvu, které říkal Armagedon.

A když viděl, jak se mu lidé smějí, tak na ně jen volal

Armagedon. A lidé zase na oplátku mu říkali, přezdívali jej

Armagedon. A tak řezník pan Armagedon hlásal dál to svoje poselství, a protože neuměl tak hovořit a trochu se zakoktával, koupil si kufříčkový gramofon, zesílil zadní nosič na svém bicyklu a místo přednášky a kázání pustil gramofonovou desku a ta zesílená reproduktorem hlásala poslední bitvu, Armagedon. Když přijeli Němci se svými vojsky, pan Armagedon jásal.

Myslel a taky to hlásal po městečku a na vesnicích, že říšská armáda je tím vojskem, se kterým se utkají andělské

nebeské armády pod vedením archanděla Gabriela a zvítězí v poslední bitvě a potom bude trvalý světový mír. Byl si s tím pan Armagedon jist, že si koupil ještě jednu gramofonovou desku, a když skončila ta první deska o Armagedonu, na závěr pustil i tu druhou, kde dechová hudba hrála a sbor zpíval... Poslední bitva vzplála. Ale pan starosta se lekal hlavně té druhé desky a lidé z městečka taky. Takže když jel na bicyklu řezník, který na jatkách boural maso, pan Armagedon, a zastavil se, lidé před ním prchali, nechtěli nic slyšet, zacpávali si uši a křičeli, že nic neviděli, že nic neslyšeli, že se na nic nepamatují. A prchli před řezníkem s gramofonovými deskami zrovna tak, jako utíkali před tatínkem, aby nemuseli mu ze soboty na neděli přidržet na dvě hodinky kontramatku. Pak přišly zprávy, že Němci už pro pobuřování zavřeli několik lidí. A tak kam přijel řezník pan Armagedon, tak lokály se najednou vyprázdnily, pouti najednou skončily, lidé z korza se rozutekli, protože každý věděl, že sice pan Armagedon má pravdu, ale každý se té pravdy bojí a raději je živý jako psíček než mrtvý jako v zoologické zahradě lev. A když do města přišli vojáci a ubytovali se ve velkém domě naproti soudu, řezník

tam přijel s bicyklem. Bylo dopoledne a opřel bicykl o zeď toho domu s říšskými vojáky a zvedl víko kufříkového gramofonu, rozkročil se před ten třípatrový dům, na kterém ve výši druhého patra se táhl nápis:

Okny vcházej čerstvý vzduch, dveřmi dobrá vůle, rozkročil se a volal do otevřených oken. Žoldnéři, poslední bitva vzplála, kde jste? Pojd'te ven! Ale okny bylo slyšet zvuk páček psacího stroje. Biřicové, bojíte se poslední bitvy!

Armagedon! zvolal řezník, který boural na jatkách maso, do oken a stál rozkročený a očima metal nenávistné pohledy na celý dům. Ale ten byl tichý, jen z otevřeného okna cvakal psací stroj, a když došel na konec řádku, zacinkal.

A pan Armagedon natáhl péro, nasadil desku a dechová hudba a sbor zpíval... Poslední bitva vzplála, dejme se na pochod... A z okna se vyklonil říšský voják, pak druhý, z třetího okna vyrazila hlava velitele, pak v útrokách domu byly slyšet povely a dupot holínek a ze dveří se vyřítily tři vojáci, srazili kolbou pušky řezníka, a pak se zvedla vojenská puška, zablyštěl se bajonet a úderem shora voják rozbil gramofon i s deskou, gramofon ležel na dláždění ve slunci, rozbítá černá deska se rozletěla jako skleněná váza a péro vyskočilo z útrobu gramofonu a svištělo a břítkalo dlážděním až k soudu, tam se ta ocelová pružina zastavila o zeď a hrozivě pérovala vzduchem. A přijelo vojenské auto a vojáci zvedli zakrváceného pana Armagedona, který se ale smál, a když jej nakládali pod plachtu, pořád jen volal Armagedon! A náměstí bylo tiché, u soudu se chvělo ocelové pero gramofonu, pak vyšel z budovy bledý úředník, měl černé smuteční šaty se zeleným vyložením kolem krku, a sbíral a pečlivě ukládal do veliké obálky kousky a střípky gramofonové desky.

Stál jsem pod podloubím, za mnou jak hnědá veliká andělská křídla byly otevřené dva díly vrat krámu pana Rehra, díval jsem se Soudní ulicí až k domu, odkud odvedli řezníka pana Vašíčka, a viděl jsem, že tak jako výzva k národu plná pravopisných chyb generála

Blaskewitze, tak Němci pokračují v těch samých chybách, četl jsem v novinách pravopisnou chybu v Polsku a potom ve Francii a Belgii a pořád jen ty samé hrubky, které Němci provádějí na národech a lidech, a oni ani nemohou ty chyby nedělat. A věděl jsem, že za mnou pod staženou žárovkou, ač venku svítilo slunce, pan Rehr naposledy srovnával smrduté kůže, sepisoval svůj krám, protože od žida už nikdo nesměl brát peníze za staré kosti a kůže, slyšel jsem, že pan Rehr pojedje někam do Polska, do Haliče, tam, odkud přišel.

A pak opravdu přišel ten den. Stál jsem pod podloubím, za mnou byla zavřená vrata krámu, kde se kupovaly kůže a kosti, pan

Rehr s kufříky a balíky seděl na lavičce pod morovým mariánským sloupem, vedle něj jeho paní, která se dívala pořád na dláždění a byla bledá a nepohnula víčkem, vedle ní Egon, kluk, který chodil do druhé třídy. Tak tam seděli a dívali se, nikdo je nehlídal, ale já jsem věděl, že je někdo hlídá na dálku, věděli jenom, že mají čekat na náměstí, že až nákladní auto říšské armády sebere židy v obcích a jiných městečkách, že naloží i pana Rehra a odveze je někam do Haliče. A já jsem se divil, proč zrovna jeho, protože kupovat staré kosti a páchnoucí kůže nikdo neuměl a nedělal to s takovou radostí jako pan Rehr, který se usmíval, i když v létě vlak kostí hnil a bělil se sluncem u starého Labe a zápach táhnul rovnou do okna pana Rehra. A tak jsem stál u zavřeného krámu a z Mostecké ulice vyšel pomatený bratr pana Rehra Oskar, ten, který hlídal ty hromady kostí v dlouhém kaftanu a holinkách, který mívával z toho hlídání takovou žízeň, že jsme se před jejich stavením tam u starého Labe otáčeli kolem pumpy a Oskárek pil jeden půllitr za druhým, někdy jich vyzunkal deset, někdy patnáct půllitrů vody. A pak se vyzul, stál vedle hromady kostí po kolena ve vodě stariny, pískal si a přemýšlel, dokonce říkali, že kdysi uměl pět jazyků a byl ve světě a rozuměl filozofii tak dobře, že když domyslel všechno, tak se z toho zbláznil, pomátl tak, že všechno zapomněl a tak hlídal veliké a dlouhé hromady kostí, ze kterých flaksy a zbytky masa vyhnívalo slunce a vyhrýzávaly do běla krysy. Každému, koho Oskárek potkal, říkal jedno a to samé.

Pět minut bejt chytřej.

A coudal kaftanem a nosil černý klobouk a házel si jednu ruku v chůzi až na záda kolem boků. A zrovna tak přišel k mariánskému sloupu a kufr mu nesl Křesálek, můj spolužák, který neuměl číst ani psát, který vyšel pátou třídu a teď nakládal u pana Rehra kůže a staré kosti a dvakrát týdně je jako závozník vozil nákladákem do Prahy, před válkou někdy až do Mnichova. A

Křesálek nesl vesele kufr, když jej postavil vedle kufrů pana Rehra, pozdravil vesele.

Dobrý den, pane šéfe!

A Oskárek stál, ruku hozenou za záda, naražený černý veliký klobouk, stál a chvíli se tahal za pejzy, vždycky lesklé od cukrové vody. Křesálek se posadil na obrubník mariánského sloupu a to bylo vždycky jeho, i v té páté třídě, že Křesálek se nesměl podívat na svoje šaty, jak uviděl jedinou nitku, tak za ni zatáhl a tak jedna vytažená nitka povytáhla druhou. A Křesálek přišel v těch šatech, které mu pan Rehr koupil minulý týden. A teď Křesálek seděl, čekal na odjezd svého šéfa, seděl a jeho prsty čile vytahovaly jednu nitku za druhou, až si vytahal celou nohavici, už kalhoty kulhaly o jednu nohavici až nad kolena. A pan Rehr se už nedíval, odkud přijede nákladní auto říšské armády, ale díval se

zlostně, tak jako vždycky když si

Křesálek vytahoval nitě za hromadami kostí. A teď se pan Rehr zrovna tak díval na rychlé prsty vytahující nitě, Oskárek s hlavou zvrácenou a v dlouhém kaftanu se díval do nebe a jeho klobouk byl jako černá svatozář. A pan

Rehr vzkypěl, ale najednou Egon, ten jeho syn řekl.

Tatínku, už půjdeme domů?

A pan Rehr zrudnul ve tváři a rozeběhl se k mariánskému sloupu a dal shora Křesálkovi pohlavek, takový, jako dával pan děkan ve škole, když jsme to nejmenší čekali. Křesálek bradou narazil na koleno a pak zvedl oči, jako vždycky, jako by se probudil, a díval se v úžasu na tu svoji nahou nohu do půlky stehna. A pan

Rehr nad ním stál a křičel, a tak neviděl, jak z Mostecké ulice přijelo nákladní auto, a když zastavilo u lavičky u morového sloupu, bylo vidět, jak pod plachtou jsou samé bledé tváře a vyplašené oči. A z kabiny vyskočil německý voják, zvedl karhák na zadní sajtně a s řinkotem ji pustil dolů, pak pohybem pušky dal znamení, aby rodina pana Rehra nastoupila. V sajtně byl otvor pro špičku botky, ale paní byla tak rozčilená, že pořád šlapala mimo ten jeden schod v sajtně. Voják ji pomocí kolby vynesl, plachta se zavlnila. Pak Egon zatahal pana Rehra za rukáv, pan Rehr pořád křičel nad Křesálkem, že zničil tak krásný šaty, které mu koupil pan Rehr na reprezentaci jeho firmy. A tak nastoupil rozkacený pan Rehr, ještě z auta odhrnul plachtu a hrozil Křesálkovi. Když nakládali Egona, tak ten už v pláči vykřikl.

Tatínku, já chci domů!

A jeho hlas se nesl náměstím, vytryskl nahoru jako socha panny Marie na morovém sloupu, ale nikdo nic neslyšel, nikdo se na nic nepamatoval, nikdo nic nevěděl.

Oskárek, než jej naloží vojáci mezi ostatní židy, zvedl ramena a řekl.

Pět minut bejt chytřej!

A Křesálek pomohl naložit kufry a vykřikl.

Na shledanou, pane šéfi!

A posadil se na obrubník mariánského sloupu, a když se zadíval na svoji nohavici, teď bez starostí, teď s ohromnou chutí se dal do vytahování nití. Odpoledne, když jsem se šel podívat, uviděl jsem Křesálka sedět na obrubníku mariánského sloupu přesně tak, jak jsem si jej představoval. Už z kalhot byly jen šortky a z kabátu mu visel na krku jen límec. Armagedon.

RAKOUSKÝ VÍTĚZ

Na náměstí, pod podloubím, tam jak se šlo do školy, měl knihkupectví a papírnictví pan Fuchs. Ten neprodal knihu jen tak. Napřed se vyptal, na co ta kniha je, pro koho, potom o té knize udělal přednášku a teprve pak ji prodal. Byl nerad, když to byla vzácná kniha, nerad se jí zbavoval, a když, tak ihned si nechal z Prahy poslat tu samou knihu, aby ji měl v regále. A že byl rok v Indii, tak od té doby měl takové krásné oči. Když prodával knihy v přítomnosti kvelbu, zářily tam ty jeho oči, veliké hnědé oči malinko posunuté, zrovna tak, jako když tatínek měl špatně seřízené reflektory na škodovce čtyřtřicetce. Jedním reflektorem se díval do příkopu a druhým k nebi. A každému, koho měl pan

Fuchs rád, tak každému zasvěceně pravil.

Lepší se to v oblastech duchovních.

A podíval se těma svýma špatně seřízenýma očima, jedním okem do samé věčnosti a druhým se uzemnil k zemi. Byl vegetarián a kupoval jen tu zeleninu, která nebyla hnojena fekáliemi, poznal to vždycky na trhu podle kroužkování košťálu, hnědými soustředěnými kroužky. A já jsem měl rád pana Fuchse až teprve za války, když nebyl benzín a tu svoji Lanciu, tak dlouhé auto, jakým jezdili jen králové, tu svoji otevřenou

Lanciu si dal zřídít na dřevoplyn. Nad zadním sedadlem se tyčily dva veliké zavřené sudy, tak veliké jako dvojce kamna značky Musgraves číslo 14. A každou sobotu přišli strojníci, v průjezdu knihkupectví zatopili v těch kamnech, nasypali bukové kostky, a když byl dostatek plynu, pan Fuchs si vzal bílé šaty, nasedl do

Lancie a vyjel na svoji projížďku městečkem. Bylo to krásné, když vyjel na náměstí. Dva strojníci stáli vzadu s háky, jako když kníže pán Thurn Taxis jel ve slavnostním kočáře a vzadu stáli dva livrejovaní sloužící se založenýma rukama. A pan Fuchs projížděl ulicemi a uličkami, jel pomalu a každému, kdo se zastavil, tak řekl, že se to už lepší v oblastech duchovních.

Pak vjel na náměstí, objel dvakrát čestné kolo, strojníci šarovali háky v kotlích, ze kterých stoupal dým a kouř, knihkupec měl zdviženou hlavu a jedním okem se díval do samotného srdce nekonečna a druhým na dláždění a tak zase vjížděl do průjezdu. Ale skoro pokaždé se tam nevešel, byl ten průjezd tak úzký, jako když vjíždí píst do válce motoru, že pokaždé zachytil blatníkem a strojníci museli pak heverem narovnat

Lanciu tak, aby dojezda až na dvůr. Byla ta Lancie tak veliká, že do garáže se vešel jen chladič, ostatní část auta byla celá na dvoře. Také v pivováře strojníci zřídili nákladní auto na dřevoplyn. A protože nikdo nechtěl jezdit se šoférem jako závozník, určil pan podstarší, aby jezdil strýc

Pepin. A tak strýc už ráno čistil kotle od včerejška a zatápěla pak sypal z pytlů dřevěné kostičky, které když vzlínaly modrým plamínkem, tvořily dřevoplyn. Teprve pak nakládali pivovarští na nákladák pivo a bečky ledu. Strýc Pepin ozbrojený dlouhými háky jako kopím stál za kabinou a za jízdy šaroval v kotlích a pak teprve přešel na stupačku a vešel do kabiny. Ale strojníci asi udělali při montování kotlů nějakou chybu, nákladák každých pět set metrů zpomaloval, a tak strýc Pepin raději stál tam u kotlů a roštoval hákem tak, že od sazí a kouře byl docela černý na rukách a ve tváři. A šofér měl rád legraci, pořád se smál a radoval z trhavé jízdy své nákladní pragovky, a když na náměstí bylo hodně lidí, zastavil se a řekl. Pane Josef, nějak se mi to nelíbí, jděte zaroštovat! A strýc Pepin už stál u dvou kotlů, zvedl víka a zastrčil háky. A šofér poznamenal.

Stejně jste za války vynášel popelníky od kanónů.

Cože, vy vole? zařval strýc Pepin a začal roštovat pod kotly tak, že lítaly jiskry a z útrobu vyletěl dým, který nad autem

chytil, a ozvala se rána, která srazila strýce a zasypala zvědavce sazemi a kouřem. Ale strýc Pepin, docela s ohořelým obočím, obsypaný sazemi, držel hák jako svatý Jiří kopí a řval.

Vy vole, copak kanón má popelníky? To kdybyste řekl zupákovi Brčulovi, tak vás pleští a zašlape do země jako chrousta! Vy vole! Krávo jeden!

A zavřel víko a utáhl šrouby, a než nasedl do kabiny, tak volal na zvědavce, kteří vykukovali z podloubí. Rakouské voják zase slavně zvítězil. A nákladní auto se zase rozjelo. Tak nějak strojníci špatně sestavili kotle na dřevoplyn, protože pragovka pořád rozvážela pivo trhavými pohyby, jako by měla skytavku. Ale já jsem si myslel, že to je taková jízda tím, že šofér se rád smál, a jak se smál, tak slzel a v záchvatech smíchu trhal volantem. Taky uměl ten šofér zapínat a vypínat motor tak, že z výfuku se ozvaly takové rány, že lidé se lekali tak, že zalehli nebo co nejrychleji vběhli za roh nebo do krámků. Když jsem kamarádil s Křesálkem, se žákem, který vyšel pátou třídu a který se nenaučil ani psát ani číst, tak jsme chodili v čas pohřbu do obecního dvora. Tam bydlel Poupá, který taky vyšel pátou třídu, kterou opakoval zrovna tak jako Křesálek tak dlouho, až mu bylo čtrnáct let. Seděli v zadní lavici, už se holili, hráli v zadní lavici karty a někdy si přinesli i pivo. Pan řídící učitel dělal, jako by ve třídě vůbec nebyli. Tak ve sklepě obecního dvora, když zrovna drkotál kolem pohřeb, Poupá měl vzduchovku a otevřeným okýnkem ve sklepě vystřelil brok do kýty černého pohřebního valacha. A pak jsme se jen dívali. Pohřební kůň se rozeběhl, kočím se rozvíklal na hlavě ten pohřební klobouk s kohoutím peřím, div nespadl z toho vysokého kozlíku. A vůz s rakví div nevjel do pana děkana s ministranty. Museli běžet, ministrant s křížkem běžel taky, aby jej nezajel pohřební vůz, a sbor zpěváků taky přidal do klusu a vůz se kymácel a koně trapovali a tak se shazovaly pohřební věnce.

Pohřební hosté se rozeběhli taky, aby vyrovnali s průvodem krok, sbírali spadlé věnce a až u malého nádraží se koně uklidnili a průvod se srovnal. Když byla hudba, tak muzikanti, jak běželi, tak přestali hrát, ale než přestali, tak jim jeden nástroj po druhém selhával, tak nějak ta pohřební muzika se zastavovala, jako když hraje gramofonová deska a málo natažené péro.

A já a Křesálek a Poupá jsme seděli ve sklepě obecního dvora a smáli jsme se, jako bychom byli v biografu na nějaké grotesce se Chaplinem. Smáli jsme se zrovna tak jako šofér pivovaru, který když míjel pohřeb tím nákladním autem na dřevoplyn, tak uprostřed silnice před křížkem pohřebního průvodu zastavil.

Pane Josef, nějak mají kotle špatný tah! Řekl.

A strýc Pepin černý jako ďábel vyskočil za kabinu, odšrouboval víka, a když se pohřební průvod vyhnul a míjel teskně hrající hudbou pragovku, strýc Pepin zatloukl pajsrem na stěny kotle, šofér, tak jak to uměl, zapnul motor a vypnul... a ozvala se hrozná rána a z obou kotlů na bukové kostičky vyletěl červený kouř a do vzduchu sršely saze a dým, dokonce sám šofér se polekal, protože pragovka padla na zadek, panáčkovala a sudy se hnuly na strýce, tak tak vyskočil na střešku kabiny a nákladák zase padnul na přední kola, jak

houpací kůň. A já a Křesálek s Poupou jsme stáli ve sklepě u okénka obecního dvora, Poupá před malinkou chvílí vystřelil maličký brok ze vzduchovky, a když jsme se dívali ze tmy sklepa do ulice plné slunce, polekali jsme se toho, co vyvedl jediný brok vzduchovky.

Nad pohřební vůz vyletěl dým a jiskry, jako z komína zaoceánského parníku, pohřební valaši se polekali a trapovali, zpěváci utíkali před koňmi a pohřební hosté běželi, aby vyrovnali vzdálenost. Lekali jsme se ve sklepě obecního dvora tak, že Poupá zahrabal do uhlí tu vzduchovku. A když pohřební průvod zmizel, stálo tam nákladní auto, dvě hrozná rány vyšlehly z výfuku a strýc Pepin stál s ohořelým kabátem nad kotly na dřevoplyn, hořel mu kšilt čepice, a strýc Pepin volal.

Rakouské voják zase slavně vítězili!

Ráno před Božím tělem telefonoval hostinský z Katolického domu, že mu došlo pivo. Tak šofér naložil sudy a se strýcem přijeli na náměstí, kde do čtyř světových stran byly postaveny malé oltáře, takové besídky z čerstvě nařezaných břízek, hostinský poručil, aby auto zajelo až na chodník, aby nerušilo slavnostní průvod. A od kostela vyšel ten průvod, chlapi a holčičky v čele nesli stovky košíčků zdobených květinami a krepovým papírem a sypali okvětní lístky růží a pivoňek, hudba hrála a ve středu průvodu pan děkan pod baldachýnem nesl monstranci, ten baldachýn drželi na žerdích čtyři tlustí katolíci, měli přes prsa šerpy a kráčeli v rytmu hudby a za baldachýnem šli věřící, všichni v nových šatech a každý držel v prstech kytku květin

Když skončila pobožnost u druhého oltáře, to byl takový divný zvyk, zatímco průvod modře a bíle oblečených dětí krácel už dál, věřící se vrhli na březové stromečky a viděl jsem, jak se ta besídka kácí a jak věřící rvou březové větvičky, docela rozlámali břízky a udělali si z větvíček kytice a doběhli průvod a zanechali za sebou v březovém háječku větrnou smršť. Viděl jsem v průvodu už na dálku, jak po lize strýc Pepin skuluje sudy a rovnou dolů do sklepa, viděl jsem na nákladáku veselého šoféra, jak připravuje poslední sud. A průvod se zastavil u Katolického domu, družičky obsluhovaly pana děkana, který položil monstranci na oltář, hluboce se uklonil a sloužil rychlou mši. Sypal jsem kvítí, a když se průvod pohnul k poslednímu oltáři a pan děkan zase krácel pod baldachýnem a věřící se vrhli na břízky, viděl jsem, jak šofér sedí už v kabině a cosi šeptá strýci a strýc vyskočil na auto a odšrouboval víko a zaroštoval hákem. Ale jak tam zašaroval v útrokách, vznítíl se plyn a mour a ohromná rána otřásla náměstím a do vzduchu vyletěl nad březový hájíček kolem oltáře oblak, který se vznítíl. A družičky a chlapi v modrých šatech padli na košíčky a okvětní lístky, košíčky silou vzduchu se kutálely do náměstí, poskakovaly jako živé, celý ten březový hájíček se skácel na věřící a průvan zvedl a vytrhl ze žerdí baldachýn, který se zvedl jako balón, plachtil chvíli nad náměstím jako létající perský koberec a padl na strýce a zavalil jej nad otevřeným kotlem na dřevoplyn. Jediný pan děkan, díky tomu, že byl tak těžký a držel se monstrance, ten stál, pořád se držel monstrance a čekal, až opadne dým a kouř a saze. A šofér přidal plyn a zase rychle ubral a dvě rány z výfuku, to byly dvě tečky za tím slavným Božím tělem. Strýc Pepin se vymotával volnou rukou z baldachýnu, a když opadl kouř, zdvihali se muzikanti, které povalil výbuch na chodník, ale mosazné nástroje si pořád tiskli na prsa.

Strýc Pepin se vymotal z baldachýnu, stál s hákem nad kouřícím kotlem a volal. Rakouské, císařské voják je zase vítězem!

To odpoledne, když nákladní auto složilo pivo U Vejvodů, když hostinský pan Vejvoda nabídl šoférovi a strýci guláš z kozy, když dojedli, usedli do kabiny nákladního auta. A šofér, který už odpoledne od skládání sudů byl unavený a smutný, najednou se usmál.

Z dálky bylo slyšet zpěv říšských vojáků, kteří se vraceli z cvičení do kasáren, rota vojáků hanoverské důstojnické školy, byl slyšet mlaskot jejich holínek o dláždění a zpívali vojenskou písničku. Šofér se pokoušel nastartovat, ale motor nechytil.

Pane Josef, řekl, budeme muset přiložit špalíky.

- A pořádně v kotli zaroštovat.

A rota hanoverské školy vyšla od Kulichova pekařství, strýc

Pepin odšroubovával víko a vojáci začali zpívat... Die Fahne hoch... SA marschier... A kráčeli kolem nákladáku, strýc Pepin hákem zaroštoval tak, jak mu poručil šofér, a zase se v kotli vznítily plyny a do vzduchu nad krácející hanoverskou školou vyletěl rudý oblak, chytil ve vzduchu a rozprskl se a padal v sazích a mouro na vojáky, kteří padli na dláždění, rozprchl se a přískoky se kryli za nákladním autem, kouřem se ozývaly vojenské povely, občané prchali ulicí, vbíhali do domů a krámů, a když padl kouř a velitel roty s vytaženým revolverem skočil na stupačku kabiny a odtrhl dveře vozu, tam seděl šofér, obě ruce měl na volant, a když ubral plyn a zase rychle přidal, z výfuku se ozvaly dvě mocné rány, velitel roty zase padl k zemi a plížil se kryt sajtami nákladáku ke svým vojákům, ukrytým za zadními koly. A pak se vojáci odhodlali a vyskočili, rychle otočili a mířili na strýce Pepina, který stál u kabiny, a hákem šaroval v kotli, pak vzal pytel a sypal bukové kostky do černých útrob plechových kotlů, pak zaklopil víka, utáhl šrouby. A hlásil.

Melde gehorsam, fertig!

Rota hanoverské školy se seřadila, velitel vykročil a říšští vojáci se vraceli z cvičení v plné polní a začali zpívat.

Denn wir fahren, denn wir fahren, gegen Engeland... Strýc Pepin nasedal do nákladáku a zvolal na občany, kteří vycházeli z úkrytů.

Jako vždycky, rakouské voják je vítěz!

ŽLUTÝ PTÁK

Kolem zdi uvnitř pivovaru větve jasanů se střídaly s korunami javorů, na rohu zdi stál štíhlý topol. Uprostřed pivovaru byla ovocná zahrada, za pivovarem až k řece se táhl sad třešní a višní, šest set stromů v zákrytu jak vojáci, za bednárnou třicet třešní s největším stromem uprostřed, před kanceláří byl hájiček smrků. A na každém stromě byla hnízda, na každém stromě seděli a švitořili ptáci a tak celý pivovar za pěkných dnů byl ověšený ptáky jako vánoční stromek ozdobami. A když přišlo jaro, přiletěly stovky jiřiček a vlaštovek, a když přišla zima, přiletěly stovky hejlů až z Norska a zvláštních sýkorek od Mazurských jezer.

A když se v kraji stmívalo, za letních dnů po nebi čarali a hvízdali rorejsi, a když šli spát, tak v hlubokém soumraku létali tiché sovy a netopýři. Sovy létaly tak tiše a po špičkách, netopýři křídla nedělala víc hluku než klidný lidský dech. Před netopýři matka zavírala okna, protože jeden netopýr jí vletěl do skříně, a když se matka oblékala, oblékala si blůzičku i s tím spícím netopýřem, který se probudil na matčině těle, a chtěl vzletět, maminka se děsila a tančila takový divný tanec, křičela, ale hrůza jí zacpala ústa, a jak nevěděla pořádku, co jí to škabe a co se to zvedá na jejím těle obtaženém blůžičkou, tak v zoufalství se udeřila a zabila netopýra, rozmázla si jej pod blůžičkou, a když si sáhla na netopýra, tak se svalila a já s otcem jsme se přestali smát, protože jsme si mysleli, že matka cvičí

nějakou novou hru, že nám předvádí, o čem se bude v divadle hrát. Ale sýkorky a strnádcí a vrabci a pěnkavy a červenky, ti všichni se slétali před kancelář pivovaru a usínali ve větvích smrků. Když jsem vzal baterku a posvítíl si do smetví, všechny byly plné probuzených ptáčků, plné větve, skoro k nehmnutí, do ruky jsem je mohl vzít. Celý ten smrkovinový lesík byl veliký ptáčnický krám, jako barevné stránky přírodopisu o ptácích. Tak seděli bezbranní ptáčci ve větvích smrků, které se lehce ohýbaly pod tou tíhou ptačích křídel a peří. Když pak nastala noc, tak začali houkat sýčci a kulichové. Odněkud z nebe, ze všech stran pivovarských střech a říms padal dolů tenký hvízd a volání, někdy si dali ti noční ptáčci znamení, takové dostaveníčko na pivovarských komínech a větracích průduchách a všichni lidé v pivovare, když slyšeli ze všech stran ten nářek a to volání, všichni jsme byli smutni, a mysleli jsme na poslední věc člověka, protože takové ržání a sten ryje nožem do srdce stesk. Noční hlídač pan Vaňátko za letní noci rozprostřel vojenský bandalír na trávník pod lípy u váhy, lehl si na záda, v nohách mu ležel věrný psiček Trik a noční hlídač měl založené ruce za hlavou a díval se do hvězdného nebe, jen tak ležel a díval se, hvězdy mu padaly do očí, veliký košatý strom nebe byl plný hvězd, a pan Vaňátko ležel a jen tak se kochal svitem hvězd. Měl rád sovy, které poletovaly mezi stromy, docela tak níže letěly nad ním, tak tiše, že byly ty pivovarské sovy jen vidět, ale nikdy slyšet. Já jsem je slyšel, ale to slyšení bylo zrovna takové, jako když jsem byl ještě ministrantem a chodil jsem s rozsvícenou lucernou s panem děkanem dávat poslední pomazání, tak když jsme jednou přišli s rozsvícenou lucernou pozdě, tak pan děkan otevřel okno a umírající se prolomil a umřel a jeho duše vyletěla oknem a vydávala zrovna takový zvuk jako letící sova.

A když na pivovarských zdích a komínech si dali znamení sýčkové a kuliši a začali houkat a výt jako pomatení psičkové, každou takovou noc noční hlídač běžel pod sladovnu a pak pod varnu a lednici a křičel vzhůru na sýčky a kulichy, volal na ně, nadával jim a hrozil jim holí, jako by to byli kluci na třešních. Ale noční hlídač se rád zlobil, rád křičel, rád hlasitě ukazoval, že je v pivovare, že je vzhůru a hlídá. A tak jsme takové večery seděli doma a naslouchali děsnému pohřebnímu zpěvu těch malých sůviček, a na co jsme nechtěli myslet, na to nás upozorňoval a červenou tužkou podtrhával křik nočního hlídače, který prosil a pak nakonec důrazně žádal všechny sýčky a kulichy, aby odletěli a přestali s tím voláním smrti, s tím přivoláváním neštěstí na pivovar a jeho obyvatele. A teprve po půlnoci se zaradoval noční hlídač a chodil a budil nás tlučením na okna a oznamoval nám svědomitě, že sýčkové už si dali říct a nad

pivovarem je ticho a klid, a on si jde lehnout na záda a ušima hlídat pivovarskou kasu a očima se dívat do hvězd. Když jsme pak usnuli, ozvalo se lehounké klepání na okno. Někdy, když přicházel vítr, tak větve jabloní lehce se pohupují a něžně klepají na tabulku pokoje. Ale otec seděl na posteli a slyšel, jak kdosi klepe na okno, kostnatý kloub. A pak jsme se polekali všichni, v okně se objevila ďábelská tvář, osvětlený obličej tak hrozný, že matka si nacpala cíp peřiny do úst. Ale on to byl noční hlídač pan Vaňátko, který mával baterkou a rozházel osvětlení svého obličej a ukazoval, že nám něco důležitého musí říct. Otec otevřel a noční hlídač ukázal na postavy, kterých jsme se polekali ještě víc než jeho obličej, který se nám zjevil před chvílí v okně. Byly to jenom krácející bílé nohy, nebo jenom se vznášející bílé košile. A ty postavy přišly k oknu a teprve po chvíli jsme viděli, že to jsou všichni sladovníci v bílých košilích, celí rozespali, rozčuchaní, ale všichni nám ukazovali to samé, rukou dávali znamení, abychom vstali taky a šli s nimi, protože nechtějí být jedinými, které noční hlídač vzbudil.

A noc byla teplá, a tak jsme vyšli v nočních košilích, jen ve střevících. A noční hlídač nás vedl ke chlívkům, krácel a otáčel se a rukou dával znamení, že něco velkého na nás čeká, že to není ani vůl, který spadl do močůvky, jako loni v noci, že to nejsou ani spoutaní lupiči, jak předloni svázal dva milence a přivedl je tatínkovi po půlnoci pod okno, ale nikdy jsem neviděl nočního hlídače tak slavnostního a tak plného tajemství jako teď. A od chlívků jsme tiše kráčeli k bednárně, teď se pan Vaňátko otočil a baterka mu svítila zavěšená na dohodovém pásu na prsou a noční hlídač oběma rukama ukazoval, abychom byli tišší, ještě tišší, dirigoval nás jako smyčcový orchestr, abychom se pokusili jít tak tichounce až k vznášení. A sám noční hlídač rozhrnul vysoké listy lopuchů a po pás vkročil do křovisek mokrého listí, baterka osvětlovala zelené přitní pod listy, sladovníci v bílých podvlíkačkách zaváhali, ale dlaně nočního hlídače nás znovu lákaly dál, jeho ruce byly tak taneční a lákavé, jako by to byly ruce samotné jezinky nebo lesní víly. A tak jsme se dostali přes ten lopuchový hájíček za bedárnu. Nikdy bych tady nešel, nejvíc jsem se vždycky bál těch lopuchových listů, které hrozily, že mi pořežou krk, nikdy jsem nevstoupil do těch kopřiv a mokřých míst, ve kterých byly velké ropuchy, ale teď jsem byl lákán rukama nočního hlídače tak, že jsem ani necítil, že mi ostrý lopuch zranil čelo. A teď pan Vaňátko zhasil baterku a přivedl nás pod prostřední největší třešni, obsypanou chrupkami, které se leskly žltorůžovým třpytem.

A ruce nočního hlídače ukázaly, že už jsme na místě, že už je naší cesty konec. A tak jsme stáli pod košatým stromem, dívali jsme se jeden na druhého, běma očí svítila jak okvětní lístky kvetoucí třešně a pan Vaňátko rozsvítil baterku a vznesl kužel do větvi stromů.

A všichni jsme rozpřáhli ruce, když jsme se podívali vzhůru. Tam na větvi seděl žlutý veliký pták a spal.

Byl tak veliký jako menší zlatá kachna, větší než žluva, seděl na větvi a spal. A vzhlíželi jsme nahoru a všem se zdálo, že ten pták svítí jako rosvícená lucerna, že z něj vychází zlaté světlo. Otočil jsem se a díval se na oči sladovníků, pořád měli roztažené dlaně, rozhozené ruce a ve tváři se jim třpytil odlesk žlutého peří.

Ale viděl jsem, že sladovníci tak nějak zkrásněli tím, na co se dívali, viděl jsem, že ten žlutý pták nejen stál za to, že je noční hlídač vzbudil, ale že jsou poctěni tím, co vidí. Jako by ten žlutý pták přiletěl z dalekých krajín, jako by uletěl z nějaké zoologické zahrady. Pan Vaňátko tak jako já nedíval se na toho zlatého ptáka, ale díval se a radoval se z toho, jak ten pták na lidi působí. Tak nějak se celou dobu lekal, nebyl si jistý, jestli zrovna to pivovarským lidem přijde vhod, že je všechny vzbudil. Teď ale viděl to samé jako já, že žlutý pták sedí v srdci nejkrásnější třešně pivovaru, že ten žlutý pták všechny umazal tou svou vzácnou krásou.

To je pták z pohádky, zašeptal bednářský mistr a položil si ruku na bílou košili.

Takhle vypadal císař František Josef, když bílý v uniformě s ovečkou na krku krácel Božím tělem, řekl strýc Pepin. A žlutý pták se probudil, otevřel oči a díval se dolů do lidských očí. Měl oči jako vzácné drahokamy zasazené v jantarové obloučce. Díval se do lidských očí, a věděl, že lidské oči se dívají do jeho očí.

A když se vynadával, když už jsem myslel, že najednou omdlím, tak žlutý pták si vzdychnul, tak zhluboka vzdychnul a zvolna zavíral oči a usínal, s hlavičkou na žlutých prsou spal.

Dobře, že jste nás vzbudil, řekl otec, něco tak krásného jsem neviděl.

A zvedli jsme všichni dlaně a po špičkách jsme se vraceli, odkud jsme přišli. U chlívků řekl pan Vaňátko.

Víte, kdo to byl, ten žlutý pták? Duch řezníka z jatek,

Vašíčka. Armagedon. To nám poslal pozdravení a znamení, že poslední bitva vzplála. Hehehe.

A bílé podvlíkačky slaďáků se vzdalovaly podél humen do šalandy ve sladovně, dvě bílé košile bednářského a strojnického mistra odcházely nocí do deputátních bytů. Noční hlídač si utíral pot, leskl se, jako by se právě vynořil z vody. Třásl jsem se a otec mi podal ruku a bezpečně mě vedl domů. Ale já jsem nemohl spát, duch řezníka z jatek mi nedal spát. Před úsvitem jsem vstal, tiše se oblékl, tiše jsem otevřel dveře a tiše jsem krácel za bedárnu. Poslední hvězda svítila na nebi. Když jsem se podíval do koruny třešně, pták už tam nebyl, asi odletěl s tou poslední hvězdou, která teď na nebi zhasla. A už se nikdy žlutý pták v pivovare neobjevil, zrovna tak jako už nikdy se v městečku neobjevil řezník z jatek, pan Vašíček.

ALTÁNEK Z PROUTÍ

Když přišel rozkaz z hejtmanství, že všechna nákladní auta musejí na frontu, otec nečekal, až dojde i na osobní auta. Rozmontoval škodovku čtyřistatřicetku ne proto, aby se dopátral tajemství, proč pořád tak dobře chodí, ale aby pneumatiky a motor přečkaly válku. Divil jsem se, proč otec rozpustil kbelík sádla a nastavěl na stůl sklenice na zavařování ovoce, ale pak jsem se usmíval, když tatínek dával do sklenic karburátor a rozdělovač a válec zrovna tak, jako by zavařoval hrušky a třešně. Pak zalil součástky vepřovým sádlem a postavil je do špajzu zrovna tak jako ostatní zavařené ovoce. A ten večer mi poručil, abych včas vyzvedl strýce Pepina, než mu uteče za krásnými slečnami do městečka. A viděl jsem strýce, jak se sprchuje, každý den se sprchoval, viděl jsem jeho tělo a musel jsem uznat, že strýc Pepin je samý sval a šlachy, jako nějaký finský závodník. Jak Nurmi. A strýc stál ve sprše, nikdy se nemydlil, protože

neměl mýdlo, stál a díval se vzhůru a horká voda po něm tekla, obtahovala strýcovo tělo. A když vystoupil ze sprchy, tak se rovnou oblékal protože neměl ručník. Tak s promočenou košilí si natáhl kalhoty a nakonec čepici si narazil ještě na mokré vlasy. A já jsem strýce prosil, aby tatínkovi jen na půl hodinky pomohl nikoli s montováním, ale s uložením pneumatik. A strýc se smál, zářil, a než jsme došli na večeri, kdy se stmívalo, otec nás odvedl do garáže, kde stála škodovka čtyřtřicítka na špalkách. A potichu a beze světla jsme kuláčeli pneumatiky až na střechu sladovny, střechu, na které byla vrstva písku a křemenných kamínků, kde rostl mech a netřesky. A když jsme vyskočili oknem na mírnou střechu, pořád jsem nevěděl, kam tatínek chce uložit ty pneumatiky. Až odsunul dekl zbytku starého komínu, který byl v té samé rovině jako střecha sladovny, a usmál se a ukázal prstem do té hluboké studny.

A strýcova námořní čepice svítila večerem a otec zmizel. Když se vrátil, kolem ramene měl lana a provazy svázané, jako to nosí horolezci. A já jsem chtěl podvázat provaz kolem pneumatiky, ale otec obvázal provaz strýci kolem prsou. Nejdříve musíme prozkoumat dno, pravil otec.

A vzal strýcovu čepici, opatrně ji položil do žlutých netřesků. A pak přivedl strýce nad hlubinu komínu a rukama ukazoval, co má strýc dělat. A tak strýc Pepin sestupoval po starých kramlích do útroby komínu, otec jej přidržoval provazem, popouštěl lano a najednou se ten provaz napnul a strýc zůstal viset. Tatínek oběma rukama držel lano a tiše mi řekl, abych rozsvítil baterku. A viděli jsme, jak uprostřed komínu chybějí kramle a strýc visí a snaží se zachytit rukama

a nohama, ale jen seškraboval mastné černé saze.

A otec popouštěl lano tak dlouho, až strýc byl v sazích nejdřív po kolena, potom do pasu a nakonec po prsa stál na dně komínu v sazích.

Jožko, máš pevně pod nohama? volal otec a nakláněl se hluboko, jak mohl nejhlouběji do komínu.

Je to tady dobrý, samý krásný saze! řekl strýc vzhůru.

A otec se zaradoval.

Saze jsou nejlepší konzervační prostředek, daleko lepší než olej, než vepřový sádlo! a podvázal pneumatiku a opatrně ji spouštěl do tmavého komínu, svítil jsem baterkou a strýc rozvázal provaz a ponořil pneumatiku do sazí, které se zavřely, aby taženy průvanem stoupaly vzhůru jako černá pára, černé útržky mračen.

A tak čtyři pneumatiky už byly konzervovány, až ta poslední, ta rezervní pneumatika spadla dolů, protože se o hranu komína předřel provaz. Strýc ustoupil, ale pneumatika, než klesla ke dnu, tak vyrazila gejzír jemných sazí, jak černý pudr stoupal vzhůru nesen průvanem sloup, který vyletěl nad komín a pak se rozplýval a něžně se houlič po střeše sladovny. Otec se chytil oběma rukama obruby komínu a volal dolů.

Jožko, nestalo se ti nic?

Ale z hlubiny se ozývalo jen kýchání, svítil jsem baterkou a viděl jsem, jak strýc kýchá a vždycky jeho brada i s obličejem se celá ponoří do sazí. A pak se strýc opřel o stěnu komína, a zíval a najednou se svezl a zmizel, jen se dělaly bubliny, jak dýchal, tak hladina se čeřila. A otec se polekal. Ovázal si lano kolem prsou a prosil mne, že už jsem chasník, ať ukážu, že mám sílu. A sestupoval dolů, když dosáhl poslední kramle, zvolal vzhůru.

Teď napni síly, chybí tady pět kramlí!

A zaklonil jsem se, rozkročil a povoloval jsem provaz tak dlouho, až se provaz uvolnil. Posvítíl jsem baterkou a otec stál po prsa v sazích, teď nohama hledal po dně, tak jak se hledají utopení. A zaradoval se, ponořil se do sazí, které se zvířily a stoupaly v chomáčích vzhůru, jako páry nad rybníčkem. A když se zvedl a saze po něm stekly, držel v pase strýce Pepina, ovázal jej provazem a já jsem oběma rukama ručkoval a vytahoval provaz přes hranu komínu. A najednou jsem cítil, že se provaz uvolnil a strýc Pepin už stál na kramli a stoupal a já jsem jej lehce přidržoval. Když se objevila jeho hlava, přestože byla tmá, viděl jsem, jak je černý, jako kus slezského uhlí. A vyskočil a rovnou si lehl na záda, díval se vzhůru do hvězd, kolem něj kvetly žluté netřesky a strýc vykašlával saze. Pak jsem spustil lano a otec se uvázal a vytáhl jsem jej až na samý okraj. Držel se křečovitě obruby komína, jako závodní plavec, když doplaval světový rekord, hlavu kladl na hřbet ruky a chvíli to trvalo, než nabral síly a vytáhl se přes okraj. Pak ležel vedle Pepina na zádech, rozhodil ruce a nohy a díval se do nebe a krčtal ze sebe saze. Tak leželi v netřescích, stočil jsem lana a provaz, zasunul jsem dekl na starý komín. Strýc Pepin se obrátil, ležel na loktech a sápal.

Pak do černých prstů vzal bílou námořní čepici, nasadil si ji na hlavu a usmívaje se vyskočil oknem na chodbu sladovny. Za chvíli jeho bílá čepice čárala bílou cestu pod lipami kolem váhy, k bráně a zmizela. Strýc Pepin se šel podívat, co dělají krasavice na Žofině a v Avionu, proč bez něho nemohou žít.

Ten večer otec poslouchal zprávy z rádia, aby věděl, jak se přiblíží fronta, tak že zase vezme provazy a lana a vytáhne z komína ty pneumatiky, ze zavařovacích lahví karburátor a ostatní součástky potopené ve vepřovém sádle. Ale nejlepší zprávy o tom, jak se pohybují fronty stále blíže a blíže k Berlínu, ty jsme viděli na panu Friedrichovi, inženýru, hejtmanovi v říšské uniformě, který už druhý rok na pivovarských humnách dává dohromady soustruhy, aby jeho hamburská firma mohla pracovat dál. Když se fronta pohnula k Bratislavě, tak hejtman sedával už odpoledne tam vzadu za sladovnou, tam, kde nízká střecha humen se svažovala a dělala takový převis, pod který si hejtman dal lavičku, tam nikdy nepršelo, ale jak se fronta hnula od

Bratislavě, pan Friedrich si začal dělat altánek, takovou besídku z rovných větví, které si sám nasekal.

A jak se fronta pohnula ještě blíže k našim hranicím, hejtman už to nevydržel a hned po obědě se vracel za humna a tam si z prkýnek a fošniček dělal židle se stolkem, které vyplétal vrbovým proutím. Pak tam navečer seděl, ale aby nemusel myslet na to, že se blíží fronta, tak si udělal z proutí veliký lustřík, krásný lustr jako veliký meloun nebo dýně, visel tam a zavedl si do něj i žárovku. A tak seděl v proutěném voliéře a psal, vítr províval tou besídkou, která ve velkém opakovala ten proutěný lustřík, seděl a psal. Otec, když jej potkával na cestách k pivovaru, tak podle očí pana Friedricha věděl, že co nevidět vytáhnou z komína pneumatiky. Jednoho dne hejtman sbalil svoje věci do kufříku a ohlásil otci, že odchází na komando do Prahy. Když druhý den nepřišel, tatínek to nevydržel. Zatopil v kamnech a

stavěl zavařovací láhve s karburátorem a rozdělovačem a ostatními součástkami na plotnu a kombinačními kleštěmi vytahoval součástky škodovky a kladl je na stůl, chodil kolem nich, nakláněl se nad nimi, bral je do prstů a radoval se zrovna tak jako maminka, když řezníci po zabijačce položili na zabijačkový vál šunky a pečeně, kolínka a ramínka a panenské svíčkové.

Sladovníci na humnách strhali německé nápisy na strojích, pak vzali láhev lihu a vyšli za humna, kde stál altánek hejtmana Friedricha. Vyběhl jsem přes louku a díval jsem se na ten altán.

Když sladřáci otevřeli proutěné dveře, stál uprostřed houpací kůň, veliký kůň, na kterém se dalo i houpat.

Ale sladovníci polili toho houpacího koně lihem a zapálili jej. Vzplál a hořela mu opravdová hříva, hořel a oheň praskal a vesele syčel, houpací kůň se začal sám od sebe houpat, rozhoupával jej praskající plamen, který obtácel celého koně a sršel vzhůru. A oheň stoupal a prskal a začal hořet i ten proutěný lustr. Všechny proutky rozsvítily ten lustřík jako vlákna v rozsvícené žárovce. A plamen se obtácel a spojil se nad lustrem a stoupal vzhůru, a když zazářil lustr každým proutkem, když dosáhl žár vrcholu, tak se utrhla padl na hořícího koně, který se položil na bok a hořel na zemi, dokonce jedna noha hrábla a pak se natáhla v posledním tažení. A skleněné oči trčely tomu houpacímu koni hrůzou a teď vzplály kožené uzdy a voněly uzeným masem. Nakonec sladovníci polili lihem stolek a židličky, a veselý praskot ohně vytvořil ještě jeden altán, ještě jednu besídku, místo proutí svítily modré a červené malinké plaménky, které vzlínaly po dřevě.

A když všechno bylo tak jasné v tom soumrákném večeru, najednou se besídka lehce vzeplatila a tak chvíli vzeplatá, jako ten houpací kůň, najednou se začala kácet, a když se na sebe sesuly proutěné stěny, oheň teď vzplál ještě víc. Ale to už byl počátek konce, protože se všechno propadlo, ztrácelo to tvary, a nakonec na zemi leželo jen hořící a dýmající kletí, jako když se na jaře vypaluje tráva. A bednáři přinesli vědra vody a ulili zbytky ohně a odcházeli k vysokému novému komínu.

Mladý sladovník rozvinul cíp vlajky, vylezl na první kramle, a jak stoupal vzhůru, tak vlajka připevněná vzadu za pasem se rozvíjela a vzdouvala, někdy předbíhala chňapající prsty sladovníka, ale ten skoro běžel, bylo vidět jeho ruce a nohy, jak táhne nejen tělo, ale i vlající vlajku vzhůru na komín. Sladovníci a bednáři si vyvraceli hlavy a byli vážní. Teď se sladovník posadil na obrubu komína, držel se hromosvodu a oddychoval. Pak přivázel vlajku k hromosvodu a vlajka vlála.

Sladovník sestupoval, vlajka mu zplihla k nohám, ale zase vesele se vlnila a stoupala vzhůru, a tak se pohybovala, jak vítr a průvan vál. A zatím u humen se rozjiskřily zbytky proutěného altánu, uprostřed vítr rozsvítil hlavu houpacího koně, tiše hořela modrým plamenem a vůně mokrého popela se táhla jarním pivovarským dvorem a zahradou.

Bednářský mistr se podíval vzhůru na vlajku na komíně a řekl.

Je konec války,, teď budeme pány pivovaru zase my.

A odcházel do večera, zasouval se do tmý dvora, sladovníci se vraceli do šalandy. Otec přinesl bandalír provazů a lan na rameni a řekl mi.

Pojď, vytáhneme pneumatiky!

Ano, tatínku, povídám.

KMOTŘÍČEK

Kmotříček Zelených bydlel hned u řeky. Jeho dům vypadal jako myslivna, dokonce měl i na průčelí parohy.

Na dvoře byla velká stodola, za ní květinová a zeleninová zahrada oddělená plotem od cesty podél vody.

Kmotříček měl ale divnou povahu. Byl mírný a laskavý, ale najednou dostal záchvat vzteku a vždycky to špatně dopadlo. Mým kmotrem se stal až po tom, když otec jej třikrát přemluvil, aby mu přišel na hodinku přidržet kontramatku. A vždycky se pan Zelený vrátil až v neděli v poledne a dostal takový záchvat z toho montování, že vzal jednu z těch svých širočin a rozsekal almaru. A potom mu bylo dobře. Ale že montoval s tatínkem třikrát, rozbil almary tři. A tak když jsem měl jít k biřmování, tak mi nabídl pan Zelený, že mi koupí hodinky a že mi bude kmotrem, ale pod tou podmínkou, že tatínek už nikdy s ním nepromluví, nikdy že jej nevezme v sobotu, aby mu přidržel na hodinku kontramatku. A tak se stal mým kmotrem a jeho paní

Nany mojí kmotrou. Ale já jsem věděl, že tatínka nemá můj kmotr rád jedině proto, že otec uměl udělat celou generálku na motocyklu značky Orion jediným majzlíkem a kladívkem, zrovna tak ale můj kmotr dovedl jedinou širočinou vysekat ze dříví a dřevíček dokonce hodiny švarcvaldky. Kmotříčku Nanynku jsem měl rád, protože vypadala tak, jak jsem si představoval, že by měla vypadat moje matka. Když jsem se vracel ze školy, vždycky jsem se zastavil u plotu a díval jsem se na dvůr před stodolu anebo do zahrady.

Kmotr, když bylo pěkně, seděl před stodolou a na kozlíku měl připevněný špalek, třemi kramlemi zachycený, a v prstech držel malinké špalíčky a přísahal je širočinou. Když jsem stál u plotu a chvíli jsem se díval na kmitání širočiny, najednou seknul vedle a otočil se a díval se na mne vyčítavě, že se na něj dívám. A já jsem stál, držel jsem se planěk plotu, a kmotříček držel sekuru a tak dlouho se na mne díval, až jsem šel dál. A tam o ten kus dál jsem se díval skrz plot na kmotříčku Nany. Když bylo pěkně, tak pořád jen ryla, docela sehnutá obracela zem, když přišlo jaro a léto, tak neustále okopávala zeleninu a květinové záhonky.

Někdy jsem ji vůbec neviděl, jen jsem ji slyšel a uhádl podle barvy její režné zástěry, celá byla zasoukaná mezi keře černého rybízu a rukama a malinkou motýčkou plela a okopávala keře, couvala, a když se vztyčila, aby se narovnala v kříži, viděl jsem, jak její ruce jsou tak veliké, jako mají pivovarští kočí, prsty měla pořád od sebe a dlaně tak napuchlé, jako by místo nich tam měla dvě veliké buchty. Kmotříček Zelených rád kouřil, vlastně ani nekouřil, jako pořád zapaloval viržinko.

Kdykoliv jsem stál u plotu, tak se bantoval, hledal po kapsách sirky, a když si zapálil viržinko, pracoval dál. Nikdy jsem

neuhádl, co to vlastně kmotříček

tesá tou širočinou. Na otevřených vratech do stodoly viselo mezi dvěma hřeby asi deset sekyr, maličkých a velkých širočin. Kmotříček někdy měl tu největší, v prstech držel malinký kousek dřeva, který otesával, ale nikdy jsem neuhádl, co to má představovat, ani k čemu se to má hodit. Někdy zase držel kus fošny. Ale osekával, ozobával jej tou nejmenší sekyrkou. A já jsem si pokaždé myslel, že dělá švarcvaldky, které když bijí, vyskočí z nich kukačka. Jednou kmotr hledal po všech kapsách sirky, aby si znovu zapálil viržinku.

Když je nenašel, volal do zahrady.

Nanynko, podej mi sirky, ano?

Ale kmotříčka neslyšela, protože byla až na konci zahrady, přehazovala sítím hlínu. A kmotříček se rozkřičel.

Nanynko, sakra, kde jsou ty sirky?

A kmotříčka odhodila lopatu a běžela, zástěra jí zachytávala o větve rybízu, běžela a vběhla do stavení, ale kmotříček už řval.

Nanka, děvko vošklivá! Kde jsou sirky!

A kmotříčka špinavou rukou se vymotávala ze záclon, držela krabičku sirek, ale záclony nechtěla umazat, tak se vymotávala loktem. A kmotříček už řval.

Děvko vošklivá, zabiju tě do země jako hřebík!

A vstal a řval do nebe a zatínal pěsti a jazyk mu zduřel. A kmotříčka vyběhla se sirkami, ale když viděla, tak hned vběhla do stodoly a vynesla skříňku, takovou almárku, a postavila ji před kmotříčka a dala mu sekyrku a kmotr vši silou povalil almárku a jednou rukou ji vyrazil zadní stěnu, a pak z boku celou tu almárku srazil na zem, až se celá položila a zakřupalo to v ní a kmotříček teď sem a tam bil sekyrkou a z almárky už nebyla jedna stěna celá, ale i to bylo kmotříčkovi málo, rozsekával dvířka a prkýnka na tak malé kousky, že když se kmotříček svalil do starého křesla, rozhodil kolena a oddychoval, kmotříčka sebrala ty zbytky almárky do zástěry a odnášela je do dřevníku na zátop. Každý měsíc kmotříčka táhla prázdnou káru do vetešnictví, aby koupila lacino starou almárku, tu nejlacinější, a zase ji přivezla do domku u řeky a uložila ji do stodoly. A kmotříček se vždycky styděl, když ji kmotra vezla, musela tu almárku mít zakrytou, zrovna tak, když podržela husu, tak ji musela odnášet ze dvora zakrytou zástěrou, protože kmotříček rád jedl husu, ale nemohl ji vidět podržnutou. Já jsem přitahoval pořád ke kmotříčkovi maléry. Když jsem se jednou za měsíc podíval do zahrady a na dvůr, tak vždycky jsem byl svědkem něčeho, za co se kmotříček potom styděl. Asi se taky nechtěl s nikým kamarádit, a taky proto se stal mým kmotrem, když mu tatínek slíbil, že na něj už nikdy nepromluví. Když jsme šli po prázdninách zase do školy, vracel jsem se dopoledne, bylo horko, a když jsem se chtěl vykoupat a pověsil jsem kabátek na plaňku plotu, viděl jsem, jak kmotříčka vyprala veliké záclony, tak veliké, jako okna nějakého hotelu.

A teď kladla do zahrady veliké latě s hřebíky vzhůru, a na ty hřebíky napínala ty záclony. A když pak odtáhla od sebe ty latě, jako když rozvinula prapor. Viděl jsem, jak ty záclony jsou celé háčkované, sestavené ze dvanácti měsíců, a každý měsíc měl vyháčkované andělíčky, skupinu andělíčků, kteří v zimě bruslili a v létě chytali motýly, a na podzim lisovali hrozny vína, každý měsíc byl vyšíty z vyštríhaných andělíčků, spojovaných háčkovanými nitěmi s krajinou a zvířátky, motýly a ptáky. Díval jsem se a docela jsem zapomněl se jít koupat, tak krásné záclony jsem neviděl a díval jsem se na kmotříčku, viděl jsem, jak má tlusté paže docela opálené jak pískař, viděl jsem, jak je celá v těch záclonách, taky se nemohla vynadávat na ty svoje záclony, které si udělala sama a na které se jistě, když jsou pověšeny, dívá každý den. A chtělo se mi zajít ke kmotříčce, ale věděl jsem, že tam nesmím, že

kmotříček by zase rozsekal jednu almárku, protože já jsem mu šel na nervy zrovna tak jako můj tatínek.

A pak kmotříčka zmizela a najednou se objevil kmotříček, držel sekyrku a hledal něco v zahradě a já jsem viděl, jak na druhé straně zahrady jsou polínka a fošničky z červeného dřeva, jistě ze švestky nebo hrušky.

A kmotříček vytahoval několik těch prkýnek, ale žádné se mu nehodilo. Až ta poslední kulatina, tu si vzal a rychle kráčel zahradou, skoro běžel, docela soustředěný si něco povídal, viržinka byla vyhaslá. A když se rozeběhl, kalhotama zachytil za hřebík latě, na kterých byly bílé rozepjaté záclony. A kmotříček si roztrhl kalhoty, ale jen málo. A volal tichounce.

Nanynko, kdepak jsi?

A naslouchal, ale na dvoře a ve stodole bylo ticho, protože kmotříčka klečela v lodičce a máchala prádlo.

Díval jsem se střídavě do zahrady a do lodičky, ale nevěděl jsem, co dělat.

Nanyno, děvko vošklivá, kde jsi?

Vykřikl kmotříček a kopnul nohou a ozvalo se rycnutí a kmotříček si roztrhl celou nohavici. Běžel jsem po schůdkách k lodičce a volal jsem.

Kmotříčko Nany, honem domů!

A kmotříčka se zvedla, celá mokrá, s rukama docela modrýma, přeskakovala sedátka, pak v předklonu vyběhla na cestu a ještě po třech schodech do zahrady a běžela, ale už bylo pozdě. Kmotříček rozházal záclony a strhnul si kalhoty a dupal po nich a řval. Zatluču tě do země jako hřebík!

A kmotříčka běžela rovnou do stodoly a vynesla almárku, ale kmotříček zatím vzal kalhoty a roztrhl je na dvě půlky, a pak každou nohavici vzal a běžel v dlouhých podvlíkačkách, ve spodcích s dlouhými rukávy a cestou z těch nohavic uhnětl balík a v prádelně otevřel dvířka a nacpal kalhoty na hořící uhlí.

Tak, děvko vošklivá, a v kamnech jsou i prachy!

A kmotříčka vytáhla kalhoty a polila je vodou a pak z kouřících kapes vysypala mince a ze zadních kapes nakonec vytáhla tašku s penězi. A pak teprve přistavila almaru a kmotříček holýma rukama ji z boku povalil, celá se rozpraskla a padla i s kmotříčkem k zemi, ale ten byl hned na nohou a trhal kusy almárky, rozhazoval prkýnka a nakonec mu kmotříčka podala sekyrku a tak jako pokaždé rozsekával prkýnka a stěny a dvířka na polínka, na ouhrabky, na dřevíčka

na podpal. A čím víc se blížil ke konci pustošení almarčky, tím jasněji jsem viděl, jak od kmotříčka odchází ta zlost, jak se jeho tvář uvolňuje, jak krev se stahuje nazpátek tam, odkud se mu nahnula do hlavy. A stál jsem a držel jsem se planěk plotu a díval jsem se, co se to děje u mého kmotříčka. A kmotříčka vytáhla staré křeslo a její muž se do něj svalil, tak pozpátku sebou hodil, protože to už všechno znal, neminul se ani centimetr, a tak rozhodil ruce a rozhodil kolena a díval se do nebe a kmotříčka odnášela plné náruče dříví do kůlny.

A kmotříček řekl do nebe.

My Slovani jsme děsně citliví.

Přál jsem si, aby můj otec byl taky tak citlivý, aby rozsekával almarčky a pokaždé nám nadal děvek vošklivých...

Před vánocemi padal mokrý sníh. Když jsem se vracel ze školy v předklonu, tak prudký foukal vítr od železničního mostu, ale neubráníl jsem se a zastavil jsem se u plotu. Kmotříčka rozhazovala v zeleninové zahrádce kravský hnůj, nabírala jej z hromady vidlemi a natřásala a tak kráčela, a za ní byl žlutý a hnědý hnůj a před ní čerstvě napadaný sníh. Kmotříček stál u velkého špalku a tou největší šířčinou tesal nějaké zoubky do kolečka. A já jsem se vrátil až k těm plaňkám, odkud byla vzdálenost ke kmotříčkovi nejmenší, a vystoupil jsem na špičky botek a ještě jsem se za plaňky vytáhl, abych líp viděl na to, jak kmotříček

pracuje, jak osekává a vysekává malinké kolečko z lipového dříví. A neubráníl jsem se a zvolal jsem.

Kmotříčku, vsadím se, vo co chcete, že to budou švarcvaldky?

A to jsem neměl říkat, protože kmotříček byl tak soustředěný, že se polekal, teď jsem viděl, že kmotříček opravdu s nikým jiným nemohl kamarádit než sám se sebou, protože jak sebou trhnul, tak si usekl prst. A ten prst upadl a kočka, která seděla na koze na řezání dříví, skočila a ten prst odnesla do stodoly.

A kmotříček se díval na pahýl prstu, pak se podíval na mne a v jeho očích byla ukrutná zlost, než jsem mohl zabránit, tak se strašně zasmál.

Volal jsem.

Kmotříčko, honem, přineste almarčku!

Ale kmotříček, jak se tak smál vítězně, tak položil celou ruku na špalek a já jsem to věděl, že to dělá ne kvůli sobě, ale kvůli své celé pověsti, která obchází městečkem, a jednou ranou si usekl kmotříček Zelených celou levou ruku nad zápěstím a ještě měl tolik síly, že chytil tu useknutou ruku bez prstu a mocným trhnutím ji hodil, vyletěla do vzduchu, ve kterém kose padal sníh, a ta ruka letěla nade mnou, zakláníl jsem hlavu, protože letěla tak pomalu, jako by psala po prosincovém nebi, a pak jsem otáčel hlavu tak dlouho, až ruka žbluňkla a ponořila se do kalné, šedivé řeky, na kterou kose padal sníh.

A kmotříčka běžela a přinesla almarčku, ale kmotříček vítězně ukazoval pahýl, z kterého kapala proudem a curůčkem krev. A kmotříčka nabízela sekýru, ale kmotříček ji už nechtěl, už ji nepotřeboval. A já jsem se pořád držel planěk plotu, tiskl jsem k němu hlavu, zavřel jsem oči a držel jsem se, abych pozpátku nevletěl tak jako ta kmotříčkova ruka do šedivé řeky, na kterou kose padal prosincový sníh.

Potom byl kmotříček dlouho v nemocnici a já už jsem se bál chodit podle řeky a držet se planěk plotu a dívat se, co dělá můj kmotr a kmotříčka Nany. Tak přišlo jaro, a válka šla ke konci. Němci odtáhli, tatínek celé noci klečel u rádia a poslouchal zprávy. Pak přišla do pivovaru zpráva, že od Boleslavi přijíždějí Rusové.

Otec vylezl nad lednici, po bříse jsem mu musel jít pomáhat hledat dvě láhve whisky, které tam zakopal do škváry. Ale otec zapomněl to místo, kam ty láhve na začátku války zakopal, zapomenul si dát znamení na trámy, a tak jsme překopali celou půdu nad horou ledu, horou, do které se vešlo ke konci zimy tisíc dvě stě fůr ledu. A překopávali jsme vleže, protože střecha lednice byla nizoučká. A když už si tatínek zoufal, a zlostně zabodl rýček do škváry, ozval se tlumený třesk a skřípota skla. A když jsme odhrabali škváru, tam byla láhev whisky docela roztržštěná, škvára vsakovala poslední kapky toho voňavého destilátu. A vedle ní byla láhev docela netknutá. A tu tatínek vzal.

Druhý den jsme šli naproti sovětské armádě. A když se ve slunci objevily první tanky, docela zaprášené a plné prvních květin, lidé z našeho městečka naskákali na tanky a zdobili je květinami, kytice modrých bezů, které právě předčasně kvetly. A tatínek se na mne podíval, usmál se a odšrouboval závěr láhve s whisky a běžel, poklonil se tanku a vztáhl ruku, až na špičky botek se musel natáhnout a sovětský tankový voják zase naopak, musel se naklonit, div nevypadl z tanku, ale přece jen vzal tu whisky, zvedl ji, zvedl loket a ruku a nasadil do úst... a napil se a tatínek se usmíval, ale najednou ten voják zbledl, vzal tu hranatou láhev whisky, originál whisky, kterou otec schovával celou válku, že tu první láhev dostane ten, kdo přijede na prvním tanku do našeho městečka, ten voják se ušklíbl, a vyprskl plná ústa toho vzácného nápoje a rozpráhl se a mrštil lahví o stěnu domu, kde se láhev roztržila a voják se vyklonil a celou rukou a loktem

a očima a celým tělem hrozil otci, který zacouval zděšeně ke zdi, po které shora stékala whisky. Otec se otočil, oťřel prstem stékající tekutinu, olízl a shledal, že to je opravdu originál whisky. Ale tank už jel dál, voják teď pil z láhve obyčejný rum, který mu podali pivovarští bednáři, napil se a přikývl a znovu se napil a pak podal občanům, kteří seděli na tanku a vezli se na počest vítězství až na náměstí. A příští den přišla zpráva od kmotříčky Nany, že kmotříček, můj kmotr je mrtvý. Když přijela Rudá armáda až k řece, kmotříček jim hned otevřel zahradu a pozval je všechny na dvůr, komu se chtělo spát, tomu nabízel postel. A když vojáci spali, tak kmotříček natrhal veliké větve bílého a modrého bezu, a kmotříčka na dvoře pomáhala stahovat zabitou krávu. A kmotříček chtěl dát do vázy ty bezy a postavit je na stůl, na počest příjezdu rudých vojáků, kteří u něj spali, radoval se kmotříček, jak je to potěší, až se probudí. A tak chtěl vytáhnout vázu, ale ta byla v kuchyni. A že se podlomila nožka od příborníku, tak kmotříčka místo té nohy tam dala vázu. A tak kmotříček nejdřív křičel.

Nanynko, kdepak jsi, holubičko moje?

Ale kmotříčka držela džber a řezník do něj vyvrhoval z krávy játra.

Nanynko, sakra, děvko vošklivá, kde jseš?

Řval kmotříček, ale kmotříčka držela džber, protože řezník do něj házel ledviny.

No počkej, ty hajtro, jak já tě sjedu!

Řval kmotříček a odložil ratolesti nalámaných šefíků a jednou rukou rval velikou vázu. Když to nepomohlo, opřel se botou a váza se vytrhla, ale celý zasklený přiborník sletěl na kmotříčka a zasypal jej talířky a talíři, šálky a vším porcelánovým nádobím. Ale kmotříček to všechno ze sebe setřásl, a když se postavil na nohy, rozdupal všechno ještě nerozbité nádobí a pak teprve vzal tu velikou vázu, zastrčil do ní ratolesti bílých a modrých bezů, postavil tu vázu na stolek v pokoji, kde spali sovětští vojáci, spali, ale na prsou pořád drželi automatické pušky. A pak se kmotříček v kuchyni svalil, kmotříčka nesla almárku, ale sama viděla, že kmotříček už leží na boku, tak jako by jel na místě na bicyklu, jednou nohou šlapal pořád na tom samém místě. A když přišel doktor, tak řekl jenom to, co každý mohl seznat, že kmotříček je mrtev.

Ten večer byla na nábreží řeky veliká slavnost. Ruští vojáci hráli na harmoniku, tančili a nikdo se jim nemohl vyrovnat, protože byli u vojenského armádního souboru.

Až když strýc Pepin v bílé námořní čepici šel za krasavicemi do městečka, když viděl, že na nábreží se tančí, přišel se podívat. A když tančili vojáci, strýc Pepin složil ruce v loktech a tančil kozáčka tak, že vyskakoval ještě o metr víc. Vojáci odpověděli tím, že zvýšili rychlost tance. A když i teď jim strýc Pepin stačil, dokonce ve výskoku udělal výpad, a než dopadl na písek, tak sám sebe kopl do čela, vojáci přinesli lahve vodky a hostili velikými sklenicemi od hořčice diváky a strýce Pepina, který prosil, aby mu nalili tuplem, protože dneska požahoval sudy. A pořád si t'ukali všichni na vítězství. Za půl hodiny, když přišla sovětská dechová hudba, kapelník si uřízl u řeky vrbový proutek, oholil jej nožkem a pak se opřel a hudba hrála tak tichounce valčíky. Stmívalo se a slavnost vítězství na nábreží v našem městečku začala. Několik občanů se napilo tak, že se drželi planěk plotu mého kmotříčka, ale nápor vodky byl tak silný, že se jim chtělo upadnout na znak. A tak vytrhli plaňky plotu a běželi pozpátku a padli do jarní řeky. Jeden opilý občan včas vběhl do svého domku, ale tamasi mu přišlo špatně a tak se držel umyvadla, ale ta vodka byla na něj tak silná a tak se mu taky chtělo padnout na záda, že vytrhl bílé porcelánové umyvadlo ze zdi, proběhl pozpátku chodbou a pozpátku vyběhl ze zahrádky

a tak pozpátku přiběhl doprostředka slavnosti, držel umyvadlo a pořád běžel pozpátku k řece, bílé umyvadlo couvající za soumraku nakonec zachránil rybář Hulík, který je vzal z rukou občana, který pozpátku padl do jarní řeky, a kapelník sovětské hudby byl tak milý, že zahrál veliký tuš. A vojáci seděli se strýcem Pepinem, který jim salutoval na námořní čepici, kterou mu ušil pan Šisler, podle té slavné korvetní čepice, jakou nosil Hans Albers.

Papášku si vezmeme s sebou do Moskvy, řekli vojáci a t'ukali si se strýcem sklenicemi od hořčice plnými vodky. Strýc Pepin poprosil, aby mu nalili ještě jednou a řekl.

Nemám čas, zejtra mám setkání s ohromnou krasavicí v Cytibaru. Jedině že bysme do Moskvy sletěli ajro- plánem!

A vojáci rozuměli, objímali strýce Pepina a občané našeho městečka byli rádi, že strýc Pepin jako jediný je schopen se vojákům vyrovnat.

Tu chvíli přišla kmotříčka Nany, v černých šatech.

Ale usmívala se, kývala, přijímala díky, odkudsi zdaleka, protože kmotříčku nikdo nezdravil, ale ona pořád kývala, opětovala a odpovídala na pozdravení, které jí nikdo z lidí nedával. Snad přicházela ta pozdravení už odněkud odjinud. A dirigent lehce opřený o pult vrbovým proutkem dirigoval sovětskou dechovku, která hrála tak tichounce, jako hrávali hudebníci ze Šumavy.